

arrova
acadèmia

cieaCOVA

**Dossier de
Morfosintaxi
Curs intensiu C1 CIEAcova**

ÍNDEX

Els Determinants I: Articles, Possessius i Demostratius	5
Els Articles	5
L'article definit	5
L'article indefinit	5
L'article personal	6
L'article masculí lo	6
L'article neutre lo i possibles solucions	6
El lo neutre en locucions i frases fetes	7
Ús i ommissió de l'article i contrast amb el castellà	7
Expressions que discrepen del castellà pel que fa a l'ús de l'article	9
Abús de l'article en expressions numèriques	9
Els Possessius	9
Formes tòniques	10
Formes àtones	10
Ús abusiu dels possessius. Possessius referits a inanimats	11
Els Demostratius	11
Els determinants demostratius	12
Els pronoms neutres demostratius	12
Els adverbis demostratius de lloc	12
Els Determinants II: Els Quantificadors	13
Els Numerals	13
Els numerals	13
Els quantitatius	16
Els indefinits	17
La Flexió Nominal i Adjectival	20
El Gènere del Substantiu i de l'Adjectiu	20
El gènere del substantiu	20
El gènere de l'adjectiu	25
El Nombre del Substantiu i de l'Adjectiu	26
El nombre del substantiu	26
El nombre de l'adjectiu	29
El Verb	33
Les Formes no Personals	39

L'Infinitiu	39
El Gerundi	39
El Participi	40
Els Verbs Ser i Estar	42
Les Perífrasis Verbals	43
L'Adverbi	46
Els Connectors i les Conjuncions	50
Els Connectors Textuals	50
Les Conjuncions	51
Els Pronoms	54
Els Pronoms Personals Forts	54
Els Pronoms Febles	54
Els Pronoms Relatius	62
Els Pronoms Interrogatius	65
Els Pronoms Exclamatius	66
Les Preposicions	67

ELS DETERMINANTS I: ARTICLES, POSSESSIUS I DEMOSTRATIUS

ELS ARTICLES

Els articles pertanyen a la categoria gramatical dels determinants. Es classifiquen en article definit/determinat, indefinit/indeterminat i personal.

L'article definit

	Masculí	Femení
Singular	el o l'	la o l'
Plural	els	les

S'utilitza, bàsicament, per a:

- Indicar que el substantiu al qual determina ja és conegut o ja ha aparegut prèviament en el discurs (*Has vist el gat? No el trobe enlloc*).
- Referir-se a tots els éssers d'una mateixa categoria, de manera generalitzada (*Els gats són mamífers felins; M'agraden els gats*).
- Habilitar com a substantius paraules pertanyents a altres categories gramaticals (verbs, adjectius, conjuncions, adverbis, etc.): *el saber, el menjar, el perquè, el dolç, el roig, el sí, el no-res, el què, els pros i els contres*, etc.

Quan les preposicions **a**, **de**, **per** i la partícula **ca** (reducció de *casa*) es troben davant dels articles **el**, **els**, **en** es produeixen els articles con-tractes. Cadascun d'aquests articles és el resultat de la fusió de dos mots tal com apareixen al quadre següent:

preposició + article			contracció	quan s'apostrofa l'article, no es fa contracció
a	+	el	al : Vaig al camp	Vaig a l'hort
de			del : Vinc del camp	Vinc de l'hotel
per			pel : Passe pel carrer	Passe per l'aeroport
ca			cal : Vaig a cal metge	Vaig a ca l'Andreu
ca	+	en	can : Vaig a can Jordi	Viu a la cantonada de ca n'Àngel
a	+	els	als : Aneu als seients	
de			dels : Festa dels taistes	
per			pels : Miren pels forats	
ca			cals : Dormiré a cals avis	

L'article indefinit

	Masculí	Femení
Singular	un	una
Plural	uns	unes

L'article indefinit actua com a determinant d'un substantiu que generalment encara no es coneix, és indefinit, i que es presenta per primera vegada en el discurs (*Ha vingut un missatger i t'ha dut un paquet*).

L'article personal

Masculí	Femení
el o l'/en o n'	la o l'/na o n'

El mateix article determinat *el*, *la* s'usa, en alguns parlars, davant de noms de persona en sentit informal i, també, davant dels renoms o mal-noms: *Saps si (el) Vicent soparà demà a casa? Li diuen el Polit.*

Els articles personals *en*, *na* s'utilitzen exclusivament davant de noms de persona. Provenen del llatí **domine**, **domina**, 'senyor, senyora' i tenien, antigament, un tractament de respecte o dignitat. En el valencià actual el seu ús es limita a determinats noms de personatges històrics (*el rei en Jaume, la reina na Violant*) i en nombrosos topònims (*la Font d'en Carròs, el carrer de Na Jordana, la Torre d'en Doménech, Callosa d'en Sarrià*).

L'article masculí *lo*

És la forma arcaica de l'actual article *el* que es manté viu en el valencià septentrional, en el tortosí i en bona part del català occidental; en la resta de parlars l'article masculí *lo* perviu en certes expressions (*tot lo dia, tot lo món*, etc.). Tanmateix, cal evitar-ne la utilització en registres formals orals i escrits.

L'article neutre *lo* i possibles solucions

Hem d'evitar-ne el seu ús (davant d'adjectius, possessius, etc.) com en les expressions **lo millor, *lo mateix, *lo natural i lo sobrenatural, *lo que més odie!, *lo divertit que era!*, tot i que no sempre és correcta la substitució per l'article *el*.

valor	solucions	exemples
abstracte	l'article <i>el</i>	<i>El natural i el sobrenatural. Sempre em dius el mateix.</i>
	els demostratius <i>açò, això i allò</i>	<i>Això de les restriccions és sospitos</i>
	els neutres <i>el que, açò que, això que, allò que</i>	<i>No m'agrada gens el que m'has dit. Mostra'm allò que et van regalar.</i>
	els substantius <i>cosa i fet</i>	<i>Això és la cosa que més em molesta. El fet més curiós és que vingué tard.</i>
	construccions genuïnes en femení	<i>Sempre fan la mateixa. Ací tots van a la seua.</i>
	els substantius en femení	<i>La veritat i la falseda.</i>
intensiu (= molt)	els adverbis <i>que, com, tan</i>	<i>Que divertit que era! Tan bo com és! Com és de meravellosa esta persona!</i>
neutre	el pronom <i>ho</i>	<i>Demà ho compraré. Dis-li-ho ara mateix.</i>

No es considera vàlida l'estructura **allò + adjectiu* en substitució del *lo* neutre: *El comportament propi dels polítics és...* (i no **Allò propi dels polítics és...*).

El lo neutre en locucions i frases fetes

Sovint, una expressió castellana amb *lo neutre* no es correspon en valencià amb cap de les formes esmentades anteriorment, sinó amb una locució diferent; així, per exemple:

(ir) a lo suyo	(anar) a la seua
(vivir) a lo grande	(viure) a cor què vols, en gran
a lo (gato, Marilyn, Elvis...)	com (els gats, Marilyn...) / a la manera de...
a lo hecho pecho	una vegada fet, ja està fet
a lo largo y a lo ancho de	de cap a cap
a lo lejos	a la llunyania
a lo loco	a la babalà, de qualsevol manera, com un boig...
a lo mejor	potser, tal vegada/volta, si molt/tant convé...
a lo sumo	a tot estirar, com a màxim (i no <i>*com a molt</i>)
con lo puesto	amb la camisa a l'esquena
cortar por lo sano	tallar en sec/d'arrel/de soca-rel
de lo contrario	si no, altrament
de lo lindo	d'allò més bé, del bo i millor, molt bé
en lo referente a...	quant a..., pel que fa a...
en lo sucesivo	d'ara en vant, a partir d'ara
es lo de siempre	és la de sempre / és la cançó de sempre
estar en lo cierto	tindre raó
hacer todo lo posible	fer tots els possibles
lo aconsejable	el més aconsellables
lo barato/caro que es	que barat/car és
lo bueno del caso	el que té de bo el cas
lo cortés no quita lo valiente	una cosa no exclou (o no lleva) l'altra
lo curioso	el fet curiós / la cosa curiosa
lo gracioso del caso	la cosa més graciosa
lo demás	la resta, les altres coses
lo importante	l'important / la cosa important
lo inteligente	que intel·ligent, és d'allò més intel·ligent
lo más mínimo	gens ni mica, gens ni miqueta, en absolut
lo más pronto posible	tan prompte/aviat com pugues; al més prompte/aviat...
lo mejor	el millor, la millor (cosa)
lo mejor de lo mejor	el bo i millor
lo mío	el meu, el que és meu, les meues coses
lo mismo da	tant fa, tant me fa, tant és, tant se val...
lo que	el que, allò que
lo suyo	el seu, les seues coses
lo verdadero y lo falso	la veritat i la falsedat
mejorando lo presente	amb tots els respectes
por lo civil	pel jutjat (<i>S'han casat pel jutjat</i>)
por lo cual	per la qual cosa, per això
por lo general	generalment / en general
por lo menos	almenys / si més no / pel cap baix
por lo pronto	de moment / ara per ara
por lo que parece	pel que sembla/pareix
por lo tanto	per tant, doncs, consegüentment
todo lo más	a tot estirar, pel cap alt, com a màxim
a lo largo de	durant

Ús i omissió de l'article i contrast amb el castellà

Els usos de l'article discrepen algunes vegades del castellà com es pot veure a continuació:

Amb article	Sense article
Davant d'infinitiu Infinitiu substantivat: <i>Pensa que el viure i el patir sempre van junts. El berenar estava molt bo. El seu somriure no m'agradava.</i>	Davant d'infinitiu Infinitiu amb valor verbal: <i>Beure alcohol no t'ajudarà. Conèixer esta persona ha sigut un factor decisiu.</i>

Amb article	Sense article
<p>Enumeracions</p> <p>És recomanable posar l'article davant d'elements de gèneres diferents, enumeracions llargues o quan hi ha voluntat especial d'identificar cada element: <i>La Conselleria ha convocat els sindicats, la patronal i les associacions de veïns per tal de solucionar el conflicte.</i></p>	<p>Enumeracions</p> <p>No cal repetir l'article si els elements coordinats són del mateix gènere o quan hi ha una relació semàntica estreta. <i>Els punts cardinals són: nord, sud, est i oest. Cal entendre el procés de concepció, redacció, edició i difusió de l'obra en el seu context temporal.</i></p>
<p>Els noms dels dies de la setmana si indiquem freqüència o repetició, en singular o plural: <i>El dilluns és el pitjor dia de la setmana. Tanquem el(s) dilluns a migdia (= cada dilluns).</i> També en les dates completes: <i>La reunió és el dijous 27 de març.</i></p>	<p>Els noms dels dies de la setmana en referència al dia al·ludit immediatament anterior o posterior respecte al moment en què s'enuncia (porten o no complement posposat). <i>Adèu, fins dimarts! He d'anar a cal metge dimecres de matí.</i></p>
<p>Els indefinits: <i>l'un i l'altre, l'una i l'altra, els uns i els altres, l'un darrere de l'altre.</i></p>	<p>Davant de numerals amb sentit de totalitat és millor usar <i>tots/totes</i> i no l'article: <i>En el segle XIV destaquen Jaume II i Pere el Cerimoniós, tots dos van afavorir... (*... els dos van afavorir...).</i></p>
	<p>Davant la conjunció <i>que</i>: <i>Que anem a sopar junts no vol dir res. Que em diguera allò em va fer il·lusió.</i></p>
<p>Amb el verb <i>haver-hi</i> amb valor existencial-representatiu: <i>Entrant a la dreta hi ha la taula i unes cadires. Hi havia possibilitat d'acceptar-ho.</i></p>	<p>En algunes expressions de jocs i esports: <i>jugar a bàsquet, a bitlles, a cartes, a pilota (però jugar a les quinielles, a la loteria, al dòmino; i, indistintament jugar a futbol o al futbol, a escacs o als escacs)</i></p>
<p>Expressions de temps amb preposició: <i>Pel maig, cada dia un raig. A l'estiu, tot el món viu. Just abans de la tardor es fa la verema</i></p>	<p>En certes locucions, davant de les paraules <i>casa, classe, escola, missa, palau, taula i terra</i>. <i>Estaré a casa tot el dia. Es veiem a missa. Anàvem a escola. Entreu a classe. Les noces se celebraren a palau.</i></p>
<p>Opcional en noms propis (col·loquial): <i>Has vist (el) Joan?</i></p>	<p>Noms propis: <i>Déu pare. Una obra de Shakespeare.</i></p>
<p>Noms geogràfics</p> <ul style="list-style-type: none"> - La majoria dels no acabats en -a àtona: <i>el Brasil, el Canadà, l'Equador, el Iemen, l'Iran, l'Iraq, el Japó, el Marroc, el Paraguai, el Perú, el Sudan, el Tibet, el Txad, el Carxe</i> - Topònims compostos: <i>l'Amèrica Central, els Estats Units, els Països Baixos; la Malva-rosa, la Font Roja</i> - Noms de grups d'illes i accidents geogràfics: <i>les Balears, les Canàries, les Filipines, les Hawaii; el Xúquer, el Nil, l'Albufera, el Montgó, l'Everest.</i> - Totes les comarques: <i>el Camp de Túria, l'Alcalatén, l'Horta, la Vall d'Albaida.</i> 	<p>Noms geogràfics:</p> <ul style="list-style-type: none"> - La majoria dels acabats en -a àtona: <i>Alsàcia, Armènia, Corea del Sud, Croàcia, Irlanda, Sibèria, Dènia, Gandia, Llúria, Castella, Galícia.</i> - Noms de ciutats: <i>París, Nova York, Moscou, Lleó, Luxemburg.</i>

Expressions que discrepen del castellà pel que fa a l'ús de l'article

Van amb article les expressions següents:

anar tots a l'una a la destra i a la sinistra a la meitat/mitat de a les bones/males al matí, al migdia, a la nit al més aviat/prompte... al més tardar alçar el cap amb l'ajuda de amb tots els pèls i senyals anar com l'anell al dit anar pel bon camí caure en el descrèdit	cobrir les despeses constar/constatar en l'acta de l'un costat a l'altre dibuixar al llapis/al carbó donar-ne (o no) l'abast en la deguda forma entrar (o no) en els detalls estar a la disposició/mercé... estar/anar a la presó estar al (seu) punt estar al punt de caramel estar en la nòmina fer-ho a les bones/males	fruita de la temporada l'un i l'altre... la pasta de les dents passar a les mans de posada al punt reparar (o no) en les despeses saber del cert segons el costum/l'opinió sembrar la zitzània ser el doble de llarg tindre l'aparença estar en el cartell
---	--	--

Van sense article:

a cura de anar a escola/a estudi anar a pèl anar contra corrent arriar veles caure en oblit de tot cor de tots colors desfer camí	dictar testament donat cas que en totes direccions en tots sentits entaular batalla estar de part d'algu fer guàrdia fer-se amo de llevar/parar/desparar taula	Nadal (i no *el Nadal) no badar/obrir boca passar comptes a algu alçar-se de taula per força per tots/es costats/bandes tirar aigua a mar tornar de mort a vida Tots Sants
---	--	--

Abús de l'article en expressions numèriques

A vegades es fa un ús abusiu de l'article davant d'expressions numèriques on la llengua, tradicionalment, no n'ha fet ús:

Construccions amb article abusiu	Construccions recomanades
<i>Ha mort als huitanta anys.</i> <i>Està a punt de fer els cinquanta-cinc anys.</i> <i>El nivell de les aigües va arribar als 4,71 metres.</i> <i>Nevarà a partir dels 800 metres.</i> <i>L'aigua bull als cent graus centígrads.</i> <i>Lloguen pisos entre els 2.000 i els 3.000 euros.</i> <i>El preu del barril de petroli arribà als 72 dòlars.</i> <i>El total de víctimes arriba ja a les 170.</i> <i>La població fluctuava entre els deu i els quinze mi-lions d'indígenes.</i> <i>La televisió retransmet molt partits de futbol. Hi ha dies en què l'oferta arriba als cinc partits.</i>	<i>Ha mort a l'edat de huitanta anys.</i> <i>Està a punt de fer cinquanta-cinc anys.</i> <i>El nivell de les aigües va arribar a 4,71 metres.</i> <i>Nevarà a partir de 800 metres.</i> <i>L'aigua bull a cent graus centígrads.</i> <i>Lloguen pisos entre 2.000 i 3.000 euros.</i> <i>El preu del barril de petroli arribà a 72 dòlars.</i> <i>El total de víctimes arriba ja a 170.</i> <i>La població fluctuava entre deu i quinze milions d'indígenes.</i> <i>La televisió retransmet molts partits de futbol. Hi ha dies en què l'oferta arriba a cinc partits.</i>

ELS POSSESSIUS

Els possessius indiquen una relació de possessió, pertinença o dependència entre la cosa posseïda i el posseïdor: *la meua filla, el teu cotxe, la casa vostra*. Els possessius poden fer funció d'adjectius si determinen un substantiu (*La teua*

filla és mestra?) o de pronom si el substitueixen (*Sí, la meua ho és, i la teua?*).

Els possessius es classifiquen en tòpics (o forts) si tenen accent prosòdic dins l'oració (*la meua mare*), i àtons (o febles) si no s'accentuen prosòdicament (*ma mare*).

Formes tòniques

Posseïdor	Persona	Singular		Plural	
		Masculí	Femení	Masculí	Femení
un	1a	meu	meua	meus	meues
	2a	teu	teua	teus	teues
	3a	seu	seua	seus	seues
més d'un	1a	nostre	nostra	nostres	nostres
	2a	vostre	vostra	vostres	vostres
	3a	seu	seua	seus	seues
		llur		llurs	

Les formes tòniques porten article quan van davant del substantiu (*el meu gos, la meua cosina, les nostres amigues, els vostres companys*). En canvi, no porten article quan van darrere (*Emília és veïna vostra; Aquells xics són amics vostres?*).

En algunes expressions (*a nom meu, a càrrec vostre, a favor seu, de part meua, etc.*) els possessius han d'anar posposats (*Les despeses corren a càrrec vostre; Saluda'l de part meua*).

En certes locucions adverbials o prepositives, els possessius poden, a diferència del castellà, substituir un pronom personal tònic precedit per la preposició *de* (*mi, tu, ell, etc.*): *davant de mi = davant meu*.

Formes àtones

Posseïdor	Persona	Masculí sing.	Femení sing.	Masculí pl.	Femení pl.
un	1a	mon	ma	mos	mes
	2a	ton	ta	tos	tes
	3a	son	sa	sos	ses
diversos	1a	(nostre)	(nostra)	(nostres)	(nostres)
	2a	(vostre)	(vostra)	(vostres)	(vostres)
	3a	son	sa	sos	ses

Els possessius que en la taula anterior estan entre parèntesis són formes tòniques, referides a més d'un posseïdor, que s'habiliten com a àtones. S'anteposen al nom, sense article, i s'empren en algunes formes de tractament (*vostra excel·lència, Déu Nostre Senyor*) o en certes expressions (*vostre pare, nostra casa, vostra vida*). En l'actualitat resulten arcaïcs.

Tal com passa amb els possessius tòpics de 3a persona, els possessius àtons (*son, sa, sos, ses*) poden referir-se a un sol posseïdor o a més d'un: *Son pare li ha dit que vinga* ('ho ha dit al seu fill'); *Son pare els ha dit que vinguen* ('ho ha dit als seus fills').

Els possessius àtons s'utilitzaven habitualment en la llengua clàssica, però actualment tenen un ús limitat i, de vegades, opcional (per exemple, es pot dir *mon pare* o *el meu pare*). Els possessius àtons s'utilitzen:

- Amb els noms de parentiu, sobretot si fan referència als graus més propers, i usats generalment en singular (*ma mare, sa tia, mon pare, son germà*). Per a la resta de relacions familiars se solen utilitzar les formes tòniques (*les seues ties, els seus avis*).
- Amb la paraula *casa* (*Qui hi havia a ta casa ahir? Anirem a sa casa demà*).
- En locucions negatives amb la paraula *vida* (*això no ho havia vist jo en ma vida!*).
- En fórmules de tractament protocol·lari (*Sa il·lustríssima, Ses majestats, Sa santedat*).
- En certes expressions lexicalitzades (*Cada terra fa sa guerra*).

Ús abusiu dels possessius. Possessius referits a inanimats

Hi ha casos en què l'ús del possessiu és redundant i, per tant, innecessari. Aleshores, es poden aplicar les solucions següents:

- Eliminar el possessiu innecessari: *Em va saludar amb la mà* (preferible a **amb la seua mà*).
- Substituir el possessiu innecessari per un demostratiu: *S'ha escrit molt de l'autora del llibre i de l'èxit d'aquest* (preferible a **del seu èxit*).
- Usar un pronom feble: *El xiquet no sabia fer-se el nuc de la corbata* (preferible a **de la seua corbata*); *No li havien presentat aquell xic ni en sabia el nom* (i no **ni sabia el seu nom*).

Cal tindre en compte que els possessius s'utilitzen en referència a éssers animats (persones o animals), però convé evitar-los quan són objectes inanimats: *La casa està en mal estat; cal reparar (o reparar-ne) les instal·lacions* (i no **les seues instal·lacions*).

ELS DEMOSTRATIUS

Els demostratius, pronoms neutres i adverbis demostratius assenyalen la situació de proximitat o llunyania en l'espai o en el temps d'un substantiu del qual es parla respecte dels interlocutors. Així en *Mireu aquella muntanya*; el demostratiu *aquella* situa el substantiu *muntanya* en l'espai (lluny); en canvi, en *En aquest moment aterra l'avió*; el demostratiu *aquest* situa el substantiu *moment* en el temps present (ara).

Els demostratius es classifiquen en tres graus; però el manteniment d'aquest sistema és exclusiu del valencià, perquè en altres àrees s'ha reduït a dos: *aquest/aquell, això/allò* i *aquí/allà*.

- El primer grau indica proximitat respecte a l'emissor (*aquest llibre, esta dona*).
- El segon grau indica una distància intermèdia entre l'emissor i el receptor (*aquest xic, eixes cases*).
- El tercer grau indica llunyania respecte de l'emissor i del receptor (*aquell edifici, l'època aquella*).

Segons el grau de proximitat, gènere i nombre, els demostratius presenten les formes següents.

Graus	Demostratius		Pronoms neutres	Adverbis de lloc
I	este (o <i>aquest</i>) estos (o <i>aquests</i>)	esta (o <i>aquesta</i>) estes (o <i>aquestes</i>)	açò	ací
II	eixe (o <i>aqueix</i>) eixos (o <i>aqueixos</i>)	eixa (o <i>aqueixa</i>) eixes (o <i>aqueixes</i>)	això	ahí (aquí)
III	aquell aquells	aquella aquelles	allò	allí, allà

Els determinants demostratius

Els demostratius són determinants quan acompanyen el substantiu (*En aquest carrer hi ha una pastisseria; Aquell hivern fou molt fred*) i són pronoms quan el substitueixen (*Quin pastís vols? Acosta'm aquell*).

Els demostratius de primer i segon grau presenten formes reforçades (*aquest, aqueix*) o simples (*este, eixe*), mentre que els de tercer grau només tenen formes reforçades (*aquell*). Tant les formes reforçades com les simples són pròpies del valencià i són igualment correctes.

Els pronoms neutres demostratius

Els pronoms neutres demostratius són formes invariables referides a un antecedent neutre, inconcret o genèric. En valencià, els pronoms neutres mantenen la triple distinció de proximitat i de llunyania (*De qui és açò que hi ha en la meua taula? Això no m'agrada; Allò d'allà dalt és el penell de la torre*).

Els adverbis demostratius de lloc

Els adverbis demostratius (o adverbis demostratius de lloc) expressen una localització espacial més o menys imprecisa (*Ací encara no ha fet fred enguany, però allà on estaves tu n'ha fet bona cosa*).

Els demostratius es posposen al substantiu quan davant del substantiu va l'article (*L'home aquell és venedor del mercat*); però de vegades el demostratiu es posa darrere quan es vol expressar un matís pejoratiu (*Però que vol ara la dona aquesta?*).

S'ha d'evitar l'ús del pronom neutre *això* amb valor temporal (*Arribarà cap a les set / al voltant de les set*, i no **Arribarà a això de les set*).

ELS DETERMINANTS II: ELS QUANTIFICADORS

ELS NUMERALS

Els quantificadors són adjectius determinants, substantius, adverbis o pronoms que expressen de manera més o menys precisa una quantitat. Es classifiquen en numerals (*Hi ha tres gossos al parc*), quantitatius (*Hi ha pocs gossos al parc*) i indefinits (*Hi ha uns quants gossos al parc*).

Els numerals

Els quantificadors numerals indiquen una quantitat o un orde exactes. Els numerals es classifiquen en cardinals (*una taula i quatre cadires*), ordinals (*la tercera setmana*), multiplicatius (*dobte ració*), partitius (*mitja taronja*) i col·lectius (*un miler de persones*).

Els numerals cardinals

Els numerals cardinals expressen una quantitat exacta d'unitats (*dotze camises*). Les formes dels numerals cardinals són les següents:

0	zero	10	deu	20	vint
1	u (o un) / una	11	onze	30	trenta
2	dos / dues	12	dotze	40	quaranta
3	tres	13	tretze	50	cinquanta
4	quatre	14	catorze	60	seixanta
5	cinc	15	quinze	70	setanta
6	sis	16	setze	80	huitanta
7	set	17	dèsset (o disset)	90	noranta
8	huit	18	díhuit (o divuit)	100	cent
9	nou	19	dènou (o dinou)	1000	mil

- S'usa *un* davant de substantiu: *un llibre; una filera de cotxes; noranta-un euros*.
- Però cal usar *u*, com a ordinal ('primer') o per a designar el nom del número: *el trenta-u de gener; la pàgina u; l'any u de la nostra era; escriu un u i un sis*.
- Usem *un* si és pronom: *una oferta de dos per un* (*un* = producte); *compra-me'n un, de llibre*.
- Els cardinals no tenen plural, excepte quan s'usen com a substantius: *En la baralla falten els tresos*.
- En contextos formals, en valencià, *dos* també admet com a femení *dues* (*dos/dues dones*). En altres àrees de la llengua *dues* és la forma habitual del femení en tots els contextos.
- Quan els cardinals s'utilitzen com a ordinals van en masculí: *la fila u* (i no *la fila una); *la pàgina trenta-dos* (i no **la pàgina trenta dues*).

Esriptura dels numerals compostos

Els numerals cardinals, en general, s'escriuen separats quan es combinen (*dos milions d'euros; dos mil noranta socis; un milió cent mil habitants*), llevat dels casos següents que porten guionet:

- Del 21 al 29 es posa una *i* entre dos guionets: *vint-i-tres, vint-i-nou mil*.
- Entre les desenes i les unitats: *trenta-un, cent quaranta-set, cinquanta-tres mil*.
- Els compostos de cent (entre 200 i 900): *quatre-cents, sis-centes*.

Per a açò pot ser útil la regla mnemotècnica DUC (en què la *D* representa les desenes, la *U* les unitats i la *C* les centenes) pot ajudar a recordar quan cal escriure guionet entre les quantitats compostos escrites en lletra.

Quantitat	D	U	C
73	setanta-tres		
400	quatre-cents		

Els numerals ordinals

Els numerals ordinals no expressen una quantitat, sinó un orde, una prelació (*el primer a arribar; la novena edició del llibre*).

Els quatre primers ordinals tenen forma pròpia, però a partir del que fa cinc tots els ordinals masculins acaben en *-é* i els femenins en *-ena*. Del 5é al 10é també s'usen formes de base llatina. L'escriptura dels ordinals és la següent:

Tenen forma pròpia		Tenen doble forma		Afigen <i>-é</i> , <i>-ena</i> al cardinal	
1r - 1a	primer/a	5é - 5a - 5t	cinqué/ena o quint/a	9é - 9a	nové/ena
2n - 2a	segon/a	6é - 6a - 6t	sisé/sisena o sext/a	10é - 10a	desé/ena o dècim/a
3r - 3a	tercer/a	7é - 7a - 7m	seté/ena o sèptim/a	11é - 11a	onzé/ena
4t - 4a	quart/a	8é - 8a - 8u	huité/ena o octau/va	12é-12a, etc.	dotzé/ena

- Els ordinals compostos també porten guionet com els cardinals: *vint-i-dosé, setanta-quatre*.
- Recordeu que els ordinals s'abrevien amb la xifra del cardinal més l'última lletra amb què s'escriu el dit numeral ordinal o les dos últimes en els plurals.
- Les xifres romanes superiors a nou (IX) usades en cronologies, ordenació de reis i papes, etc., es lliguen com a cardinals: *El capítol XVI* (setze), *Joan XXIII* (vint-i-tres); però del primer (I) al nové (IX), es lliguen com a ordinals: *la II Guerra Mundial* (segona), *Jaume I* (primer), *el segle IV* (quart).
- Hi ha alguns substantius que deriven de les formes de base llatina: *Ha escrit un poema en octaves reials; De sol a do hi ha una quarta justa*.

Els numerals multiplicatius

Els numerals multiplicatius (o múltiples) expressen el nombre de vegades que s'augmenta una quantitat. Funcionalment es comporten com a substantius (*el doble de ració*) o adjectius (*una ració doble*).

Excepte *doble* que és invariable, en tots els altres multiplicatius es permet la concordança en femení amb el substantiu que acompanyen quan signifiquen 'tantes vegades més' (*El teu germà té una habitació triple/tripla que la teua; Una quantitat quàdruple/quàdrupla*).

En canvi s'expressen únicament en masculí quan signifiquen 'format per tants elements' (*la triple aliança, la quàdruple confrontació*).

Multipl.	Masculí	Femení	Multiplicador	Masculí	Femení
2	doble (o duple)	doble (o duple)	7	sèptuple	sèptupla
3	triple	triple	8	òctuple	òctupla
4	quàdruple	quàdrupla	9	nònduple	nòndupla
5	quíntuple	quíntupla	10	dècuple	dècupla
6	sèxtuple	sèxtupla	100	cèntuple	cèntupla

- En la llengua parlada habitual, els multiplicatius se solen substituir per la perífrasi 'tantes vegades més': *Un tram de carretera quatre vegades més llarg; Una jaqueta dos voltes més cara.*
- El verb derivat del numeral quàdruple és *quadruplicar*, i no **quadriplificar* ni **quatriplificar*.
- Els parts múltiples tenen un nom específic: *bessons, trigèmins, quadrigèmins, quintigèmins*; però també es pot dir *bessons de quatre o quatre bessons*, etc.

Els numerals partitius

Els numerals partitius (o fraccionaris) expressen parts o fraccions de la unitat i tenen les mateixes formes que els ordinals. També s'utilitza el femení seguit del mot 'part': així: (*un seté o una setena part*). Els partitius següents tenen formes específiques:

Partitius	Singular		Plural	
	Masculí	Femení	Masculí	Femení
1/2	mig	mitja	mitjos	mitges
1/3	terç	terça	terços	terces

Per a expressar la fracció 1/2 (*un mig*) també es pot utilitzar l'expressió equivalent *la mitat* (o *meitat*): *Ha cobrat la mitat/meitat del sou.*

Els numerals col·lectius

Els numerals col·lectius expressen conjunts formats per un nombre concret d'unitats. Per a expressar-los s'utilitzen també les formes dels ordinals (*una desena de persones; una dotzena d'ous; una quarantena d'anys*); però hi ha també formes específiques que s'apliquen a casos concrets (*un parell de sabates; un duo de violí i piano; una terna de noms; un miler de víctimes; la Tetralogia de Wagner*).

Col·lectius	Formes específiques
en general	parell/a; tern/a, trio; güern; quintet, quintern
obres, conjunts musicals	duo, duet; trio/tercet; quartet; quintet; septet o septimí
nombre de versos	dístic, tercet, quartet/a, octava, dècima
nombre d'angles	triangle, tetràgon, pentàgon, hexàgon, heptàgon
nombre de pàgines	díptic, tríptic
cares d'un poliedre	tetraedre, pentaedre/pentàedre, hexaedre, heptaedre
una obra amb parts	trilogia, tetralogia
períodes de mesos	bimestre, trimestre, quadrimestre, semestre
interval de mesos	bimensual, trimestral, quadrimestral, semestral
períodes d'anys	bienni, trienni, quadrienni, quinquenni/lustre, dècada, segle
franges d'edat	quinguenari, octogenari, nonagenari, centenari
nombre d'anys	trentena, quarantena, cinquanta, seixanta
efemèrides	cinquantenari, centenari, mil·lenari
d'altres	biga, birrem; quadriga, tetraplegia; quaresma

Esriptura en lletra dels numerals

Els numerals s'escriuen, per convenció, en xifra o en lletra segons quins casos. Els cardinals, habitualment, s'escriuen en lletra (*He perdut un bitllet de deu euros; Ho he repetit fins a cent vegades*), però les quantitats compostes amb tres mots o més s'escriuen en xifra (*Hi ha 476 expedients per a revisar*). Els usos principals els trobem en la taula següent:

S'escriuen en xifra	S'escriuen en lletra
Els números de les pàgines de llibres, documents, articles, paràgrafs de les lleis: <i>L'article 12; La pàgina 3 de la llei 2017/8.</i>	Les quantitats incompletes o aproximades: <i>Hi havia més de cinc-cents manifestants; Hi assistir de tres mil a quatre mil persones.</i>
Els segles, la numeració de reis, papes, en números romans: <i>el segle XXI, Pere III.</i>	Els ordinals no referits a segles, reis, papes: <i>Cele-bren el desé aniversari.</i>
Els dies del mes, els anys (però no les dècades), l'hora, els graus, l'altitud, les distàncies: <i>el 25 d'abril de 1707; l'any 2019; les 8 del matí; les 12.30 h; 37º C; l'Everest té 8,848 m.; una distància de 4 km.</i>	El nom de les dècades (en minúscula): <i>els anys vint; els anys quaranta; la dècada dels setanta.</i>
Els horaris (en avisos, rètols, etc.): <i>obert de 8 a 14 h.; però: Hui acabe de treballar a les set.</i>	L'edat de persones, animals i coses i la durada de les coses: <i>Són persones de trenta anys; Un edifici de seixanta anys; La festa va durar tres dies i tres nits.</i>
Els percentatges estadístics i les quantitats que por-ten decimals (els decimals s'escriuen amb coma davall): <i>el 12% dels vots; el 8,5% d'escrutats.</i>	Les quantitats <i>milió, bilió, trilió i quadrilió: El polí-tic va amagar milions a Suïssa.</i>

Els quantitatius

Els quantitatius són quantificadors que, a diferència dels numerals, expressen d'una manera imprecisa una quantitat (*més, poc, massa*), generalment designant un valor en una gradació que va, des de l'absència (*cap*), fins a una quantitat elevada (*molt*).

Els quantitatius són variables si determinen un substantiu (*pocs diners, moltes factures*), o invariables si fan d'adverbi, modificant un adjectiu (*poc menjador, molt estudiós*), el significat d'un verb (*menja poc, estudia molt*), o d'un altre adverbi (*més prop, molt lluny*).

VARIABLES				INVARIABLES
Singular		Plural		més menys prou força massa gens de
Masculí	Femení	Masculí	Femeni	
quant	quanta	quants	quantas	
poc	poca	pocs	poques	
molt	molta	molts	moltes	
tant	tanta	tants	tantes	
bastant		bastants		
gaire		gaieres		

A banda dels quantitatius pròpiament dits, hi ha les locucions quantitatives, grups de mots que equivalen a un quantitatiu; per exemple, podem usar *una miqueta* en lloc de *poc* (*Disposava d'una miqueta de diners / de pocs diners*).

LOCUCIONS QUANTITATIVES
tot de, una mica de, un poc de, un xic de, un muntó de, una munió de, una colla de, un fum de, una pila de, un grapat de, bona cosa de, gens de, gens ni mica de, ni gota de

Ús de la preposició de

La preposició *de* se sol intercalar entre els quantitatius (*quant, molt, poc, tant, bastant, prou*) i el substantiu en masculí singular: *No sé quant de sucre vols; De moment, queda bastant d'oli; Fa molt de fred.*

Així mateix, darrere del quantitatiu *gens* cal posar necessàriament la preposició *de* quan va davant d'un substantiu masculí o femení (*Ha sobrat gens de pa? Hui no fa gens de calor*).

Però davant d'un adjectiu o d'un adverb, els quantitatius no porten la preposició *de* i, a més, es mantenen invariables en masculí singular (*No era gens difícil el problema; El pis era molt fred a l'hivern; La teua amiga és poc simpàtica; Elles estan bastant capacitades; Tot allò va acabar molt bé*).

Els quantitatius *massa, gaire, més o menys*, no porten mai la preposició *de* per a unir-se al substantiu que modifiquen (*Hi havia massa gent en la festa; Menjava sense gaire gana; Posa'm més/menys arròs*).

Diferències entre *prou* i *bastant*

Els quantitatius *bastant* i *prou* no són sinònims. El quantitatiu *bastant* significa 'en no poca quantitat', mentre que *prou* significa 'en quantitat suficient' (*El pis té bastant d'espai, però no en té prou per a una família nombrosa*).

El quantitatiu *bastant* té flexió de nombre (*bastants*); en canvi, *prou* és invariable: (*Té bastants dificultats a l'hora d'expressar-se; Té prou dificultats a l'hora d'expressar-se*).

Ús d'alguns quantitatius

- ➔ *Tan* complementa un adjectiu (*Aquest tema és tan complicat com l'anterior*) o un adverb (*No vingues tan tard!*).
- ➔ *Tant* quan és adjectiu determina un substantiu (*No em poses tanta cervesa*) o un verb quan és adverb (*No córregues tant, que encara hi ha temps!*).
- ➔ *Gaire* s'usa només en oracions negatives, interrogatives o condicionals, i darrere de *no* i de *sense*. És equivalent a *molt* (*molta, molts, moltes*): *He corregut gaire per arribar a hora?; No he trobat gaires articles que parlen del tema; No em trobe gaire bé!*
- ➔ *Quant* s'usa incorrectament en expressions com ara **Quants més en serem, més riurem; *Vine quant abans pugues; *Li donen quant vol*, en lloc de les correctes *Com més en serem, més riurem; Vine al més prompte possible; Li donen el que vol*.

Els indefinits

Els indefinits són quantificadors que expressen quantitat de manera diferent als numerals o els quantitatius: assenyalen l'existència (*algú*) o inexistència (*res*) o designen l'entitat d'un conjunt (*qualsevol*).

Fan funció de determinants quan acompanyen un substantiu (*He llegit un altre llibre del mateix autor; Han vingut alguns periodistes a la roda de premsa*), i de pronoms quan el reemplacen (*Que cadascú duga la seua cadira; No ha vingut ningú?*). Els principals indefinits són els següents.

DETERMINANTS				PRONOMS
SINGULAR		PLURAL		
MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ	
un/algun cert mateix tot	una/alguna certa mateixa tota	uns/alguns certs mateixos tots	unes/algunes certes mateixes totes	u (o un)/algú altri tots/tothom alguna cosa qualcom res
altre	altra	altres		

DETERMINANTS				
qualsevol	qualsevulla	qualssevol	qualssevulla	hom ningú cada u (o cadascú)
tal		tals		
cada cap				
cada un (o cadascun)	cada una (o cadascuna)			
		diferents sengles		
		ambdós diversos nombrosos uns quants	ambdues diverses nombroses unes quantes	

- Els adjectius qualificatius *varis*, *vàries*, que signifiquen 'variats', no poden substituir *algun*, *alguna*, *alguns*, *algunes*: *Hem vingut algunes* (o *diverses*, *diferents*) *vegades* (i no **Hem vingut vàries vegades*).
- Quan *res* va davant d'un adjectiu qualificatiu cal posar la preposició *de*:
–*No hi ha res de nou, al diari?* –*Sí, però res de transcendent.*

Ús d'alguns indefinits

algun	No és correcte l'ús de <i>algun</i> amb valor de 'un poc': <i>Encara li queda un poc de prestigi</i>), ni tampoc quan s'usa en oracions negatives amb el valor de <i>cap</i> : <i>No pugué trobar cap resposta</i> (i no <i>*No pugué trobar alguna resposta</i>).
altre	Sol anar precedit de l'article determinat o indeterminat: <i>L'altre dia vaig anar al teatre</i> ; <i>Dóna'm una altra cadira</i> . Cal evitar el castellanisme <i>*demés</i> : <i>Els altres se n'anaren</i> (i no <i>*Els demás se n'anaren</i>). Si ens referim a un tot de manera genèrica, és preferible usar l'expressió <i>la resta</i> : <i>Ara ja t'han donat d'alta, la resta no importa</i> .
altri	Referit a persones en 3a persona, tant en singular (= <i>altre</i>) com en plural (= <i>altres</i>), sol anar precedit de preposició (<i>de</i> , <i>per</i> a). En l'actualitat s'usa exclusivament en construccions molt concretes, com ara <i>Treballar per a altri</i> ; <i>Respectar els béns d'altri</i> ; <i>No fer mal a altri</i> . Però a banda de les expressions d'abans, és recomanable usar un <i>altre</i> (o <i>algú altre</i> , <i>ningú altre</i> o <i>cap altre</i> , segons el context): <i>Un altre ni t'ho hauria dit</i> ; <i>Això que ho faci algú altre</i> ; <i>Cap altre ho farà millor</i> .
cada	Si <i>cada</i> no va immediatament davant d'un nom, ha d'anar en correlació de les formes <i>un</i> , <i>una</i> : <i>Cada una de les alumnes llegia un llibre</i> . Per a expressar èmfasi, cal usar l'indefinit <i>un</i> , <i>una</i> , <i>uns</i> , <i>unes</i> : <i>Enric és un atrevit, diu unes coses!</i> (i no <i>*Enric és un atrevit, diu cada cosa!</i>).
cadascú / cada u	El pronom <i>cadascú</i> (o <i>cada u</i>) significa 'qualsevol persona indistintament, tots': <i>Ací cadascú va a la seua</i> .
cadascun / cada un	L'adjectiu <i>cadascun</i> té forma femenina (<i>cadascuna</i>), però no plural: <i>Doneu un llibre a cadascuna/cada una de les persones que entren</i> .
cert	Equival a <i>algun</i> i, en singular, va precedit de l'article indefinit: <i>Hi havia una certa enemistat entre tots dos</i> . Però si porta preposició davant, l'article desapareix: <i>Ahir vaig estar enraonant amb cert amic teu</i> .
hom	S'usa exclusivament com a pronom en registres molt formals: <i>Hom creu que els neandertals tenien sentit estètic</i> (= <i>Es creu que els neandertals tenien sentit estètic</i>).

mateix	És invariable si fa de pronom (cast. 'lo mismo'): <i>Sempre dius el mateix</i> (= les mateixes coses). També es pot usar com a adverbi, posposat a un nom, un pronom o un adverbi. Aleshores és invariable: <i>Ho han portat els operaris mateix</i> (i no * <i>els operaris mateixos</i>). Però darrere d'un pronom personal fort, s'ha de fer la concordança: <i>Ho han portat ells mateixos</i> . Sovint es confon amb <i>propi</i> per interferència amb el castellà ('propio' = 'el mismo'). Aleshores cal usar <i>mateix</i> posposat al nom: <i>L'ha portat el seu germà mateix</i> (i no * <i>L'ha portat el propi germà</i>). També s'usa erròniament com en castellà ('el mismo', 'la misma') per a evitar repeticions. En aquest cas cal usar un pronom feble, un demostratiu o un possessiu: <i>La pel·lícula és bona, qui n'és el director?</i> (i no * <i>La pel·lícula és bona, qui és el director de la mateixa?</i>).
ningú	És un pronom invariable que es refereix exclusivament a persones en singular. S'usa en oracions negatives: <i>Hui encara no ha vingut ningú a comprar</i> ; o interrogatives i condicionals (= algú): <i>Ha vingut ningú? Si ve ningú més, digueu-li que s'espere</i> .
ningun	L'adjectiu <i>ningun</i> s'ha acceptat recentment per la normativa. Tanmateix, és preferible l'ús de <i>cap</i> en registres formals: <i>No tinc cap camisa blanca</i> (millor que <i>No tinc ninguna camisa blanca</i>).
qualsevol	Té flexió de nombre (<i>qualsevol</i> - <i>qualssevol</i>) i de gènere (<i>qualsevulla</i> - <i>qualssevulla</i> , considerades arcaïques): <i>Vine a casa qualsevol dissabte; Qualsevol que siguen les circumstàncies</i> .
sengles	S'utilitza només en plural (en castellà 'sendos'): <i>Els dos concursants van rebre sengles premis</i> .
tothom	És un pronom que significa 'tota la gent', 'tots': <i>Convindria que hi vinguera tothom</i> .
uns	No és genuí l'ús de l'indefinit <i>uns</i> en lloc del quantitatiu <i>uns quants</i> o de l'indefinit <i>alguns</i> : <i>Caldrà esperar-se uns quants/alguns dies més</i> (i no * <i>Caldrà esperar-se uns dies més</i>).

Diferències entre cap, res i gens

cap	Es refereix sempre noms comptables i significa 'ni un, ni una'. S'utilitza: <ul style="list-style-type: none"> - En oracions negatives: <i>No va rebre cap regal; No queda cap iogurt a la nevera</i>. - En interrogatives i condicionals en lloc de <i>algun</i>: <i>Si teniu cap problema, digueu-m'ho</i>. Però amb substantius no comptables cal usar necessàriament el quantitatiu <i>gens</i> : <i>No queda cap botella de vi</i> ('botella' és comptable); <i>No queda gens de vi</i> ('vi' no és comptable).
res	Referit a coses, <i>res</i> s'utilitza: <ul style="list-style-type: none"> - En oracions negatives, amb l'adverbi <i>no</i> ('cap cosa', cast. 'nada'): <i>No hi ha res al calaix</i> (= el calaix està buit). - En interrogatives i condicionals és intercanviable per <i>alguna cosa</i> (cast. 'algo'): <i>Vols res/alguna cosa de la pescateria? Si voleu res/alguna cosa de mi, aviseu-me</i>. - Seguit de «a + infinitiu» forma part de la locució <i>res a fer, res a dir</i>, etc.: <i>L'advocada ha dit que no hi ha res a fer</i> (i no *<i>res que fer</i>). Cal evitar el castellanisme * <i>algo</i> i substituir-lo per <i>res</i> o <i>alguna cosa</i> .
gens	El quantitatiu <i>gens</i> (de) s'usa davant dels noms no comptables (cast. 'nada de'): <i>No queda gens de gasolina</i> (ja que gasolina no és comptable, i no podem dir que queda 'una, dos, tres gasolines'). Però <i>gens</i> , usat com a adverbi (i sense preposició), també pot modificar un verb, un adjectiu o un altre adverbi. En aquest cas significa 'en absolut' i expressa la quantitat zero en contrast amb la sèrie d'adverbis quantitatius <i>molt, massa, bastant, poc</i> : <i>El partit d'ahir em va agradar (molt, massa, prou, poc); La conferència d'ahir no em va agradar gens; Aquest calcer no és gens adequat per a la muntanya</i> .

LA FLEXIÓ NOMINAL I ADJECTIVAL

EL GÈNERE DEL SUBSTANTIU I DE L'ADJECTIU

Els substantius es classifiquen en masculins o femenins, facen o no referència a éssers animats o inanimats o que tinguen realment sexe o no. Per exemple, *carro* i *peix* són masculins i *palla* i *cadira* són femenins.

Encara que hi ha terminacions pròpies del masculí (*manoll*, *didot*) i del femení (*panxa*, *casa*), en molts casos la terminació no és indicativa de cap gènere. Així, són masculins *picaporta* i *dolor*, i femenins *comporta* i *verdor*, mots que acaben igual que els anteriors. També poder dir que els substantius són masculins o femenins si poden introduir-se amb un article masculí o femení, independentment de la terminació.

El gènere del substantiu

Per regla general, el femení del substantiu es forma afegint una *-a* al masculí en aquells casos en què hi ha doble forma masculina i femenina. però cal tindre en compte tots els casos i excepcions següents:

Masculí	Femení	Exemples
-i àtona o consonant	-a (regla general)	<i>destinatari/destinatària, gat/gata, fill/filla, marquès/marquesa</i>
-e àtona		<i>deixeble/deixebila, pediatre/pediatra, sogre/sogra</i>
-o àtona		<i>manso/mansa, monjo/monja</i>
Vocal tònica	-na	<i>campió/campiona, musulmà/musulmana, padrí/padrina</i>
Diftong decreixent	-a, -va, -na	<i>reu/rea, esclau/esclava, rei/reina</i>
Femení en	-ina, -essa	<i>heroi/heroïna, tsar/tsarina, metge/metgessa, comte/comtessa</i>

En femení hi ha molts noms que acaben en a àtona, però també n'hi ha amb altres terminacions; per exemple, són femenins la majoria dels noms abstractes acabats en *-or*: *abundor, agror, albor, amargor, calor, cremor, espessor, gelor, lletjor, verdor*; però són masculins: *enyor, error, furor* i *valor*¹.

Hi ha una sèrie de masculins tradicionals (a vegades amb el significat 'el mascle de', 'l'home de' o amb canvis semàntics que generalment designen persones o animals) que es formen afegint el sufix *-ot* (o *-o*) a la forma femenina: *abella* > *abellot*, *àguila* (o *àliga*) > *aguiot* (o *aligot*), *bruixa* > *bruixot*, *cabra* > *cabrot* (o *cabró*), *dida* > *didot*, *fura* > *furot* (o *furó*), *guatla* > *guatló*, *guilla* > *guillot*, *llebre* > *llebrot*, *merla* > *merlot*, *perdiu* > *perdigot*, *rabosa* > *rabosot*, *nina* > *nino* o *ninot*, *tita* > *tito* o *titot*. També segueix esta norma *cuixa* > *cuixot*², i la forma *indiot* (*titot*), sense corresponent femenina.

Però també hi ha els substantius invariables següents:

-aire: <i>colombar</i>	-ista: <i>dentista</i>	-ble: <i>comptable</i>	-latra: <i>idòlatra</i>
-arca: <i>jerarca</i>	-cida: <i>homicida</i>	-cola: <i>arborícola</i>	-ta: <i>gimnasta</i>

¹ La resta solen ser noms masculins concrets derivats de verbs o d'altres noms: *abocador, brillantador, accelerador, actor, amplificador, esquiador, motor, radiador, raor* (navalla), *voltor*.

² La terminació *-ot* pot indicar també éssers d'espècie diferent (*gavina, gavinot, maduixa, maduixot*). En altres casos el masculí en *-ot* no prové del femení (*entrecot, sacerdot*). Per últim, el sufix s'usa per a representar un augmentatiu o despectiu (*casalot*), però també poden designar el diminutiu, el cadell o la cria (*illa, illot; llúdriga, lludrigot, etc.*).

Altres casos en -a	<i>atleta, espia, goril·la, guàrdia, nòmada, tortuga</i>
Provinents d'adjectius d'una sola terminació	<i>el/la jove, el/la noble, el/la salvatge</i>
Diferenciats només per l'article	<i>el/la cap, un/una edil, un/una gerent, el/la maniquí</i>
Femenins que poden tindre doble forma	<i>advocada/advocadessa, dea/deessa</i>

Però, cal tindre en compte, també, els casos següents:

heterònims (el masculí i el femení són paraules diferents)	<i>amo/mestressa, ase/somera, boc/cabra, cavall/egua, gall dindi/polla d'índia, gall fer/polla fera, gendre/nora, home/dona, marit/muller, oncle/tia, pare/mare, porc/truja</i>
masculí o femení (sinònims)	<i>malt o malta, mart o marta (mamífer)</i>
ambigus (doble gènere masculí o femení)	<i>aglà (però una gla), boval o boual (estable de bous), antípoda (però els antípodes), art, aviram, crin, crisma, èmfasi, esfinx, fel, mar, sarment, serpent, vodka, vessant; acabats en -or: (en femení, arcaic o poètic): amor, ardor, candor, clamor, color, desamor, deshonor, dolor, estupor, fervor, fragor, fulgor, furor, honor, horror, humor, rigor, rubor, rumor, sabor, sopor, temor, terror, vigor</i>
epicens	<i>el o la víctima, rossinyol mascle, oreneta femella</i>

Destaca el cas de la paraula *libèl·lula*, substantiu epicé, que en el parlar de l'Horta ha aplicat els lexemes *pare* i *mare* per distingir entre el mascle i la femella: *parotet* i *maroteta*.

Cal tindre en compte que, en formar el femení, es poden presentar variacions ortogràfiques.

- -c ⇒ -ga: *amic, amiga*
- -c ⇒ -qua: *ventríloc, ventríloqua*
- -dor ⇒ -driu: *emperador, emperadriu*
- -f ⇒ -va: *serf, serva*
- -ig ⇒ -ja: *boig, boja*
- -l ⇒ -l·la: *pupil, pupil·la*
- -leg ⇒ -loga: *filòleg, filòloga*
- -p ⇒ -ba: *llop, lloba*
- -s ⇒ -ssa: *gos, gossa*
- -t ⇒ -da: *cunyat, cunyada*
- -tor ⇒ -triu: *actor, actriu*

També hi ha canvis ortogràfics que afecten l'accent i la dièresi.

Pèrdua de l'accent	<i>germà/germana, cosí/cosina</i>
Afegim accent	<i>destinatari/destinatària</i>
Canvi d'accent per dièresi (hiat)	<i>veí/veïna, roí/roïna</i>

El gènere inherent i altres casos

La majoria dels noms referits a éssers inanimats tenen un gènere inherent, és a dir, són lèxicament masculins o femenins i només presenten una forma de singular i una altra de plural: *un clau, uns claus; una tatxa, unes tatxes*. Però uns pocs noms es poden anomenar indistintament en masculí o femení, i aleshores són sinònims, encara que l'ús de qualsevol de les formes se sol distribuir regionalment; per exemple: *gep* i *gepa*, *rajol* i *rajola*, *rat penat* i *rata penada*.

De vegades, el femení indica una diferència semàntica respecte del masculí: *cistell* i *cistella*, *ganivet* i *ganiveta*, *plat* i *plata*, *perol* i *perola*, en què els femenins tenen un valor augmentatiu.

Fins i tot, hi ha casos en què el gènere diferent expressa una diferència més gran de significat: *anell* i *anella*, *bot* i *bota*, *cova* i *cove*, *crit* i *crida*, *full* i *fulla*, *regle* i *regla*, *pas* i *passa*, *quadro* o *quadre*, *temple* i *templa*.

Substantius amb doble gènere amb significats diferents

Hi ha substantius referits a realitats diferents en masculí i en femení, bé perquè s'ha produït un procés d'especialització semàntica o bé perquè provenen etimològicament de paraules diferents.

Paraula	Masculí	Femení
albor	peix	blancor
canal	via d'aigua	conduïte
capital	diners	ciutat important
clau	per a clavar, dent canina	per a obrir
clímax	moment culminant	figura retòrica, etapa final
còlera	malaltia	ràbia, enuig
coma	quadre clínic molt greu	signe de puntuació
cremallera	ferrocarril	els altres sentits
delta	d'un riu	lletra de l'alfabet grec
deu	numeral	font, doll
editorial	article de fons no signat	empresa editora
fantasma	aparició d'un mort	persona que simula una aparició
fi	objectiu, propòsit	acabament
full/fulla	tros de paper	de l'arbre, de la navalla
levita	persona	peça de vestir
llum	aparell per a fer llum	claror, electricitat
ordre	contrari de desordre	manament
paleta	obrer de vila	pala menuda
part	acte de parir	porció d'una cosa
planeta	astre	destí
pols	batec, templa	massa de partícules
post	lloc ocupat per les tropes	fusta
pudor	vergonya	mala olor
regle/regla	instrument	norma
salut	salutació	bon estat de l'organisme
son	dormida, manera de dormir	ganes de dormir
talent	aptitud, moneda	gana
terra	sòl	els altres sentits
u	numeral	vocal
vall	excavació, rasa	depressió entre muntanyes

Observacions sobre el gènere d'alguns substantius

Hi ha substantius que de vegades s'usen impròpiament amb el gènere canviat. Cal fer notar que n'hi ha alguns que, a més, són sempre en plural.

	Singulars	Plurals
Són masculins	afront (cast. 'afrenta'), avantatge, bacteri, batent (d'una porta), càrrec (presó), cataplasma, cep, colom, compte, contrallum, corrent (elèctric, d'aigua), costum, deute, dot, dubte, enzim, escafandre, escaire, esquirol, estratagema, estruç, faig (arbre), forest (cast. 'floresta'), interviu, lleixiu, llum ('làmpada'), marge, orde, pany (cast. 'cerradura'), pebre, pendent, penitenciari, picaporta, regle (≠ regla), ret (xarxa per als cabells), senyal, somris, somriure, sotsobre, tèrmit, titella, torticoli, vessant; parts del cos: canell, cap, engonal, front, genoll, maluc, nas, palmell, panxell, queix, queixal	afores, antípodes (estar als antípodes), espinacs, llegums, narius, pantalons, sostenidors, pesos (cast. 'pesas')
Són femenins	acne, àgape, allau, anàlisi (i psicoanàlisi), àncora, andana (cast. 'andén'), apòcope, apòfisi, apoteosi, aroma, asma (afecció respiratòria), bossa, cel·lofana, cercavila, crep, desfilada, destrossa, disfressa, dita, empara, empenya, escalopa, espelma, esperma, espremedora, estrada, estrena, fita, flaire, fogonada, fresca (prendre la fresca), gènesi, guinyada, hematia, hemorroide, icona, imperdible (agulla), índole, letargia, llevaneu, llinda, magneto, mantegada, marató (cursa), marjal, merenga, maça, mitena (guant), molla (ressort), olor, orenca, potinga (medicament, afait), remor, reguera, resplendor, resta, sida, síncope, serradura, síndrome, suor, teulada, tomaca; animals: au, mona (simi), rabosa (i guineu o guilla), tonyina; fruita i verdura (tomaca, figa, etc.). Parts i òrgans del cos: cuixa, dent, entrecella, oïda, melsa, parpella; eines/electrodomèstics: arada, ventadora, botija, gerra, sucrera, aspiradora, escorredora, espremedora, torradora; acabats en -or: agror, albor, amargor, bonior, coentor, cremor, dolçor, esplendor, resplendor, roentor, rojor, rubor, tebior, torpor, verdor; però masculins: dolor, enyor, furor, error, raor (navalla), rosegador, rumor, temor	alicates, arracades, estenalles, hematies, incisives, noccs, pòlvores, postres, profiteroles, tallarines, tovalles (i estovalles), xinxes, xurriaques (cast. 'zurriago', 'azote')

Substantius que admeten tots dos gèneres i que mantenen una forma única

En el cas de paraules de gènere ambigu (*amor, art, èmfasi, mar*) la forma femenina s'ha usat sobretot en el llenguatge literari, però el masculí és el més comú en la llengua actual. De vegades, però, l'ús del masculí o del femení és contextual, així, diem *la superfície del mar*, però *fer-se a la mar*, *hi ha mala mar* o *mar grossa*. Similarment, diem *el seté art*, *l'art grec*, *l'art romànic*, però *les belles arts*, *tindre males arts*.

L'ús igualitari de la llengua

Quan parlem o escrivim hem de procurar que l'estil de llengua no perpetue discriminacions de cap tipus. Així, és millor parlar de *la humanitat* o de *l'ésser humà* que no de *l'home*, ja que la paraula masculina no representa el conjunt de l'espècie humana. Però algunes solucions com ara la repetició de paraules en els dos gèneres (*els professors i les professores*) o la utilització de barres (*els/les professors/es*), fan un llenguatge artificios, difícil de llegir i que provoca l'ambigüitat del missatge. Per això, cal tindre en compte les recomanacions següents:

- Cal fer, sempre que es puga, la forma femenina, per exemple, *biòloga* i no **la biòleg*.
- Pel que fa a la possibilitat de formar femenins amb *-a* o amb *-essa*, és preferible triar la forma en *-a* (millor *advocada* o *poeta* que *advocadessa* o *poetes-*

sa) i reservar els acabats en *-essa* per a referir-nos a títols nobiliaris i a càrrecs consolidats en la tradició oral i escrita.

- Els acabats en *-ant*, *-ent* i *-al* són generalment invariables (*un o una amant*, *un o una supervivent*, *el o la fiscal*), però en certs casos la normativa admet el femení en *-a* (*comercianta*, *catedràtica*, *general*) encara que, de vegades, amb un matís semàntic.
- També podem usar genèrics per a referir-nos a determinats col·lectius; així, és millor usar *el cos humà*, *l'electorat*, *la direcció*, *les persones adultes* a *el cos de l'home*, *els electors*, *el director*, *els adults*.

Els noms femenins referits a títols, càrrecs i professions

A causa de l'accés de la dona al món laboral i professional, s'ha incorporat al lèxic la forma femenina referida a títols, càrrecs o professions que fins fa poc només s'usaven en masculí com a forma invariable (encara que no en tots els diccionaris hi ha consens per a tots els casos).

<i>advocada</i> (o <i>advocadessa</i>)	<i>bombrera</i>	<i>estudianta</i>	<i>pallassa</i>
<i>ajudanta</i>	<i>capitana</i>	<i>fematera</i>	<i>pèrita</i> (o <i>perita</i>)
<i>àrbitra</i>	<i>cartera</i>	<i>fotògrafa</i>	<i>psicòloga</i>
<i>arquitecta</i>	<i>cirurgiana</i>	<i>fustera</i>	<i>sergenta</i>
<i>banquera</i>	<i>crítica</i>	<i>jutgessa</i>	<i>síndica</i>
<i>bidella</i>	<i>degana</i>	<i>música</i>	<i>tinenta</i>
<i>biòloga</i>	<i>detectiva</i>	<i>notària</i>	<i>xofera</i> (o <i>xòfera</i>)

Cal tindre en compte que no tots els diccionaris recullen totes les formes ni tampoc hi ha coincidència plena en la forma del femení de càrrecs, títols o professions. Per tant, la llista següent recull les aportacions fetes per la lexicografia o també pels llibres d'estil de la premsa i la televisió:

- Tenen forma masculina i femenina: *acadèmica*, *acompanyanta*, *adjudicatària*, *adjunta*, *agregada*, *agrònoma*, *ajudanta*, *ambaixadora* (o *ambaixadriu*), *aparelladora*, *aprenenta*, *àrbitra*, *arquitecta*, *assistenta*, *astrònoma*, *banquera*, *bidella*, *bombrera*, *botànica*, *cambrera*, *capatassa*, *capitana*, *caporal*, *cartera*, *catedràtica*, *cirurgiana*, *comedianta*, *comercianta*, *comissària*, *crítica*, *curandera*, *degana*, *deixeblla*, *delegada*, *dependent*, *detectiva*, *doctoranda*, *dramaturga*, *empresària*, *enginyera*, *educanda*, *esbirra*, *estudianta*, *examinanda*, *facultativa*, *fematera*, *filòsofa*, *fotògrafa*, *funàmbula*, *fustera*, *geneta*, *gestora*, *guardiana*, *infanta*, *intendent*, *jurisconsulta*, *lexicògrafa*, *lletrada*, *magistrada*, *manicura*, *manyana*, *marmitona*, *missatgera*, *mossa*, *música*, *notària*, *oficiala*, *padrina* (i no **madrina*), *pallassa*, *pedagoga*, *pedicura*, *perita* (o *pèrita*), *priora*, *rectora*, *regidora*, *sergenta*, *síndica*, *sortílega*, *tècnica*, *tinenta* (d'alcaldia), *torera*, *veterinària*, *viatjanta*, *vicerectora*, *xèrifa*, *xofera* (o *xòfera*).
- Acaben en *-essa*: *abadessa*, *advocadessa* (o *advocada*), *alcaldessa*, *almirallessa*, *apostolessa*, *baronessa*, *bisbessa*, *bonzessa*, *canongessa*, *cavalleressa*, *clavariessa*, *comtessa*, *confraressa*, *consolessa*, *deessa* (o *dea*), *diablessa*, *diakonessa*, *doctoressa* (o *doctora*), *druïdessa*, *duquessa*, *fraressa*, *hostessa*, *joglariessa*, *jutgessa*, *metgessa*, *mestressa* (o *ama*), *poetessa* (o *poeta*), *prioressa* (o *priora*), *profetessa* (o *profeta*), *rectoressa* (o *rectora*), *sacerdotessa*, *sastressa*, *vampiressa*.
- Tenen una sola forma per al masculí i el femení: *agent*, *agutzil*, *alferes*, *auxiliar*, *cap*, *comptable*, *conferenciant*, *conserge*, *cònsol*, *delineant*, *donant*, *edil*, *fabricant*, *fiscal*, *gerent*, *grum*, *guarda*, *intèrpret*, *líder*, *maniquí*, *model*, *pilot* (i *copilot*), *representant*, *sol·licitant*, *suplent*, *uixer*, *vigilant*, *vocal*, *xef*.

El gènere de l'adjectiu

El femení es forma de manera semblant a la del substantiu. De fet, l'adjectiu no té gènere propi, sinó que el pren del substantiu que determina i amb el qual concorda. En els casos en què l'adjectiu té una forma per al masculí i una altra per al femení (*content/contenta*), cal tindre en compte les variacions flexibles següents:

Adjectiu	Afig/Canvia	Exemples
En consonant	-a (regla general)	<i>brut/bruta, cortés/cortesa, inert/inerta, nul/nul·la, verd/verda</i>
Vocal i, u		<i>abstemi/abstèmia, tebi/tèbia; cru/crua, conspicu/conspícua</i>
Vocal e, o	canvia per -a	<i>agre/agra, apte/apta, destre/destra; fofo/fofa, minso/minsa</i>
En vocal tònica	-na	<i>bo/bona, comú/comuna, mallorquí/mallorquina, pla/plana</i>
Diftong decreixent	-u passa a -v	<i>natiu/nativa, tou/tova</i>

Molts adjectius no presenten cap alternança formal que permeti diferenciar el femení del masculí:

Acabat en	Exemples
-a (àtona)	<i>belga, demòcrata, nòmada, persa</i>
-al	<i>actual, brutal, formal, normal, ideal, lleial (però anòmal/anòmala, mal/mala)</i>
-ant	<i>amargant, constant, distant, elegant, flagrant (però gegant/geganta, sant/santa)</i>
-ar	<i>angular, escolar, regular, similar, vulgar (però avar/avara, car/cara, clar/clara)</i>
-color	<i>bicolor, multicolor, tricolor (però incolor/incolora, indolor/indolora)</i>
-e (àtona)	<i>cèlebre, golafre, jove, lliure, rude; acabats en -aire: manaire, xarraire; -angle: acutangle, obtusangle; -ànim: equànim, unànim; -ble: feble, lloable; -corde: concorde, immisericorde; -forme: deïforme, uniforme; -lingüe: bilingüe, plurilingüe; -tge: ferotge, heretge</i>
-el	<i>cruel, fidel, rebel (però paral·lel/paral·lela)</i>
-ent	<i>coherent, eficient, excel·lent, potent (però cruent/cruenta, dolent/dolenta)</i>
-il	<i>humil, infantil (però tranquil/tranquil·la); difícil, fàcil, útil</i>
-ícola	<i>agrícola, apícola, vinícola</i>
-or	<i>millor, pitjor</i>
-ista	<i>ecologista, nacionalista, racionalista</i>
altres casos	<i>greu, miop, sublim, suau</i>

Igual que passa amb el substantiu, en formar el femení es poden produir alteracions ortogràfiques:

- **-t** ⇒ **-da**: *menut/menuda* (però *curt/curta*)
- **-c** ⇒ **-ga**: *antic/antiga* (però *sec/seca*)
- **-s** ⇒ **-ssa**: *ros/rossa* (però *curiós/curiosa*)
- **-ig** ⇒ **-ja, -tja**: *roig/roja, lleig/lletja*
- **-eg** ⇒ **-loga**: *anàleg/anàloga* (però *sacríleg/sacrílega*)
- **-l** ⇒ **-l·la**: *nul/nul·la* (però *mal/mala*)

També cal tindre en compte que hi ha adjectius de dos terminacions en valencià que en castellà només en tenen una: *calent/calenta, comú/comuna, covard/covarda, dolç/dolça, ferm/ferma, fort/forta, pobre/pobra, trist/trista, valent/valenta; blau/blava, gris/grisa, verd/verda*.

El desplaçament de la vocal tònica pot comportar canvis de l'accent i la dièresi: *agrari/agrària, casolà/casolana, fadri/fadrina, francés/francesa, generós/generosa, soci/sòcia, veí/veïna*.

EL NOMBRE DEL SUBSTANTIU I DE L'ADJECTIU

El nombre del substantiu

En general, el plural dels substantius es forma tal com figura en la taula següent:

Singular	Plural	Exemples
Vocal àtona	-s (regla general)	<i>armaris, carros, cotxes, ímpetus, llavis, terres, tribus</i>
Diftong decreixent		<i>actrius, aus, herois, ous, peus, reis, veus</i>
Consonant		<i>cubs, becs, colps, mítings, pàrquings, ponts, records, trens</i>
Femenins en ç i mots plans en x		<i>calçs, façs, falçs, àntraxs, apèndixs, esfinxs, hèlixs (o hèlices), linxs, vèrtexs</i>
Mots d'origen no llatí o estrangeris-mes acabats en vocal tònica		<i>mamàs, papàs, sofàs, tarannàs, bebés, cafés, comités, tupés, bisturís, esquís, frenesís (però maniquins), platós, rondós, bambús, hindús, tabús, tiramisús, xampús (però tribuns)</i>
Noms de lletres, no-tes musicals i par-tícules gramaticals		<i>les as, les ces, les emes, els dos, els fas, els res, els peròs, els perquès, els nos, els sis</i>
Vocal tònica	-ns	<i>cosins, freus, huracans, lleons, mans, pins, raons, terraplens</i>
Algunes paraules planes acabades en vocal àtona	-s/-ns	<i>hòmens o homes, jóvens o joves, màrgens o marges, òrfens o orfes, òrguens o orgues, térmens o termes</i>
Mots aguts + s	-os/ssos	<i>abusos, avisos, gasos, masos, matisos, mesos, països, pesos, permisos, usos; arrossos, congressos, fracassos, granissos, interessos, nassos, ossos, pastissos, trossos; immensos, impulsos</i>
Mots aguts en -ç, -ix, -x, -tx	-os	<i>llaços, calaixos, sufixos, cartutxos</i>

Cal tindre en compte també els aspectes següents:

Tenen doble forma els monosíl·labs i aguts acabats en	-sc, -st	-s/-os	<i>discs o discos; manifests o manifestos (però les hosts i posts)</i>
	-xt, -ig	-s/- (t)jos	<i>context o contextos; assaigs o assajos; disigs o desitjos</i>
En els acabats en -a àtona hi ha canvis ortogràfics	-ç ⇒ -c	-es	<i>aliança/aliances</i>
	-c ⇒ -qu		<i>coca/coques</i>
	-j ⇒ -g		<i>botija/botiges</i>
	-tj ⇒ -tg		<i>sitja/sitges</i>
	-g ⇒ -gu		<i>vaga/vagues</i>
	-gu ⇒ -gü		<i>paraigua/paraigües</i>
	-qu ⇒ -qü		<i>pasqua/pasqües</i>

Són invariables els substantius següents:

Els dies de la setmana	<i>dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres (però dissabte/dissabtes, diumenge/diumenges).</i>
Alguns acabats en -s	<i>atles, bíceps, caos, càries, croquis, cutis, ens, fons, llapis, plus, socors</i>
Llatinismes en -us	<i>cactus, fetus, focus, globus, porus, tipus, virus</i>
Compostos acabats en -s	<i>comptagotes, guardamobles, llavaplats o rentaplats (però un rentavaixella/uns rentavaixelles), penja-robes, salvavides, trencaclosques</i>

El plural dels llinatges

- En les **dinasties**, en uns casos sol fer-se tant el **plural flectiu** (*els Àustries, els Borbons, els Trastàmars*) com l'**invariable** (*els Àustria, els Borbó, els Trastàmara*); en uns altres, predomina l'ús **invariable** (*els Borja, els Tudor*).
- Per a referir-nos a **qualsevol altra família**, en general **no variem** el llinatge: *els Cerdà, els Ferrer, els Querol*, etc.

El nombre en els noms propis

La formació del plural quant als noms propis depén del grau de lexicalització d'aquests. Només serà quan el nom propi ha passat a convertir-se en nom comú quan n'admetrà el plural, per exemple: *uns adams, uns cicerons, uns einsteins...* Respecte dels malnoms, la tendència general és formal el plural d'acord amb les regles flexives que el caracteritzen: *les Rulles, els Morruets, els Parretes...*

Els noms defectius

Hi ha noms defectius respecte al singular (*pluralia tantum*) que només tenen plural (*postres, tovalles, golfes*), i defectius respecte al plural (*singularia tantum*), que només tenen singular (*gelosia, rogalia*). Un nom pot ser defectiu solament en certs usos o accepcions. Així, diem *les tisores*, però *fer la tisora*; *co-brar els interessos*, però *tindre interès per la poesia*; això són *imaginacions teues*, però *tindre poca imaginació*; *la Pasqua*, però *Bones Pasqües*. En valencià, hi ha un bon grapat de noms, locucions i expressions que discrepen del castellà, el qual s'ha decantat, per regla general, pels plurals.

Són en singular en valencià

Salutacions: *bon dia, bona nit, bon Nadal, bona hora* (A bona hora arribes!).

Dates i festes: *el Nadal, la Pasqua* (però *Bones Pasqües, Tots Sants*).

El menjar, productes agrícoles, etc.: el companatge, la ceba (un quilo de ceba), la verdura i la fruita (la fruita està cara, la fruita seca és saludable, suc de fruita, sopa de verdura, m'agrada la verdura, crema de carabassó, gelat de maduixa), la saladura (el salaó, cast. 'salazones'), la carn (carn sense os, carn i embotit, en cast. 'carnes y embutidos'), el peix i el marisc (sopa de marisc), el dolç (cast. 'los dulces'), la carabassa (donar carabassa), la mel, la llet, el blat, el beure, la beguda (ells pagaran el beure/la beguda), el vi (el restaurant té un vi molt bo).

Noms propis: Miracle (cast. 'Milagros'), Maredeu del Remei (cast. 'Virgen de los Remedios'), Blancaneu, Pilat, l'Escola Pia, l'Escriptura (la Sagrada Escriptura); els Borja, els Àustria, els Borbó, els Trastàmra; la Cadena Penina.

Elements del nostre entorn: l'aire (tirar per l'aire), l'aigua (un riu d'aigua clara), la brisa, el cel (el regne del cel), el gel (cast. 'los hielos'), la pluja, la neu (Any de neu, any de Dèu, cast. 'Año de nieves, año de bienes'), la terra (vendre's la terra), l'arena (una platja d'arena fina), la cendra (remoure la cendra), la rogalia (trens de rogalia), el fum (de les fàbriques).

El cos humà: el bigot (portar un bon bigot), el fetge (traure el fetge per la boca), el múscle (portar al múscle), el nas (ficar el nas), el puny (dir mentides com el puny), el queixal (tindre mal de queixal), l'esquena (tindre bona esquena), l'oïda (arribar a l'oïda d'algu), l'orella (parar l'orella), l'os (estar fins al moll de l'os), la cama (tindre bona cama), la mà (posar-se mà a l'obra), la vista (una habitació amb vista).

Objectes diversos i altres casos: la caixa del canvi, el calçapeu, el parafang, el portaequipatge, l'escala (escala mecànica), la llevaneu, el parabrisa, el portaploma, un rentavaixelles (però el llavaplat), tallafoc, un trencaglaç (o un trencagel), la desgràcia (la desgràcia no ve mai sola), la gelosia, la gent, l'infern (baixar a l'infern), un gratacel, guardabosc, el somni (ho he vist en un somni), el capital (evasió de capital), la pau (fer la pau), la sigla, el gas (una fuga de gas tòxic), la cura (unitat de cura intensiva).

Locucions: a l'efecte de, a tort i a dret, a tota hora (o a tothora), amb escriu, de tota manera, estar a la vora d'algun lloc, en dejú (cast. 'en ayunas'), d'amagat (cast. 'a escondidas'), la gana de menjar, preparar l'alforja, sense cap (mena de) dubte (cast. 'sin lugar a dudas'), amb escriu (cast. 'con creces'), tindre do de comandament, d'altra volada (cast. 'de altos vuelos'), viure de renda.

Frases fetes: alçar fals testimoni, cantar com un àngel, caure d'esquena, establir un precedent, escapar-se de la mà, girar l'esquena, llevar l'àncora, me la pagarà, parlar a la cara, parlar a l'esquena d'un altre, posar (o fer) cara de circumstància, tirar per terra, veure en somni (cast. 'en sueños').

Altres expressions: cavall de cursa (cast. 'caballo de carreras').

Són en plural en valencià

El vestit: els pantalons (abaixar-se els pantalons; també s'accepta en singular: el pantaló), les bermudes, els calçotets, les ulleres, els sostenidors.

Objectes i eines: les arres (aixovar), les tovalles, els alicates, les balances (però la balança comercial), els diners (però hi ha expressions tradicionals on apareix en singular: el preu del diner; Diner crida diner, etc.), els escacs, les graelles (cast. 'la parilla'), les pinces, les setrillers, les tenalles, les tisores, les xurriaques (cast. 'azote', 'tralla').

Algunes paraules: les acaballes (estar a les acaballes), els afores, les agrana-dures, les amoretes, les beceroles, els cabells, les darreres voluntats, els diners, els escacs, les escombraries, les escorrialles, les farinetes (cast. 'pappilla'), els funerals, les golfes, els llimbs (estar als llimbs), les noces, les postres, els queviures, els romanços, les tallarines, les vespres, els voltants.

Certes expressions: *anar camps a través, anar a palpes, capell d'ales amples, costar molts treballs, donar proves d'alguna cosa, edició prínceps, escalfar cadires, estar a les escoltes* (cast. 'estar a la escucha'), *estar als llimbs, estar dempeus/en peus, estar curat d'espants, fer aigües* (la barca fa aigües), *fer tots els possibles, gelar-se/glaçar-se les sangs, tindre les sangs calentes, les muntanyes russes, no llevar els ulls de damunt, perdre els sentits, rares vegades, ser papers mullats, tindre aires de suficiència, traure comptes, tocar a morts, untar les mans a algú.*

Plural de paraules formades amb dos elements

En la formació del plural de les paraules compostes es poden presentar els casos següents:

a) Noms que s'escriuen units en una sola paraula o separats amb guionet:

- S'aplica la regla general de formació del plural i es flexiona el segon element: *altaveus, caganius, filferros, guardabosc, paraigües, màllargs, poca-soltes.*
- Si el segon element ja esta en plural el compost resta invariable (la marca la du el determinant): *el comptagotes, els comptagotes; un esclata-sangs, uns esclata-sangs; el para-xocs, els para-xocs; un portaavions, dos portaavions.*

b) Els que s'escriuen separats i sense guionet (compostos sintagmàtics):

- "nom + nom": en general, fa el plural el primer dels dos elements: *acords marc, bruses taronja, cafés teatre, ciutats dormitori, cotxes bomba, camions cisterna, decrets llei, escoles bressol, festes sorpresa, paraules clau, pisos pilot, temes clau, vagons restaurant, vaixells fantasma, xiquets prodigi.*
- "nom + adjectiu" o "adjectiu + nom": en general, els dos elements van amb marca de plural: *alcaldesses presidentes, baixos relleus, caces bombarders, guàrdies urbans, novel·les roses, policies urbans.*

El nombre de l'adjectiu

En general, la formació del plural en l'adjectiu segueix regles anàlogues a les del substantiu.

a) Adjectius d'una sola terminació (una en singular i una en plural)

Acabats en	Singular	Plural	Acabats en	Singular	Plural
-e (àtona)	<i>feble</i>	<i>feble</i>	-able	<i>lloable</i>	<i>lloables</i>
-al, -el, -il	<i>lleial, fidel, fàcil</i>	<i>lleials, fidels, fàcils</i>	-ant	<i>amargant</i>	<i>amargants</i>
-ar	<i>vulgar</i>	<i>vulgars</i>	-ent	<i>absent</i>	<i>absents</i>

b) Adjectius de doble terminació (els adjectius acabats en -e àtona només en tenen una sola en plural).

Acabats en	Singular		Plural	
	Masculí	Femení	Masculí	Femení
Consonant	<i>absurd</i>	<i>absurda</i>	<i>absurds</i>	<i>absurdes</i>
-s	<i>gris</i>	<i>grisa</i>	<i>grisos</i>	<i>grises</i>
	<i>gros</i>	<i>grossa</i>	<i>grossos</i>	<i>grosses</i>
Vocal àtona	<i>ampli</i>	<i>àmplia</i>	<i>amplis</i>	<i>àmples</i>

Acabats en	Singular		Plural	
	Masculí	Femení	Masculí	Femení
-e àtona	<i>agre</i>	<i>agra</i>	<i>agres</i>	
Vocal tònica	<i>cru</i>	<i>crua</i>	<i>crus</i>	<i>crues</i>
	<i>comú</i>	<i>comuna</i>	<i>comuns</i>	<i>comuntes</i>

c) Adjectius acabats en vocal tònica seguida de *ç* (una terminació en singular, dos en plural).

Singular		Plural	
Masculí	Femení	Masculí	Femení
<i>eficaç; feliç; veloç</i>		<i>eficaços, feliços, veloços</i>	<i>eficaces, felices, veloces</i>

d) Adjectius acabats en *-ig*, *-sc*, *-st*, *-xt* (tenen doble forma en el masculí plural)

Singular		Plural	
Masculí	Femení	Masculí	Femení
<i>roig</i>	<i>roja</i>	<i>roigs o rojos</i>	<i>roges</i>
<i>mig</i>	<i>mitja</i>	<i>migs o mitjos</i>	<i>mitges</i>
<i>fosc</i>	<i>fosca</i>	<i>foscs o foscos</i>	<i>fosques</i>
<i>trist</i>	<i>trista</i>	<i>trists o tristos</i>	<i>tristes</i>
<i>mixt</i>	<i>mixta</i>	<i>mixts o mixtos</i>	<i>mixtes</i>

e) Adjectius acabats amb *c* i amb *cu* o *gu*.

	Singular		Plural	
	Masculí	Femení	Masculí	Femení
Femení singular i plural amb hiat	<i>promiscu</i>	<i>promíscua</i>	<i>promiscus</i>	<i>promíscues</i>
Femení singular i plural amb diftong creixent	<i>ambigu</i>	<i>ambigua</i>	<i>ambigus</i>	<i>ambigües</i>
	<i>ventríloc</i>	<i>ventríloqua</i>	<i>ventrílocs</i>	<i>ventríloqües</i>

- Els cultismes acabats en 'vocal + *si*' presenten formes de singular i de plural: *anacrusi/anacrusis*, *crisi/crisis*, *dosi/dosis*, *èmfasi/èmfasis*, *hipòtesi/hipòtesis*, *oasi/oasis*.
- Cal evitar els plurals formats incorrectament, tant en substantius com en adjectius: *complexos* (i no **complexes*), *fixos* (i no **fixes*), *textos* (i no **textes*).

Divergències formals per concordança de l'adjectiu entre el valencià i el castellà

- Adjectius que presenten **variació de gènere en valencià** i no en castellà: *comú/comuna* (pl. *comuns/comunes*), *fort/forta* (pl. *forts/fortes*), *gris/grisa* (pl. *grisos/grises*), *pobre/pobra* (pl. *pobres*), *verd/verda* (pl. *verds/verdes*)...
- Els adjectius **acabats en *ç*** no presenten **variació de gènere** en el singular (*audaç, feliç, feroç*...); però, a diferència del que ocorren en castellà, en

valencià varien en el **plural**: *audaços/audaces, feliços/felices, feroços/feroces*, etc.

Col·locació de l'adjectiu respecte del nom

Hi ha llengües, com ara l'anglès, en què els adjectius es col·loquen invariablement davant del substantiu (*big city, video recorder*). En valencià l'adjectiu sol anar darrere del nom i, en circumstàncies en què l'adjectiu també pot anar davant del nom, és preferible posar-lo darrere, fins i tot més sovint que en castellà. Així, és preferible dir *la pregunta següent* o *la qüestió esmentada* a *la següent pregunta* o *l'esmentada qüestió*. Però, amb tot, hi ha casos en què l'adjectiu sol anteposar-se al nom (en general, la interpretació que reben és distinta segons ocupen una posició o una altra):

Col·locació de l'adjectiu	Exemples
quan el nom du un o més adjectius darrere que qualifiquen o matissen el nom	<i>els moderns procediments pedagògics</i> <i>els escassos cabells blancs</i>
l'adjectiu present (fa de demostratiu)	<i>les presents circumstàncies</i> <i>el present document</i>
l'adjectiu de cortesia	<i>benvolgut amic, distingit senyor, amable lector</i>
certs qualificatius (<i>alt, gran, pobre, simple</i>) prenen un significat diferent segons la posició que ocupen i a quin substantiu qualifiquen	<i>un alt directiu ≠ un directiu alt</i> <i>un gran home ≠ un home gran</i> <i>un pobre home ≠ un home pobre</i> <i>la pròxima estació ≠ una estació pròxima</i> <i>una simple pregunta ≠ una pregunta simple</i> <i>el lliure mercat ≠ el mercat lliure</i>
d'altres que han canviat de significat amb l'ús	<i>un determinat cas (esmentat) ≠ un cas determi-nat (concret, delimitat)</i>
els que habitualment ja solen anar-hi davant	<i>un mal treballador, el primer pis</i>

Concordança del nom i de l'adjectiu

L'adjectiu concorda en gènere i nombre amb el nom que determina tant si va darrere, cas més habitual, com si va anteposat: *llibre nou, pintura fresca, grans magatzems, sabates velles*, però hi ha certs casos en què se solen produir dubtes i vacil·lacions per causa de factors morfosintàctics, semàntics o pragmàtics.

- Quan un adjectiu afecta dos o més noms en singular i amb el mateix gènere, l'adjectiu ha d'anar en plural i en el mateix gènere que els noms. *Este curs estudiarem la llengua i la cultura alemanyes* (i no **Este crus estudiarem la llengua i la cultura alemanya*).
- Quan un adjectiu afecta dos o més noms de gènere diferent, l'adjectiu ha d'anar en plural i en masculí: *Oferiran un aperitiu i una pel·lícula gratuïts* (i no **Oferiran un aperitiu i una pel·lícula gratuïta*).
- Per a evitar que la frase sone estranya (com l'anterior, en què el nom femení *pel·lícula* va seguit de l'adjectiu masculí *gratuïts*) és preferible posar el nom en masculí al darrere: *Oferiran una pel·lícula i un aperitiu gratuïts*.
- L'adjectiu referit a substantius de gènere diferent pren la terminació masculina: *uns hòmens i unes dones nerviosos*. Si diem *uns hòmens i unes dones nervioses* volem dir que solament les dones estan nervioses.
- Excepcionalment, l'adjectiu pot concordar amb el nom més pròxim quan són noms conceptualment afins, encara que siguen de gènere diferent: *Va experimentar dolor i sofrença física* (o *dolor i sofrença físiques*).
- Hi ha casos, però, en què un nom femení concorda amb un adjectiu en masculí (cas dels adjectius de color, per exemple, la categoria dels quals és menys

precisa): *La mar era d'un blau intens* (si el substantiu és plural la concordança amb l'adjectiu de color es fa en masculí singular encara que el nom estiga en plural: *unes camises (de color) taronja, uns pantalons blau marí*).

Graus de l'adjectiu

Grau positiu	Grau comparatiu: inferioritat	Grau comparatiu: igualtat	Grau comparatiu: superioritat
(ser) alt	no (ser) tan alt com X (ser) menys alt que X (no ser) més alt que X	(ser) tan alt com X	(ser) més alt que X
	Grau superlatiu: relatiu	Grau superlatiu: absolut	
	(ser) el més alt (de X) (ser) el menys alt (de X)	(ser) molt alt (ser) altíssim	

- El grau superlatiu també pot expressar-se a través de prefixos com ara *re-* i *arxi-*: *bo* > *rebò*, *fi* > *refí*; *conegut* > *arxiconegut*, *milioniari* > *arximilioniari*.
- Es conserven unes quantes formes preses directament del llatí, com ara:
  - de *gran*: *major* (més gran), *menor* (menys gran), *màxim* (el més gran, molt gran), *mínim* (el menys gran, gens gran). Parlant, només diem *més gran* que i *més xicotet* que.
  - de *bo*: *millor* (més bo), *pitjor* (menys bo), *òptim* (el més bo, boníssim), *pès-sim* (gens bo).
- També són llatínismes les formes de superlatiu absolut com ara *celebèrrim* (molt cèlebre), *libèrrim* (molt lliure), *misèrrim* (molt miserable) o *paupèrrim* (molt pobre).

EL VERB

El verb és una categoria gramatical variable, nucli del predicat verbal, que expressa una situació, siga aquesta una acció que realitza o que rep el subjecte (*cantar, patir*) o altres circumstàncies com ara esdeveniments (*créixer, viure*), existència (*ésser, estar*), sentiments i estats d'ànim (*estimar, enutjar-se, odiar*).

Classificació dels verbs segons la relació amb els complements

Els verbs, segons la relació que tenen amb els complements, es classifiquen en copulatius o atributius (relacionen subjecte i atribut: *ser, estar, semblar, paréixer*); i predicatius (relacionen subjecte i predicat): de règim o preposicionals (porten complements introduïts per preposicions: *riure's de, atrevir-se a*, etc.); reflexius (l'acció recau sobre el subjecte: *rentar-se, dutxar-se*, etc.); recíprocs (l'acció es dóna i es rep alhora: *estimar-se, insultar-se*, etc.); transitius (porten complement directe, CD: *portar, comprar, explicar*, etc.); o intransitius (no porten CD: *anar, vindre, jaure*, etc.); i pronominals (porten pronom feble sense funció sintàctica: *agenollar-se, imaginar-se*, etc.).

Les conjugacions

La conjugació (o flexió verbal) és el conjunt de les formes que té un verb, segons les variacions de nombre, persona, temps i mode.

En tota forma verbal cal distingir l'arrel (o lexema), part invariable que aporta el significat, i la desinència (morfema o terminació), part variable que informa de qui fa l'acció (persona), quan es fa (temps), la intenció de qui parla (mode) i si l'acció està acabada (l'aspecte). La desinència té una vocal, anomenada 'vocal temàtica' que caracteritza la conjugació: *a* en *cantar* (1a conjugació), *e* en *batre* o *témer* (2a conjugació), *i* en *dormir* o *patir* (3a conjugació). D'acord amb la vocal temàtica, els infinitius de les tres conjugacions es distribueixen de la manera següent:

1a Conjugació	2a Conjugació				3a Conjugació	
-ar	-re	-er		-r	-ir	
parlar	batre	haver (tònic)	témer (àton)	dir, dur, fer	dormir (pur)	patir (incoatiu)

La tercera conjugació presenta dos models: pur i incoatiu. Són incoatius la major part dels verbs de la 3a conjugació: *assistir, corregir, discutir, florir, garantir, imprimir, patir, rostir, servir, traduir*, etc.; són purs *dormir, bullir/bollir, cosir, tossir, collir, fugir, morir, sentir, munyir, grunyar, cruixir, obrir, omplir, sortir*, i derivats (*recollir, pressentir, reobrir*, etc.); però *assentir* i *dissentir* són incoatius.

Hi ha verbs que poden conjugarse com a purs o com a incoatius: *brunzir, llegir, lluir* (pot conjugarse pur només quan significa 'brillar': *Les estrelles lluen en la foscor de la nit*; o incoatiu quan significa 'aparença': *lluïr un vestit*), *mentir, vestir, engolir, afegir, fregir, oir, renyir, tenyir* i *escopir*.

Verbs que presenten interferències en la conjugació

Per influència del castellà, hi ha una sèrie de verbs de la segona conjugació que presenten interferències. Es tracta, concretament, dels verbs *admetre* (i *comprometre, remetre*, etc.), *batre* (i *combatre, rebatre*, etc.), *cloure* (i *incloure, recloure*, etc.), *rompre* (i *irrompre, interrompre*, etc.), *fondre* (i *difondre, infondre, refondre*, etc.), *córrer* (i *discórrer, ocórrer, recórrer*, etc.). També són de la segona conjugació els verbs *concebre, dependre, pretendre, rebre* i *percebre*. Així, per exemple, cal dir: *admetre* (i no **admitir*), *batre* (i no **batir*), *incloure* (i no **incluir*), *interrompre* (i no **interrumpir*),

difondre (i no **difundir*), *concórrer* (i no **concurrir*), *concebre* (i no **concebir*), etc.

Altres influències del castellà en la conjugació afecten els verbs *garantir* (i no **garantitzar*), *inserir* (i no *insertar*), *trair* (i no **traicionar*), *aclarir* (i no **aclarar*), *abaratar* (i no **abaratar*), *florir* (i no **floréixer*), *pertànyer* (i no **pertenéixer*), *prevaldre* (i no **prevaléixer*), etc.

També hi ha una sèrie de verbs que presenten una manca d'adequació als contextos formals. Així, se solen conjuguar incorrectament verbs com ara *escopir* (i no **escupir*), *romandre* (i no **permanéixer*), *imprimir* (*imprés*, i no **imprimit*), etc.

Verbs incorrectament conjugats acabats en <i>-ionar</i>	
Inocorrecte	Correcte
*connexionar	connectar
*col·lisionar	col·lidir
*convulsionar	convulsar
*decepcionar	decebre
*disseccionar	dissecar
*expansionar	expandir
*explosionar	explotar
*pol·lucionar	pol·luir
*traïcionar	trair

Verbs incorrectament conjugats acabats en <i>-itzar</i>	
Incorrecte	Correcte
*atemoritzar	atemorir
*culpabilitzar	culpar
*concretitzar	concretar
*enfervoritzar	enfervorir
*encolertitzar	encolerir
*fecunditzar	fecundar
*concretitzar	concretar
*garanitzar	garantir
*valoritzar/revaloritzar	valorar/revalorar

Verbs incorrectament conjugats acabats en <i>-ir</i>	
Incorrecte	Correcte
*abatir	abatre
*admitir	admetre
*batir	batre
*blandir	brandar
*combatir	combatre
*concebir	concebre
*concluir	concloure
*concurrir	concórrer
*confundir	confondre
*constrenyir	constrényer
*discurrir	discórrer
*escurrir	escórrer
*esparcir	escampar
*expressir	esprémer
*ocurrir	ocórrer
*omitir	ometre
*percibir	percebre
*recibir	rebre
*remitir	remetre
*transcribir	transcriure

Verbs incorrectament conjugats acabats en <i>-ar</i>	
Incorrecte	Correcte
*ablanar	ablanir
*abaratar	abaratar
*aclarar	aclarir
*acovardar	acovardir
*agrandar	engrandir
*agriar	agrir
*ahondar	enfondir
*aiguar	aigualir
*amortiguar	amortir
*aterrar (avions)	aterir (= aterroritzar)
*atrassar	endarrerir
*avergonyar	avergonyir
*colorejar	acolorir
*endolçar	endolcir
*engrossar	engrossir
*enturbiar	enterbolir
*envalentonar	envalentir
*espessar	espessir
*estretxar	estretir
*extraditar	extradir

Verbs incorrectament conjugats acabats en <i>-éixer</i>	
Incorrecte	Correcte
*abastéixer	abastir
*favoréixer	afavorir
*compadéixer	compadir
*defalléixer	defallir
*emmudéixer	emmudir
*empobréixer	empobrir

Verbs incorrectament conjugats acabats en <i>-ar</i>	
Incorrecte	Correcte
*formatejar	formatar
*fugar-se	fugir
*insertar	inserir
*ofertar	oferir
*redondejar	arredonar
*reinserir	reinserir

Verbs incorrectament conjugats acabats en -éixer	
*enaltéixer	enaltir
*encaréixer	encarir
*enrogéixer	enrogir
*enraréixer	enrarir
*enriquéixer	enriquir
*acontéixer	esdevenir
*establéixer	establir
*estreméixer	estremir
*floréixer	florir
*prevaléixer	prevaler
*permanéixer	romandre
*resplandéixer	resplendir

Verbs incorrectament conjugats acabats en -ar	
*reflexar	reflectir
*saborejar	assaborir
*telefonejar	telefonar

Verbs transitius i intransitius

Els verbs transitius reclamen necessàriament un complement directe per a tindre un significat complet (*Porta la roba*), mentre que els intransitius no el porten (*El xiquet dorm*), encara que poden portar altres complements (*Pau nada molt bé*).

De vegades un mateix verb, segons quin cas, pot tindre un ús transitiu o intransitiu.

Baixe l'escala. (transitiu, *l'escala* = CD)

Baixe ara mateix. (intransitiu, no hi ha CD)

També hi ha altres verbs que no poden tindre un ús transitiu o intransitiu, per exemple:

Verb	Ús transitiu	Ús intransitiu
agafar	<i>Agafa la cartera.</i>	<i>Li agafa son.</i>
ajudar	<i>Necessita que l'ajuden a alçar-se.</i>	<i>Gràcies per ajudar a preparar la festa.</i>
al·ludir	<i>Va al·ludir el president.</i>	<i>Va al·ludir a motius de salut.</i>
atendre	<i>No atén la petició.</i>	<i>No atén a les nostres súpliques.</i>
complir	<i>Han complit les previsions.</i>	<i>Han complit amb el seu deure.</i>
discutir	<i>Han discutit el problema.</i>	<i>Han discutit sobre política.</i>
entrar	<i>Entreu el cotxe al garatge.</i>	<i>Entreu a casa.</i>
importar	<i>Això importa una despesa gran.</i>	<i>Aquells termes no li importaven.</i>
patir	<i>Ha patit una malaltia greu.</i>	<i>Aquell home patia de maldecaps.</i>

Hi ha alguns verbs (a vegades anomenats 'psicològics') que expressen que algú o alguna cosa causa un efecte en l'ànim d'algú i que, d'acord amb la normativa, són transitius. En la llista següent hi ha els més importants:

Verb	Ús transitiu correcte	Ús incorrecte
afectar	<i>La mort del germà el va afectar..</i>	<i>*La mort del germà li va afectar.</i>
alegrar	<i>La bona notícia l'alegrà molt.</i>	<i>*La bona notícia li alegrà molt.</i>
apassionar	<i>El teatre apassiona els xiquets.</i>	<i>*El teatre apassiona als xiquets.</i>
concernir	<i>Això no el concernia.</i>	<i>*Això no li concernia.</i>
emprenyar	<i>No empenyeu el director!</i>	<i>*No empenyeu al director!</i>
entusiasmar	<i>L'orador entusiasmà el públic.</i>	<i>*L'orador entusiasmà al públic.</i>
molestar	<i>El soroll la molestava nit i dia.</i>	<i>*El soroll li molestava nit i dia.</i>
preocupar	<i>El problema el preocupava molt.</i>	<i>*El problema li preocupava molt.</i>
sorprendre	<i>Aquell raonament la va sorprendre.</i>	<i>*Aquell raonament li va sorprendre.</i>

Tanmateix, els verbs *agradar* i *doldre* tenen un ús intransitiu:

Li agrada que vages a visitar-lo. (que vages a visitar-lo = S, li = CI)

A Carles li dol gastar-se els diners. (gastar-se els diners = S, li = CI)

Són transitius verbs com ara *escriure* i *telefonar* (i *cridar*, *trucar* o *parlar per telèfon*), però que van acompanyats habitualment del complement indirecte, ja que el directe –allò que escrivim o que comuniquem per telèfon– no se sol dir mai: *Li vaig escriure (una carta) fa tres dies. Ja li he telefonat (unes paraules, una notícia) abans de vindre.* Per això, quan el complement se substitueix pel pronom corresponent: *Telefona/truca/toca-li* (i no **Telefona/truca/toca'l*).

Altres verbs que tenen un ús transitiu són els següents:

Correcte	Exemple correcta	Exemple incorrecte
acabar	<i>Cal acabar la faena demà</i>	<i>*Cal acabar amb la faena demà.</i>
apropriar-se	<i>Es van apropiar tots els béns.</i>	<i>*Es va apropiar de tots els béns.</i>
atraure	<i>La seua simpatia atreia la gent.</i>	<i>*La seua simpatia atreia a la gent.</i>
avisar	<i>Han avisat la policia.</i>	<i>*Han avisat a la policia.</i>
cansar	<i>L'excés de faena el cansa.</i>	<i>*L'excés de faena li cansa.</i>
carregar	<i>Va carregar totes les culpes.</i>	<i>*Va carregar amb totes les culpes.</i>
complaure	<i>M'esforce a complaure la gent.</i>	<i>*M'esforce a complaure la gent.</i>
complir	<i>Has de complir la paraula donada.</i>	<i>*Has de complir amb la paraula donada.</i>
continuar	<i>Hem de continuar la lluita.</i>	<i>*Hem de continuar amb la lluita.</i>
convidar	<i>Conviden els veïns al ple.</i>	<i>*Conviden als veïns al ple.</i>
descuidar-se	<i>M'he descuidat els deures.</i>	<i>*M'he descuidat dels deures.</i>
encertar	<i>No han encertat la resposta.</i>	<i>*No han encertat amb la resposta.</i>
felicitar	<i>Hem de felicitar el cuiner.</i>	<i>*Hem de felicitar al cuiner.</i>
necessitar	<i>Necessiten la teua ajuda.</i>	<i>*Necessiten de la teua ajuda.</i>
obsequiar	<i>L'han obsequiat amb un rellotge.</i>	<i>*Li han obsequiat amb un rellotge.</i>
parlar	<i>Tu parles valencià?</i>	<i>*Tu parles en valencià?</i>
renunciar	<i>El cap ha renunciat el càrrec.</i>	<i>*El cap ha renunciat al càrrec.</i>
satisfer	<i>El tracte que li has proposat no el satisfà.</i>	<i>*El tracte que li has proposat no li satisfà.</i>
somniar	<i>He somiat això.</i>	<i>*He somiat en/amb això.</i>

Hi ha verbs amb un ús intransitiu que contrasta amb els corresponents en castellà.

apel·lar/recórrer contra	<i>L'advocat ha apel·lat contra la resolució de la sentència.</i>
fer avortar	<i>La policia va fer avortar l'atemptat terrorista.</i>
fer cessar	<i>L'han fet cessar del càrrec. (i no *L'han cessat del càrrec.)</i>
informar sobre/del	<i>El Consell ha informat sobre el projecte de llei.</i>
legislar sobre	<i>El Parlament ha legislat sobre la propietat intel·lectual.</i>
parlar de	<i>Parla-li d'allò que vam quedar en la reunió.</i>
urgir	<i>És una cosa que urgix, per tant l'hem de fer de seguida.</i>

Els verbs referents als àpats del dia (*desdejunar*, *esmorzar*, *dinar*, *berenar* i *sopar*) són intransitius. *Hui he menjat arròs per a dinar* (i no **Hui he dinat arròs*).

Verbs pronominals i no pronominals

Els verbs pronominals són verbs intransitius que es conjuguen acompanyats sempre d'un pronom feble. El pronom, que ha d'estar en la mateixa persona que el subjecte, no fa cap funció sintàctica (*agenollar-se*, *atrevir-se*, *cansar-se*, *desdejunar-se*, *engreixar-se*, *moure's*, *enrabiarse*, *equivocar-se*, *penedir-se*, *perdre's*, *queixar-se*). Per exemple, es pot dir *No va voler vindre i ara se'n penedix*, però es impossible dir **No va voler vindre i ara penedix*.

Uns pocs verbs prenen matís diferent segons s'utilitzen amb pronom o sense (*engreixar-se* i *engreixar*, *entrenar-se* i *entrenar*, *florir-se* i *florir*, *riure's* i *riure*). Així, el verb *riure* significa 'moure la boca a causa de l'alegria', mentre que *riure's* significa 'burlar-se'. Cosa pareguda passa amb el verb *florir* 'fer flor, aparéixer les flors' i *florir-se* 'cobrir-se una cosa de floridura'.

Solen tindre un ús pronominal els verbs següents:

Pronominal	Correcte	Exemples incorrectes
acabar-se	<i>Acaba't el dinar.</i>	* <i>Acaba el dinar.</i>
anar-se'n	<i>Se'n va de viatge hui mateix.</i>	* <i>Va de viatge hui mateix.</i>
aprimar-se	<i>T'has aprimat molt.</i>	* <i>Has aprimat molt.</i>
beure's	<i>Ja t'has begut l'aigua?</i>	* <i>Ja has begut l'aigua?</i>
confessar-se	<i>S'ha confessat el crim.</i>	* <i>Ha confessat el crim.</i>
desdejunar-se	<i>Em desdejune amb un café amb llet.</i>	* <i>Desdejune un café amb llet.</i>
despertar-se	<i>Ei, desperta't que es fa tard!</i>	* <i>Ei, desperta que es fa tard.</i>
engreixar-se	<i>Alícia s'ha engreixat molt.</i>	* <i>Alícia ha engreixat molt.</i>
imaginar-se	<i>M'imagino que he aprovat.</i>	* <i>Imagine que he aprovat.</i>
passar-s'ho	<i>M'ho he passat molt bé..</i>	* <i>Ho he passat molt bé.</i>

Certs verbs també tenen un ús no pronominal en usos o expressions concretes:

Els verbs de moviment (*anar*, *vindre*, *tornar*, *entrar*, *eixir*, *pujar*, *baixar*) en molts sentits poden usar-se indistintament com a pronominals o no pronominals, però quan són pronominals han d'anar acompanyats del pronom *en*: *Quan acabe el partit, vine al parc*; *Quan acabe el partit, vine-te'n al parc* (i no **Quan acabe el partit, vine't al parc*). *El senyor ha pujat a l'autobús*; *El senyor se n'ha pujat a l'autobús* (i no **El senyor s'ha pujat a l'autobús*).

La concordança entre el subjecte i el verb

Com a norma general, el subjecte i el verb concorden en persona i nombre (*Pere canta*; *La xica balla*; *Els gasos contaminen*; *Les medicines curen*). Quan una oració no té el subjecte explícit, la persona i el nombre del verb ja indiquen la persona i el nombre del possible subjectes:

Ix de Bonrepòs a les deu. (subjecte = 3a persona del singular: *ell*, *ella*, *l'autobús*, etc.).

Quan el subjecte està compost per diversos substantius coordinats, cal fer la concordança en plural:

La Constitució i l'Estatut estableixen els drets bàsics dels ciutadans.

Si el subjecte és un nom col·lectiu singular, el verb concorda amb el subjecte en singular.

La gent ho vol així; *L'equip ha guanyat la copa*; *La majoria va dir que no.*

Però quan el nom col·lectiu té un complement en plural, és preferible la concordança en plural:

Una part dels manifestants es dirigien a la seu del govern.

Si els nuclis d'un subjecte compost són infinitius, el verb s'usa en singular:

M'agrada estudiar i dibuixar; *Anar i vindre cansa.*

Els verbs defectius

Hi ha verbs que no es conjuguen en tots els temps o en totes les persones i, per això, s'anomenen defectius o incomplets. Els verbs defectius més utilitzats són aquells que apareixen en les frases anomenades impersonals. Així, el verb *haver-hi* s'usa solament la tercera persona (*hi ha*, *hi havia*, *hi haurà*) i també els verbs que designen fenòmens naturals (*ploure*, *plovisquejar*, *gelar*, *nevar*, *pedre-*

gar, tronar, terratrèmer), tot i que també és possible usar-los en la 3a persona del singular i del plural amb un significat metafòric (*Sembla que vol ploure. Plovien pedres*).

Són també verbs defectius el verb *soler*, que únicament s'usa en present i en imperfet d'indicatiu (*solc, sol, solem, solia, solíeu*), el verb *caldre*, 'ser necessari o convenient' que s'usa sols en la 3a (singular i plural: *cal, calen, calia, calien. No cal que vingues. Ens calen més ajudants*), i el verb *pondre's* amb el sentit de 'un astre, passar davall l'horitzó' (*El sol s'ha post. La lluna es ponía*).

El problema de la concordança amb el verb *haver-hi*

En els parlars balear i català nord-occidental el verb *haver-hi* no es fa concordar amb el grup nominal postverbal, i d'ací, que s'interprete com un complement directe (*Hi ha molts cotxes al carrer. Hi haurà festes el mes que ve*); però en la resta de parlars, inclòs el valencià, el verb *haver-hi* es fa concordar sistemàticament en la parla espontània amb el grup nominal (*Hi han molts cotxes al carrer. Hi hauran festes el mes que ve*).

La normativa accepta tant la concordança com la no concordança, encara que considera més adequada la no concordança en usos formals de la llengua.

Verbs coordinats incorrectament

No és correcte enllaçar dos verbs de classe diferent (*transitiu, intransitiu, de*

Verb no pronominal	Correcte	Exemples incorrectes
anar a pic	<i>El vaixell va anar a pic.</i>	<i>*El vaixell se'n va anar a pic.</i>
aprendre	<i>Ja he après la lliçó.</i>	<i>*Ja m'he après la lliçó.</i>
baixar	<i>Baixà del tren abans que parara.</i>	<i>*Es baixà del tren abans que parara.</i>
callar	<i>Calleu un moment.</i>	<i>*Calleu-vos un moment!</i>
caure	<i>El xiquet ha caigut un bac.</i>	<i>*El xiquet s'ha caigut un buc.</i>
conéixer	<i>Conec el camí molt bé.</i>	<i>*Em conec el camí molt bé.</i>
coure	<i>Ja ha cuit l'arròs?</i>	<i>*Ja s'ha cuit l'arròs?</i>
deixar	<i>He deixat la pell en eixa faena.</i>	<i>*M'he deixat la pell en eixa faena.</i>
demanar	<i>El llibre, l'he demanat per a mi.</i>	<i>*El llibre, me l'he demanat per a mi.</i>
dur o portar	<i>Dus les fotos a casa.</i>	<i>*Dus-te'n les fotos a casa.</i>
eixir/sortir	<i>Vam eixir del teatre a les 12.</i>	<i>*Vam eixir-se del teatre a les 12.</i>
fer	<i>Júlia fa la despistada quan vol.</i>	<i>*Júlia es fa la despistada quan vol.</i>
marxar	<i>Ha marxat de viatge.</i>	<i>*S'ha marxat de viatge.</i>
olorar	<i>Olore que ací ha passat alguna cosa.</i>	<i>*M'oloro que ací ha passat alguna cosa.</i>
parlar	<i>Ja fa temps que no parla amb son pare.</i>	<i>*Ja fa temps que no es parla amb son pare.</i>
passar	<i>Quan vingues a Gandia passa per casa.</i>	<i>*Quan vingues a Gandia passa't per casa.</i>
posar	<i>La cigonya posà sobre el campanar.</i>	<i>*La cigonya es posà sobre el campanar.</i>
prendre	<i>A mitjan matí prenc un café.</i>	<i>*A mitjan matí em prenc un café.</i>
quedar	<i>Arran de l'accident va quedar coix.</i>	<i>*Arran de l'accident es va quedar coix.</i>
recolzar	<i>Recolzava sobre la paret.</i>	<i>*Es recolzava sobre la paret.</i>
seure	<i>Seieu un moment i espereu.</i>	<i>*Seieu-vos un moment i espereu.</i>
asseure's	<i>S'assegué a la cadira.</i>	<i>*Assegué a la cadira.</i>
témer	<i>Tem que anem a prendre el tren.</i>	<i>*Em tem que anem a perdre el tren.</i>
vindre	<i>Veniu un dia a casa i dinarem junts.</i>	<i>*Veniu-vos un dia a casa i dinarem junts.</i>

règim, etc.) que regixen el mateix complement. Per regla general cal separar els verbs i usar un pronom per a referir-se al complement del segon verb:

Veig una cosa i en parle (i no *Veig i parle d'una cosa).

Van escoltar la petició i hi van accedir (i no *Van escoltar i accedir a la petició).

Vos animem a gaudir d'un ampli ventall de possibilitats i a participar-hi.

(i no *Vos convidem a gaudir i participar d'un ampli ventall de possibilitats).

Però es consideren correctes les construccions *pujar i baixar (del tren, de l'autobús); anar i tornar (a peu, del restaurant); anar i vindre (d'un lloc); entrar i eixir (de casa...).*

LES FORMES NO PERSONALS

Les formes no personals del verb són variants de la flexió verbal que no es conjuguen. Són l'infinitiu (*parlar*), el gerundi (*parlant*) i el participi (*parlat*). Hi ha també un infinitiu i un gerundi composts (*haver parlat, havent parlat*), utilitzats per a expressar accions acabades.

L' INFINITIU

L'infinitiu identifica el verb i indica la conjugació a què pertany. Sol aparèixer associat a un verb auxiliar en les perífrasis verbals o adoptar diversos valors sintàctics.

FUNCIONS DE L' INFINITIU		EXEMPLES
VERBAL		<i>Comença a ploure; Pensem comprar-nos un pis; Cal portar el cotxe al taller; Volia beure aigua; Ha d'estudiar més, si vol aprovar.</i>
	Subjecte de l'oració	<i>Errar és humà; Córrer cansa molt; Voler és poder.</i>
NOMINAL	Predicat nominal	<i>El seu major interès és estudiar; La tendència sembla refermar-se.</i>
	Complements (CD, CC, ...)	<i>El gosset volia jugar; La maquineta d'afaitar s'ha trencat; Un llibre de text és difícil de fer; Se n'anà al llit sense sopar.</i>

- Recordeu que no s'ha de posar article davant d'un infinitiu en funció de subjecte que encapçala una oració: *Caminar és saludable*. En canvi, es posa l'article si l'infinitiu està substantivat: *El sopar d'anit estava massa salat*.
- Cal evitar l'ús de l'infinitiu a començament de frase, amb valor de recapitulació: *Cal recordar, finalment, que les normes s'han de complir* (i no **Recordar, finalment, que les normes s'han de complir*).
- L'infinitiu no ha de substituir l'imperatiu: *Tanqueu la porta en eixir* (i no **Tancar la porta en eixir*); però es pot usar l'infinitiu amb valor d'imperatiu, precedit per la preposició *a*, en certes expressions: *A callar, he dit! Xiquets, a dormir, que ja és molt tard*.
- Hi ha una sèrie de verbs que presenten interferències amb el castellà en l'infinitiu (Apartat anterior).

EL GERUNDI

El gerundi fa referència a situacions que duren en el temps o que es repeteixen de manera habitual. Funciona generalment com un adverbial (complement circumstancial): *Va vindre caminant a poc a poc; Menjant menjant ve la gana*. També forma part d'algunes perífrasis verbals: *Si continues forçant la clau s'acabarà trencant; L'atleta anava millorant les marques*.

El gerundi es forma afegint la terminació *-nt* a continuació de la vocal temàtica del verb (*a, e, i*): *parlant, batent, dormint*. Les úniques excepcions són *escriuint* i *vivint*.

Irregularitats del gerundi

El gerundi té poques irregularitats.

VERBS	IRREGULARITAT	EXEMPLES
Acabats en <i>-ure</i>	Desapareix la <i>u</i>	<i>coure > coent; riure > rient</i>
	Canvi de <i>u</i> per <i>i</i>	<i>caure > caient (o caent); jaure/jeure > jaient; seure > seient (o seent); traure > traient (o traent); veure > veient (o veent)</i>
Acabats en <i>-ure</i>	Canvi de <i>u</i> per <i>v</i>	<i>beure > bevent; deure > devent; moure > movent; ploure > plovent; viure > vivint</i>
Acabats en <i>-dre</i>	Desaparició de la <i>d</i>	<i>estendre > estenent; vendre > venent</i>

- S'han d'evitar les formes de gerundi acabades en **-guent* o en **-quent*: *apareixent* (i no **apareguent*), *bevent* (i no **beguent*), *coneixent* (i no **conequent*), *escriuint* (i no **escriguent*), *movent* (i no **moguent*), *rient* (i no **riguent*), *sent/essent* (i no **siguent*), *creixent* (i no **cresquent*), *naixent* (i no **nasquent*), *mereixent* (i no **meresquent*), *vivint* (i no **visquent*).

Usos del gerundi

L'ús del gerundi planteja, a vegades, dubtes i incorreccions en algunes construccions.

Gerundis correctes

- Adverbial: *Va entrar a casa tremolant de fred; Treballava portant els comptes de l'empresa.*
- D'anterioritat o simultaneïtat: expressa una acció anterior o simultània a la del verb principal: *Caminant per la platja em vaig trobar una moneda; Et faràs ric treballant tant!*

Gerundis incorrectes

- Posterioritat: el gerundi expressa una acció posterior a la del verb principal o n'és la conseqüència. Es pot solucionar la incorrecció coordinant les oracions. *Va patir un accident i va ser traslladat a l'hospital* (i no **Va patir un accident, sent traslladat a l'hospital*).
- Especificatiu: per a evitar la incorrecció es pot transformar l'oració introduïda pel gerundi en una oració de relatiu: *S'ha publicat una norma que regula el procediment que cal seguir* (i no **S'ha publicat una norma regulant el procediment que cal seguir*).

REGLA PRÀCTICA

Podem comprovar que l'ús del gerundi és correcte si anteposem el gerundi o la frase de gerundi al verb principal i l'oració que resulta continua tenint sentit: *Ha après l'ofici treballant = Treballant ha après l'ofici*. L'oració és correcta perquè, encara que l'invertim, conserva el sentit.

EL PARTICIPI

El participi és una forma no personal del verb que pot usar-se en els casos següent:

- Com a adjectiu: *capital abonat, obra feta, cartes rebudes, xiquets avorrits*.

- Com a aposició (explicació entre comes): *El fet, denunciat pels sindicats, va acabar als tribunals.*
- Formant part dels temps perfets (compostos): *he fet, havia dit, haurà acabat, hauria promès.*

Els participis regulars es formen afegint les terminacions següents a l'arrel del verb:

CONJUGACIÓ	SINGULAR				PLURAL			
	MASCULÍ		FEMENÍ		MASCULÍ		FEMENÍ	
1a	-at	cansat	-ada	cansada	-ats	cansats	-ades	cansades
2a	-ut	temut	-uda	temuda	-uts	temuts	-udes	temudes
3a	-it	dormit	-ida	dormida	-its	dormits	-ides	dormides

Concordança del participi

El participi, a diferència de la resta de formes no personals, presenta flexió completa de gènere i nombre, i concorda, com un adjectiu, amb el substantiu al qual acompanya (*full escrit; pàgina escrita; fulls escrits; pàgines escrites*). També concorda amb el subjecte en oracions passives (*El mas ha sigut venut i, les terres, abandonades*).

A més, el participi d'una forma verbal composta posposat a un pronom feble de tercera persona (*el, la, els, les*) concorda en gènere i nombre amb el complement a què fa referència (*La roba neta, te l'he deixada al calaix; Ja les hem comprades aquest matí, les entrades*).

La concordança es produeix, fins i tot, quan el temps compost va seguit d'infinitiu, amb independència que el pronom siga un complement de l'infinitiu o no (*No l'han poguda acabar a temps, la faena; Me l'he haguda de muntar jo sol, la prestatgeria*).

L'ús de la concordança és recomanable perquè permet evitar ambigüitats: *He vist la teua germana amb el seu amic i l'he saludat* (és a dir, ha saludat el seu amic, no la germana); *He vist la teua germana amb el seu amic i l'he saludada* (és a dir, ha saludat la germana, no el seu amic).

En l'ús valencià és habitual la concordança del participi en femení singular i plural (*La clau, quasi segur que l'has perduda al carrer; Les claus, les has perdudes?*). En canvi, amb el masculí plural la concordança és poc usual (*Els correus, ja els he rebuts* no és tan freqüent com *Els correus, ja els he rebut*).

Participis irregulars

Hi ha un bon nombre de verbs, sobretot els velaritzats de la segona conjugació, que presenten irregularitats en el participi. També n'hi ha algun de la tercera conjugació amb participi irregular.

ACABEN EN	INFINITIU	PARTICIPI	ACABEN EN	INFINITIU	PARTICIPI
-gut (femení -guda)	BEURE	begut	-s (femení -sa)	ATENDRE	atés
	CAURE	caigut		CONFONDRE	confós
	CONÉIXER	conegut		CLOURE	clos
	CÓRRER	corregut		EMETRE	emés
	CREURE	cregut		ENTENDRE	entés
	DEURE	degut		FONDRE	fos
	HAYER	hagut		INCLOURE	inclòs
	PERTANYER	pertangut		PRENDRE	pres
	PODER	pogut		ROMANDRE	romàs
	SER	sigut			
	TINDRE	tingut			
	VALDRE	valgut			
	VINDRE	vingut			
	VOLER	volgut			

ACABEN EN	INFINITIU	PARTICIPI	ACABEN EN	INFINITIU	PARTICIPI
-scut (femení -scuda)	CRÉIXER MERÉIXER NÀIXER VIURE	crescut merescut nascut viscut	-st (femení -sta)	PONDRE RESPONDRE RIURE VEURE	post respost rist vist
-rt (femení -rta)	OBRIR MORIR	obert mort	-t (femení -ta)	COURE DIR DUR ESCRIURE FER TRAURE	cuit dit dut escrit fet tret
-olt (femení -olta)	RESOLDRE MOLDRE	resolt mòlt	D'altres	IMPRIMIR SABER VENDRE	imprés sabut venut

- *Coure* fa *cuit* quan significa 'sotmetre a l'acció del foc' (*La pasta no ha cuit bé*) i *cogut* quan vol dir 'produir coentor' (*La ferida m'ha cogut tot el dia*).
- Altres verbs que tenen dos formes de participi són: *complir* (*complit/complert*), *establir* (*establit/establert*), *oferir* (*oferit/ofert*), *omplir* (*omplit/omplert*), *sofrir* (*sofrit/sofert*), *plànyer* (*planyut/plangut*), *pertànyer* (*pertanyut/pertangut*), *ser* (*sigut/estat*), *matar* (*matat/mort*), *riure* (*rist/rigut*).

ELS VERBS SER I ESTAR

Els usos dels verbs *ser* i *estar* depenen, bàsicament, del significat que expressen els complements que els acompanyen i de la classe de construcció sintàctica en què es troben. En general, es pot dir que reclamen el ver *ser* les oracions copulatives d'identificació (*Maite és la cap / aquella d'allà*) i les de caracterització, que adscriuen una propietat no circumstancial (*El pare és alt / de Morella*), i el verb *estar* aquelles oracions que atribueixen propietats resultants d'un canvi d'estat (*El pare està trist / cansat*). L'ús de *ser* o *estar* també depèn de si es fa referència a éssers animats o inanimats en un context duratiu o no duratiu en el temps.

Tanmateix, alguns usos de *ser* i *estar* varien segons la parla, per la qual cosa és difícil definir una norma sistemàtica i clara per a tots els casos. A més, cal dir que en els últims temps, en general, s'observa un desplaçament de certs usos tradicionals del verb *ser* en benefici del verb *estar*. Els usos bàsics dels verbs *ser* i *estar* es descriuen a continuació:

Verbs	Subjecte	Valor		Exemples
Ser	Inanimat	Qualitats permanents		<i>La neu és blanca; Els pisos són cars.</i>
Estar		Qualitats transitòries		<i>La sopa està freda; Aquell pis, ara, està barat.</i>
Estar	Inanimat	Trobar-se, estar col·locat		<i>El quadre està tort; Aquell moble està mal posat.</i>
Ser o Estar	Animat	Ser o estar en un lloc	Context no duratiu	<i>Quan he arribat, el teu fill era/estava al carrer.</i>
			Context duratiu	<i>Els seus fills estan tot el dia al carrer.</i>
	Inanimat		Context no duratiu	<i>La llibreta és/està en aquell calaix.</i>
			Context duratiu	<i>La llibreta ha estat sempre en aquell calaix</i>

Verbs	Subjecte	Valor	Exemples
Estar	Animat	Viure, residir	<i>Les dos germanes estan a Sueca.</i>
Ser	Inanimat	Situació geogràfica	<i>Ontinyent és a la comarca de la Vall d'Albaida.</i>
	Inanimat	Localització temporal	<i>La inauguració de l'exposició serà a les set.</i>

- En les construccions passives perifràstiques el verb auxiliar que cal usar és el verb *ser* i no *estar* (*Els alumnes van ser distribuïts en tres aules. Els permisos són renovats per l'ajuntament*).
- És tradicional l'ús del verb *ser* amb els adjectius referits a l'estat civil o laboral (*casat, fadrí o solter, jubilat, etc.*) o les característiques físiques d'una persona (*alt, sord, viu, mort*) encara que també es pot usar *estar*, sobretot si se subratlla o matisa una característica passatgera o si es des-taca un canvi (*La veïna és soltera i ja està jubilada*).
- Cal usar el verb *estar* en una sèrie d'expressions (*a favor, en contra, d'acord, de sort, de desgràcia,, a punt, al punt, etc.*): *No estic d'acord amb això que acabes de dir; Jo hi estic en contra; Vinga, a dinar, que l'arròs ja està a punt.*

Altres verbs usats en lloc de *ser* i *estar*

En certs contextos és possible utilitzar altres verbs com a formes alternatives a l'ús de *ser* i *estar*; per exemple: *arribar, trobar-se, fer-se, tindre lloc, etc.* (*Quan arribes a Alacant, telefona'ns; En aquells moments el president es trobava a París; La presentació de l'obra és fa al Paraninf de la Universitat; L'assemblea de taxistes va tindre lloc ahir*).

Construccions presentacionals

A més de les construccions locatives, hi ha també les construccions presentacionals; és a dir, aquelles que presenten un element en el discurs. En les construccions presentacionals s'ha usat tradicionalment el verb *haver-hi* (*Fora hi ha un xic que pregunta per tu; Entrant, a la dreta, hi ha l'excusat*).

En l'actualitat, però, s'ha generalitzat la utilització del verb *estar*, ús que convé evitar en els registres formals (*Fora està l'home que vingué ahir; Al baül està una de les figures més boniques que tinc*).

També és convenient evitar l'ús presentacional del verb *existir* en lloc de l'existencial i genuí *haver-hi* (*Hi ha alguns estudis recents sobre l'ADN del neandertal; De samarretes, n'hi ha de dos classes; Hi ha molta misèria en aquell indret*).

LES PERÍFRASIS VERBALS

Les perífrasis verbals són construccions formades per dos verbs, enllaçats o no per una preposició, que expressen una idea verbal única. El primer verb de la perífrasi, l'auxiliar, es conjuga; el segon verb, el principal, aporta el significat lèxic. Així, en *Hem de tancar bé les portes; Cal revisar els frens del cotxe*; els verbs *haver* i *caldre* funcionen com a auxiliars, i *tancar* i *revisar*, com a verbs principals.

Les perífrasis d'obligació

Per a expressar l'obligació s'usen les construccions següents:

VALOR	ESTRUCTURA	EXEMPLES
PERSONAL	Haver de + infinitiu	<i>Has d'anar a la botiga.</i>
IMPERSONAL	Haver-se de + infinitiu	<i>S'ha d'invertir més</i>

VALOR	ESTRUCTURA	EXEMPLES
PERSONAL	Caldre + que + oració en subjuntiu	<i>Cal que vages al mercat.</i>
IMPERSONAL	Caldre + infinitiu	<i>Cal treballar millor.</i>

- En la perífrasis d'obligació, el verb *haver* pot anar en qualsevol temps (*Hauríeu de fer més cas; Va haver de vindre la policia; Haguérem de córrer per fugir dels gossos; Haureu de torcar la pols dels mobles; Hem hagut de reparar la llavadora; Que haja de fer-ho jo no m'agrada gens*).
- També es pot expressar l'obligació amb la construcció "*ser necessari/menester + infinitiu*" o "*ser necessari/menester + que + verb en subjuntiu*" (*És necessari/menester revisar / que revises el document ara mateix*). En canvi la construcció *ser precis* no s'utilitza en els àmbits formals.
- Es consideren inacceptables els calcs següents del castellà: **tindre que, *haver-hi que, *deure (de): *Tens que anar a la botiga; *Hi ha que invertir més; *Deus d'anar al mercat*.
- La perífrasi *tindre de* és acceptable, però no s'usa en els àmbits formals.

Les perífrasis de probabilitat

Per a expressar la probabilitat, la possibilitat o el dubte hi ha les construccions següents:

ESTRUCTURA	EXEMPLES
Deure + infinitiu (el verb <i>deure</i> en present o en passat)	<i>Son pare deu tindre una cinquantena d'anys. Devien ser molt rics, perquè gastaven una barbaritat.</i>

També es poden usar les estructures següents:

Adverbi de probabilitat (<i>potser, probablement, etc.</i>) + verb en indicatiu	<i>Son pare potser té una cinquantena d'anys. Potser eren molt rics, perquè gastaven molt.</i>
Poder ser que + verb en subjuntiu	<i>Pot ser que compre el vi que em digueres.</i>
Ser + probable/possible + que + oració en subjuntiu	<i>És probable que aconseguisca el càrrec.</i>
Poder + infinitiu	<i>Pot ploure, si continua el vent de llevant.</i>
Ser fàcil que + subjuntiu	<i>És fàcil que siga la mare, ja fa estona que ha eixit.</i>

- No és correcte intercalar la preposició *de* entre el verb *deure* i l'infinitiu (*Fa dies que no contesten, deuen estar de viatge*, i no **Fa dies que no contesten, deuen d'estar de viatge*).
- No s'ha d'utilitzar la paraula *igual* coma a adverbi de probabilitat (*No sé qui durà el xiquet a escola, potser l'has de dur tu*, i no **No sé qui durà el xiquet a escola, igual l'has de dur tu*).
- Recordeu que en registres formals s'ha d'evitar el futur i el condicional per a expressar probabilitat (*Deuen ser les dotze*, i no **Seran les dotze; Devien ser els pares*, i no **Serien els pares*).

Les perífrasis d'imminència

Per a expressar que una acció està a punt de realitzar-se, cal usar les construccions següents:

ESTRUCTURA	EXEMPLES
Estar per + infinitiu	<i>L'autobús està per arribar.</i>
Anar a + infinitiu (el verb anar conjugat en imperfet)	<i>Anava a telefonar-te fa un moment.</i> <i>Semblava que anara a plorar, però de sobte començà a riure.</i>

- En la perífrasi “anar a + infinitiu” en passat indica que l'acció no va arribar a realitzar-se: *Quan anava a entrar en la dutxa va sonar el mòbil.*
- En canvi, no s'ha d'usar en present amb valor de futur (**Vaig a contar-vos el que m'ha passat*), una construcció que la nostra llengua evita per la possibilitat de confusió amb el passat perifràstic. En aquest cas, cal utilitzar el verb principal en futur o en present, sovint introduït per l'adverbi ara (*Ara vos contaré/contaré el que m'ha passat*).
- Ara bé, la construcció *anar a* sí que és correcta en present quan no hi ha perífrasi i el verb *anar* és un verb principal que expressa moviment o desplaçament físic (*Toquen a la porta, vaig a veure qui és*).
- S'ha d'evitar l'expressió *anem a veure, calc del castellà ‘ *vamos a ver*’ (*A veure, què deies?*, i no **Anem a veure, què deies?*).

Altres perífrasis

A banda de les perífrasis anteriors, cal tindre en compte també les següents:

“anar + gerundi”

Indica progressió en l'acció expressada pel verb: *La direcció de l'escola de persones adultes sempre va demanant locals nous.*

“vindre a + infinitiu”

No es considera adequada per a expressar un valor d'aproximació: *L'equip fotogràfic deu costar dos mil euros.* (i no **L'equip fotogràfic vindrà a costar dos mil euros*).

Però sí que podem usar-la si el verb *vindre* manté el sentit original de desplaçar-se d'un lloc a un altre: *Vindré a arreplegar el cotxe demà mateix.*

“vindre + gerundi/participi”

Són incorrectes: *Els arguments que es van repetint/es repeteixen.* (i no **Els arguments que es vénen repetint*).

No s'ha de confondre amb construccions en què el verb *vindre* significa literalment ‘desplaçar-se cap al lloc on és la persona que parla’ i en què el gerundi –que fa d'adverbi– expressa la manera com es duu a terme l'acció verbal: *Els manifestants vénen cridant consignes pel carrer.*

“estar + gerundi”:

Només és correcta quan volem expressar ‘continuitat, reiteració’ o ‘acció duradora’, i no verb en present, com es fa sovint incorrectament. Quan no té este valor, és preferible no usar la perífrasi i posar el verb en present: *La mestra viu en una casa de l'ajuntament.* (i no **La mestra està vivint en una casa de l'ajuntament*).

Altres perífrasis

Incorrectes	Exemples incorrectes	Exemples correctes
* acabar per	*Al final, va acabar per cedir	Al final, va cedir.
* ser de + infinitiu	*És d'esperar/suposar/estranyar que aprobe.	Cal esperar/suposar que aprobe o No és estrany que aprobe.

Incorrectes	Exemples incorrectes	Exemples correctes
*de + infinitiu (condicional)	*D'haver-ho sabut t'ho hauria dit.	Si ho haguera sabut t'ho hauria dit.
*soltar-se a	*El xiquet s'ha soltat a parlar	El xiquet s'ha llançat a parlar.
*ser precis	*És precis que vingues.	Cal que vingues
*seguir + gerundi	*Segueixen arribant pasteres.	Continuen arribant pasteres
*portar + gerundi	*Porta dos anys exercint el càrrec	<i>Fa dos anys que exercix el càrrec.</i>
*igual + verb	*Igual ho farà ell.	Potser/tal vegada/tal volt ho farà ell

L'ADVERBI

Els adverbis són un grup heterogeni de mots que formen una categoria lèxica invariable i que modifiquen altres components de l'oració. Així, l'adverbi *molt* pot modificar un verb (*El teu amic parla molt*), un adjectiu (*El pastís està molt bo*), o un altre adverbi (*El ferit es troba molt malament*); encara que els de mode només modifiquen els verbs (*Caminava lentament*). També es pot donar el cas que un adverbi modifiqui tota una oració (*Probablement arribaran demà*; *No vull que em contes res més*).

Classificació

CLASSE	ADVERBIS
Lloc	ací, ahí/aquí, allà, allí, avall, amunt, dalt, damunt, darrere, davall, davant, dins, enlloc, enmig, entremig, fora, lluny, (a) on, prop
Temps	abans, adés, adesiara, ahir, aleshores, alhora, anit, ara, aviat, demà, després, despús-ahir, despús-demà, encara, enguany, enjorn, hui (o avui), ja, llavors, mai, prompte, quan, sempre, (a) sovint, tard
Quantitat	almenys, bastant, gens, gaire, massa, menys, més, molt, només, poc, prou, quasi, quant, sols, tant, tot
Manera	així, bé, debades, ensems, mal, millor, pitjor, sobretot; i els adverbis acabats en <i>-ment</i> provinents d'adjectius: útilment, malament, tècnicament, simplement
Afirmació	àdhuc, clar, també, sí
Negació	ni, no, tampoc
Dubte	potser
Orde	abans, després, primer

- Darrere del verb cal usar els adverbis *bé* i *malament* (*Anna canta bé*; *El xiquet escriu malament*), però s'han d'usar les formes *ben* i *mal* davant la paraula que modifiquen (*mal escrit*, *mal vista*; *ben fet*, *ben difícil*, *ben malament*). No obstant, cal remarcar que l'adverbi *mal* pot anar darrere del verb quan forma part de determinades locucions, com ara *parlar mal* ('dir coses negatives d'algú'), diferent de *parlar malament* ('parlar defectuosament'), *fer mal*, *posar mal*, *prendre mal*.
- Les formes *només*, *sols* i *solament* són equivalents. Amb *sols*, a més, s'ha format la locució adverbial *tan sols*, que té el mateix valor: *Només / Sols / Solament / Tan sols ho diu per dur la contrària*. L'AVL fins i tot admet la locució adverbial *a soles* per a aquest significat (*A soles té tres filles*). No obstant això, *a soles* manté el significat originari i més propi de 'en sole-

dat, sense companyia; privadament': *Faré el treball a soles; Es passa el dia a soles.*

Presència o absència de l'adverbi no

Quan en una oració negativa les paraules *cap, enlloc, gens, mai, ningú, res* i *tampoc* van darrere del verb, l'orde més natural consisteix a col·locar l'adverbi *no* davant de l'oració: *No va mai al teatre; La idea no era gens interessant.* Però si aquestes paraules van davant del verb, l'adverbi *no* és opcional: *Mai (no) va al teatre; Tampoc (no) era una situació difícil.*

Cal ometre la negació *no* en oracions negatives amb la preposició *sense*, perquè aquesta paraula ja té un valor negatiu: *Ho va fer sense que ningú ho notara.*

Quan la negació afecta tota l'oració cal situar l'adverbi *no* davant del verb (o dels pronoms que el precedeixen): *No el conec de res; El meu germà no els ho vol donar.*

Convé fer notar la diferència de significat que en oracions anàlogues determina la col·locació de l'adverbi de negació: *No li he dit que vinga; Li he dit que no vinga.*

Els adverbis acabats en -ment

Quan coincideixen dos o més adverbis de manera acabats en *-ment* cal escriure els dos adverbis complets (*Vivien pobrament i honradament*) o suprimir la terminació del segon adverbi i successius, si n'hi ha (*Vivien pobrament i honrada*).

Cal recordar que els adverbis acabats en *-ment* es formen a partir del femení singular de l'adjectiu: *sol > sola > solament, trist > trista > tristament, viu > viva > vivament* (però: *àgil > àgilment, feliç > feliçment*, perquè *àgil* i *feliç* no tenen forma femenina).

Els adverbis *inclusivament* i *exclusivament* equivalen en castellà a 'inclusive' i 'exclusive'. En canvi, *inclusiu* és un adjectiu ('que inclou, capaç d'incloure o contindre'): *Cal una política inclusiva amb els nouvinguts; Propugnem un sistema inclusiu per a tothom.*

Precisió en l'ús de determinats adverbis

De vegades hi ha confusió en l'ús de determinats adverbis o entre alguns adverbis i altres paraules que tenen forma semblant, per exemple:

a l'hora	Prep. a + article + hora	<i>El tren no va arribar a l'hora prevista.</i>
ahora	Adv.: 'al mateix temps'	<i>No sé com pots menjar i parlar ahora.</i>
a les hores	Prep. a + article + hores	<i>Prenia el sol a les hores de menys calor.</i>
aleshores	Adv.: 'llavors', 'en aquell moment'	<i>Va ser aleshores que va entrar ella.</i>
no més	Negació no + adverbi més	<i>Hi havia no més de deu persones.</i>
només	Adv.: 'solament, sols'	<i>Només pensa a divertir-se.</i>
per tot	Prep. per + det. o pronom tot	<i>No ho faria ni per tot l'or del món.</i>
pertot	Adv.: 'en tot lloc'; pot anar seguit de arreu: 'pertot arreu'	<i>No trobe la cartera i això que l'he buscada pertot (o pertot arreu).</i>
pot ser	Verb poder + verb ser	<i>Juli pot ser el pròxim delegat.</i>
potser	Adv.: 'tal volta, tal vegada' (cast. quizás)	<i>Potser ja han arribat.</i>
sobre tot	Prep. sobre + det. tot	<i>Sobre tot això hi ha una gran confusió.</i>

sobretot	Adv.: 'principalment, per damunt de tot'	<i>Sobretot no t'oblides de passar pel banc</i>
-----------------	--	---

Confusió entre *baix*, *davall* i *sota*

baix	adverbi	'a poca altura': <i>L'avió volava baix.</i> 'en la part baixa d'un lloc': <i>Els teus amics t'esperen baix.</i> 'en veu baixa': <i>Parla tan baix que no se'l sent.</i>
	preposició	'en la part de més avall de': <i>Això alça-ho en el calaix de baix de l'armari.</i>
sota	preposició	'amb dependència o subordinació': <i>Actuen sota la direcció d'un arquitecte.</i> Sinònim de <i>davall</i> en el sentit de situació física 'més baix que una altra cosa': <i>Portava una barra de pa sota/davall del braç</i>
davall	preposició	Sinònim de <i>sota</i> : <i>Van passar la nit davall d'un pont (o sota un pont).</i> Però <i>davall</i> no es pot usar com a sinònim de <i>sota</i> en sentit de 'subordinació': <i>Patien sota la dictadura (i no *Patien davall la dictadura).</i>
	adverbi	S'usa en escrits amb el significat de 'més avant, posteriorment en el text': <i>Com davall explicarem; Els punts enumerats davall.</i>

Les locucions adverbials

Hi ha expressions invariables que consten de més d'una paraula i que tenen el valor d'un adverbí. Aquestes expressions s'anomenen locucions adverbials (que ja s'han treballat en l'apartat de les expressions idiomàtiques). Així, per exemple, en l'oració *S'alçava lentament*, l'adverbi *lentament* es pot substituir per les locucions adverbials *a poc a poc* o *a pleret*. Altres locucions adverbials són les següents:

Manera	a bastament, a borbollons, a caramull, a contrapèl, a estall, a fosques, a gatameu, a genollons, a mata-degolla, a mos redó, a palpes, a tort i a dret, al be, amb presses i corruixes, a contracor, a corre-cuita, a cau d'orella, a dojo, a la babalà, a la deriva, a l'engròs, a les palpentes, a males penes, a peu, a poc a poc, a repèl, a ull nu, a ultrança, d'allò més bé, d'amagat, de bat a bat, de bestreta, de cap a peus, de fit a fit, de gaidó, de valent, de bòlit, de cap, de franc, de gom a gom, en dejú, en un no res, fil per randa, si fa no fa, xino-xano
Temps	al capvespre, a deshora, a destemps, a hores d'ara, a la matinada, al matí, al migdia, a poqueta nit, al present, a la vesprada, de nit, de dia, de bon matí, tot al llarg de, de tant en tant. Locucions amb el gerundi del verb "haver + participi passat": havent anat, havent vingut
Lloc	a baix, al capdamunt, als afores, a dalt, al damunt, al davant, al darrer, a la dreta, a l'entorn, a l'esquerra, a sobre, a sota, a la vora, als voltants, cap amunt, cap avall, cap al davant, cap endins, cap enfront, cap enfora, d'allí estant, d'ací, d'allà, pertot arreu
Quantitat	a més, a més a més, a més de, bona cosa, d'allò més, gens ni mica, més o menys, no gens, no gaire, si més no, un poc, una mica
Afirmació	ben segur, de veritat, de debò, de veres, en efecte, fins i tot, i tant, no cal dir-ho, per descomptat, sens dubte
Negació	de cap manera, en ma vida, en absolut, no gens
Dubte o probabilitat	a la millor, si de cas, si molt convé, tal vegada, tal volta, qui sap, qui et diu que, per ventura
Orde	abans de res, en primer lloc, en segon lloc

- Amb els adverbis i les locucions adverbials de dubte o probabilitat (*potser, tal vegada, probablement*) el verb ha d'anar en indicatiu i no en subjuntiu: *Potser / Tal vegada / Probablement s'equivoca* (i no **s'equivoque*).
- L'expressió **de quant en quant* no és correcta, cal usar *de tant en tant*: *De tant en tant agafa alguns dies de festa* (i no **De quant en quant agafa alguns dies de festa*).

La negació expletiva

A més dels usos pròpiament negatius, l'adverbi *no* pot usar-se en determinats contextos amb valor expletiu, sense que siga necessari per al sentit de l'oració. Vegem-ne uns quants exemples:

Context	Marques	Exemples	Comentaris
Noms i verbs de temor i d'impediment.	<i>por; temor fer/tenir por; témer</i>	<i>La por que (no) la trobaren la va paraitzar.</i> <i>Ha manifestat el temor que això (no) signifiqui el tancament de l'empresa.</i> <i>Tinc por que (no) ens castiguen.</i> <i>Temen que (no) arribe massa tard.</i>	La subordinada es construeix en subjuntiu i la principal ha de ser afirmativa o no veure's afectada per la negació. La negació és opcional.
Quantificadors de grau i verbs de valor comparatiu	<i>més/menys millor/pitjor preferir estimar-se més</i>	<i>Ha gastat més diners que (no (pas)) nosaltres.</i> <i>És pitjor fer-li cas que (no (pas)) ignorar-lo.</i> <i>Preferisc menjar carn que (no (pas)) peix.</i> <i>M'estimaria més passar uns dies amb ell que (no (pas)) amb tu.</i>	La comparativa de desigualtat va introduïda per la conjunció <i>que</i> i sovint s'acompanya de l'adverbi <i>pas</i> . La negació sol ser opcional.
Preposicions temporals	<i>abans fins que</i>	<i>L'hauries de saludar abans que (no) marxara.</i> <i>Comenta-li el problema abans que no siga tard.</i> <i>No parles fins que (no) et donen la paraula.</i>	La negació és opcional, excepte amb <i>abans</i> quan no va seguit de <i>que</i> . Amb <i>fins que</i> la principal ha de ser negativa.
Locucions que expressen situacions que han estat a punt de produir-se	<i>de poc (que) per poc (que)</i>	<i>Ves amb compte: de poc que no caus.</i> <i>Ves amb compte: de poc (no) caus.</i> <i>Per poc que no arriba tard.</i> <i>Per poc (no) arriba tard.</i>	La negació és obligatòria en les construccions amb <i>que</i> .
Quantificadors que designen un alt grau	<i>quant quin</i>	<i>Quantes vegades (no) deu haver visitat el museu!</i> <i>Quina festa (no) han preparat!</i>	Construcció encapçalada per un quantificador exclamatiu. La negació és opcional.

La negació reforçada amb l'adverbi *pas*

Les oracions negatives poden reforçar-se amb la partícula *pas*. Aquest adverbi era ben viu en valencià antigament, encara que actualment només s'usa en alguns parlars.

L'adverbi *pas* s'usa en altres parlars sobretot en dos contextos:

- En les oracions negatives per a reforçar la negació d'una suposició implícita del receptor:

–Tindràs molta feina al mercat, hui?

–No obriré pas la parada, hui ('contràriament al que hom suposa, no treballarà ningú')

b) Com a reforçament de la negació expletiva en les comparatives de superioritat: *M'agrada més jugar a bàsquet que no pas a futbol.*

ELS CONNECTORS I LES CONJUNCIONS

ELS CONNECTORS TEXTUALS

Un dels procediments principals de cohesionar un text consisteix a usar adequadament els connectors supraoracionals. Els connectors o nexes textuals són aquells elements de connexió que s'utilitzen per a estructurar i relacionar els paràgrafs i les oracions en el text. Els connectors se situen generalment al començament de cada paràgraf o oració, perquè el lector els identifique amb facilitat i pugui fer-se una idea de l'organització del text. No convé abusar-ne perquè poden carregar massa el discurs i actuar com a falques.

No són una categoria gramatical determinada, sinó que poden ser: conjuncions i locucions conjuntives (*però, ja que*); preposicions i locucions prepositives (*davall, quant a*); adverbis i locucions adverbials (*ara bé, en resum*); oracions: (*si tenim en compte..., la idea principal és...*).

Classificació semàntica

D'acord amb les relacions semàntiques que s'estableixen entre els elements que connecten, poden ser:

Connectors		Funció	Exemples
Additius	Sumatius	Afegir informació nova a la que ja s'ha dit.	<i>i, així mateix, igualment, a més</i>
	Argumentatius	Introdueixen un argument que reforça l'anterior.	<i>per una altra banda, és més, fins i tot</i>
Consecutius		Indiquen una conseqüència del que s'ha dit.	<i>per tant, doncs, per consegüent, com a conseqüència</i>
Disjuntius		Expressen que allò que es diu a continuació és una alternativa del que s'ha dit, bé en el contingut, bé en la manera de dir-ho.	<i>o, més ben dit, encara millor, encara que, o siga, vull dir, així, per exemple</i>
Contrastius		Donen a entendre que el que segueix és una informació oposada a la que s'ha donat.	<i>però, en canvi, no obstant això / això no obstant, no gensmenys, al contrari</i>

Classificació pragmàtica

Contribueixen a fer progressar l'enunciació i a organitzar el conjunt del text. Poden ser:

a) Connectors que estructurin el text:

Actuen sobre un fragment relativament extens del text (paràgraf, apartat, grup d'oracions, etc.).

Generalitzen	en general, en conjunt, a curt o llarg termini, a primera vista
Introdueixen el tema	l'objectiu principal de, l'escrit tracta de, ens proposem exposar, respecte a, pel que fa a, quant a, en relació amb, el punt següent tracta de

Marquen l'orde	en primer lloc, primer, en segon lloc, abans que res, per a començar, d'entrada, en últim lloc, per acabar, finalment, anteriorment, com s'ha dit abans, com deia, com tothom sap, reprenent el tema, en referència a, en acabant
Distribueixen	d'una banda, per una banda, per una altra banda, d'altra banda, per un costat, per l'altre, altrament, al contrari, en canvi
Afirmen o neguen	ben cert, ben segur, en efecte, de fet, indubtablement, no cal dir, per descomptat, sens dubte, òbviament, com tothom sap, de cap manera, mai no
Continuen	a més a més, a més, endemés, així mateix, després, tot seguit, també, així doncs, doncs bé, a continuació, en acabant
Emfatitzen o reformulen	això és, és a dir, dit d'una altra manera, s'ha de tindre en compte, el més important és, la idea central és, convé ressaltar, paga la pena recordar, cal insistir, si més no, encara més
Introdueixen exemples	per exemple, un bon exemple d'això és, en concret, com ara
Resumeixen	en resum, en suma, en síntesi, tot plegat, a grans trets, en poques paraules
Finalitzen	en conclusió, en definitiva, comptat i debatut, en conseqüència, per acabar, per últim, finalment, a la fi, en darrer lloc, al cap i a la fi, al capdavant
Opinen	segons el meu parer, tal com ho veig, personalment, des del meu punt de vista, segons la meua opinió, com diu, citant un altre

b) Connectors que estructurin les idees:

Actuen sobre fragments més breus del text (oracions o frases) i connecten les idees en l'interior de l'oració. Són, quasi tots, conjuncions o locucions conjuntives.

LES CONJUNCIONS

Les conjuncions són elements invariables que relacionen o enllacen oracions o els constituents d'una oració. Les conjuncions poden estar formades per una sola paraula (*i, o, que, sí, perquè*), però també hi ha les anomenades locucions conjuntives, que són elements agrupats que funcionen. Moltes d'aquestes locucions es formen amb un adverbí o una preposició més la conjunció *que*.

Classificació de les conjuncions

Tenint en compte la classe de nexa que formen, les conjuncions poden ser de coordinació si relacionen oracions independents que estan a un mateix nivell sintàctic, i de subordinació si introdueixen una oració que complementa la principal, de la qual depèn.

- Les conjuncions de coordinació enllacen oracions simples, dins d'una oració composta: així, en *Poseu més paper a la impressora i mireu que quede ben col·locat*, la conjunció *i* enllaça l'oració *Poseu més paper a la impressora* amb l'oració *mireu que quede ben col·locat*. També es poden enllaçar o sintagmes (*paper reciclat i paper sense reciclar*) o mots (*blanc o gris*).
- Les conjuncions de subordinació enllacen dos oracions que tenen una relació de subordinació; és a dir, que l'una depèn de l'altra: *Si no poses paper a la impressora, no podràs fer cap còpia*.

Les conjuncions i locucions conjuntives més importants són:

DE COORDINACIÓ	copulatives	i, ni
	disjuntives	o, o bé

DE COORDINACIÓ	adversatives	però, sinó, sinó que, malgrat que, mentre que
	distributives	adés... adés, ara... ara, ara... adés, adés... ara, ni... ni, ja... ja, l'ún... l'altre, mig... mig, no solament... sinó també, siga... siga, així com, tant com, que... que, qui... qui, entre que... i que
	il·latives	doncs
	continuatives	així que, altrament
DE SUBORDINACIÓ	completives	que, si
	temporals	quan, mentre, alhora que, abans que, fins que, d'ençà que, des que, després que, sempre que, tan bon punt, així que, tot seguit que, tan prompte com, cada vegada que, tota vegada que, a penes, tot just, tot d'una que
	modals	així com, tal com, segons com, com si, sense que, com aquell que, igual que, com ara
	condicionals	si, amb que, en cas que, posat que, a condició que, només que, sols que, sempre que, a menys que, llevat que, fora que, tret que, si doncs no
	concessives	encara que, a pesar que, malgrat que, per bé que, per més que, bé que, si bé, tot i que, mal que
	consecutives	de (tal) manera que, tant que, tan que, que, doncs, així que
	causals	perquè, ja que, vist que, per tal com, com que, com siga que, atés que, considerant que, puix que, que, car
	comparatives	tan... com, tant... com, com menys... menys, com més... més, com menys... més, com més... menys, més... que, menys... que
	finals	perquè, a fi que, per tal que, que

Dubtes i vacil·lacions en l'ús d'algunes conjuncions

i/o

A diferència del castellà, les conjuncions *i*, *o*, davant de paraules que comencen respectivament per *i* o per *o* no canvien mai per *e*, *u*: *Laura i Isabel no són amigues*; *M'he deixat la porta tancada o oberta?*

doncs

La conjunció *doncs* és consecutiva (equival a 'per consegüent'), i no causal (contrasta amb el 'pues' castellà, que té els dos sentits): *No vols anar a passejar? Doncs queda't a casa.*

L'ús de *doncs* no és correcte si en lloc de *doncs* es pot posar *perquè* o *ja que*: *No vol anar a passejar perquè/ja que plou* (i no **No vol anar a passejar, doncs plou*).

perquè, per què i per a què

- ➡ *perquè*, és conjunció causal qual el verb està en indicatiu, com el 'porque' castellà, i també indica finalitat amb el verb en subjuntiu com el 'para que' castellà: *He vingut perquè calia* (causal); *T'ho dic perquè ho sàpies* (final).
- ➡ *perquè*, a més de conjunció, pot ser també substantiu ('el motiu'): *No sabia dir-te el perquè.*
- ➡ *per què* no és conjunció, sinó la unió de la "preposició *per* + *què*" (interrogatiu o relatiu tònic): *Per què ho fas a mà?* ('*per* + interroga-tiu'); *El lloc per què passe és molt perillós* ('*per* + relatiu').

- ➡ *per a* què no és conjunció, sinó la unió de la preposició *per a* + l'interrogatiu *què* (cast. 'para qué'), i és intercanviable per 'amb quin propòsit'. S'utilitza només en oracions interrogatives amb verbs com ara *servir*, *usar*, *utilitzar*, *voler*, *necessitar*: *Per a què serveix aquest programa?*

que

La conjunció *que* introductòria d'una oració subordinada no es pot ometre: *Li pregue que vinga de seguida* (i no **Li pregue vinga de seguida*).

La conjunció *que* no porta preposició davant: *La possibilitat que haja sigut ella és remota* (i no **La possibilitat de que haja sigut ella és remota*).

No s'ha d'ometre tampoc la conjunció *que* darrere de l'adverbi d'afirmació *sí*: *Ell sí que està interessat en el producte* (i no **Ell sí està interessat en el producte*).

mentre (o mentres), mentre que (o mentres que), mentrestant

La conjunció temporal *mentre/mentres* ('durant el temps en què', 'suposant que, posat cas que') indica simultaneïtat entre accions. *Mentre/Mentres ell fa el sopar, els fills paren taula*.

La locució conjuntiva adversativa *mentre que / mentres que* s'usa per a contraposar dos accions: *Anna està acabant els estudis mentre que / mentres que Esteve fa una enginyeria*.

Mentrestant és un adverbi temporal. Sempre funciona sol i en relació amb una acció paral·lela o simultània ja enunciativa. No és intercanviable amb els anteriors: *Jo acabaré de fer l'ensalada; vosaltres, mentrestant, aneu parant taula* (i no **Jo acabaré de fer l'ensalada; vosaltres, mentres, aneu parant taula*).

com que

Quan la conjunció *com* té caràcter causal es reforça amb la partícula *que*. S'usa a començament d'oració: *Com que és tan bon jugador, de segur que guanyarà*.

així que

L'ús de l'adverbi només *com* a conjunció temporal és un calc del castellà. En aquests casos cal usar *així que, de seguida que, tot seguit que, quan*: *Així que vingueren, se n'anaren* (i no **Només vingueren, se n'anaren*).

Així que també pot tindre un valor de conseqüència o de recapitulació ('de manera que'): *Tenim molta pressa, així que no ens faces esperar*.

sempre que

La locució **sempre i quan* és un altre calc del castellà. S'ha de substituir per *sempre que* o amb la condició *que*: *Anirem a passejar sempre que no ploua*.

segons i conforme

Segons s'utilitza com a preposició: *Obrarà segons la seua consciència, i, també es pot usar com a conjunció (equivalent a tal com): Segons faces, tindràs*. En canvi, *conforme*, és adjectiu: *Jo no estic conforme amb això que has dit; Fa una temperatura conforme a l'època en què estem*.

Però ni *conforme* ni *segons* es poden usar com a conjuncions amb valor de progressivitat temporal. En aquest cas cal usar les locucions a *mesura que* o *tal com*: *Col·loquem els invitats a mesura que vagen arribant* (i no **Col·locarem els invitats segons/conforme vagen arribant*).

sinó, si no

La conjunció adversativa *sinó*, que s'escriu en una sola paraula, s'usa, principalment, per a contraposar un concepte a un altre: *No estudia, sinó que treballa, mentre que si no* (conjunció *si* + adverbi *no*) introdueix una oració condicional: *Si no estudies, no aprovaràs*.

ELS PRONOMS

ELS PRONOMS PERSONALS FORTS

Els pronoms forts són sempre formes tòniques que designen les persones del discurs, estiguen presents o no en l'acte de parla. També són sempre personals i es corresponen amb les persones gramaticals següents:

	1a PERSONA		2a PERSONA		3a PERSONA		
					MASCULÍ	FEMENÍ	REFLEXIU
SINGULAR	jo	mi	tu	vosté	ell	ella	si
PLURAL	nosaltres		vosaltres	vostés	ells	elles	

- Els pronoms personals forts posposats al verb van precedits de preposició (*Això és per a mi o per a vosaltres?*).
- El reflexiu *si*, precedit de preposició *i*, generalment, seguit de *mateix*, equival a *ell, ella, ells, elles*. En plural, però, és preferible usar *ells* o *elles* (*És un egocèntric, només parla de si mateix*).
- També hi ha les formes de tractament majestàtiques, que utilitzen gramaticalment les persones 1a i 2a del plural, emprades per a papes, bisbes, reis, etc. El pronom de 1a persona (*nós*), en lloc de *jo*, actualment és un arcaisme caigut en desús: *Nós, Calixt III, hem expressat el nostre consentiment; Nós, rei d'Aragó*. En canvi, el de 2a persona (*vós*) s'usa àmpliament en els registres formals en lloc de *vosté*, ja que té l'avantatge de ser vàlid per als dos sexes, tot i que és estrany trobar-lo en la forma tònica: *Tinc el plaer de convidar-los a la cerimònia; Rebeu una salutació cordial*.
- S'ha d'evitar l'ús dels pronoms personals forts de tercera persona (*ell, ella, ells, elles*) per a designar éssers inanimats: *Quan un llibre no m'agrada, sempre n'acabe parlant malament* (i no **Quan un llibre no m'agrada, sempre acabe parlant malament d'ell*).

ELS PRONOMS FEBLES

Els pronoms febles són formes àtones monosíl·labes que formen una unitat fònica amb el verb. Poden ser personals (*Torneu-me la bicicleta*) o bé substituir un element ja aparegut prèviament en el discurs (*Trau la verdura i posa-la en la nevera*).

Els pronoms febles de 1a i 2a persona tenen usos exclusivament personal: *Passeu-me la sal; Des d'ací no puc escoltar-vos!* D'altra banda, els pronoms de 3a persona poden designar entitats animades (persones o animals): *Porta la xiqueta a escola, porta-la de seguida; El gos està malalt, cal que el duguem al veterinari;* o bé éssers inanimats: *Porteu la moto al taller, porteu-la abans que tanquen*. Finalment, el pronom neutre *ho* i l'adverbial *hi* no són personals.

Formes i col·locació dels pronoms febles

És un fet característic de la nostra llengua que un mateix pronom feble adopte formes diferents que depenen de la posició del pronom respecte del verb (davant o darrere), de la combinació amb altres pronoms i de la possibilitat d'apostrofació del context. Són les denominades formes plenes, reduïdes, reforçades i elidides.

	FORMES	EXEMPLES
Plena	me, te, se, ne, lo, los, nos, vos, la, les, li, ho, hi	<i>Has de donar-me el got; Compreu-ne quatre; Te les he portades; Heu de donar-li-les.</i>

	FORMES	EXEMPLES
Reduïda	m, 't, 's, 'n, 'l, 'ls, 'ns, us	<i>Dóna'm el mòbil; Se'n va comprar dos; Porta-me'l; Compra'ls.</i>
Reforçada	em, et, es, en, el, els, ens	<i>Em dónes el llapis?; Ens els va portar; Es casen demà; Porta'ls-en.</i>
Elidida	m', t', s', n', l'	<i>M'has de donar la revista; N'hi agafa tres; S'estima més no vindre; L'entens?</i>

La col·locació dels pronoms febles davant o darrere dels verbs depén dels temps verbals.

POSICIÓ	TEMPS VERBALS	EXEMPLES
Darrere del verb	Infinitiu Gerundi Imperatiu	<i>Ha anat a llavar-se la cara. El vaig veure emportant-se una caixa. Posa-li la roba al xic.</i>
Davant o darrere indistintament	Passat perifràstic i altres perífrasis	<i>El vas portar al garatge o Vas portar-lo al garatge. Ho acabarà trencant o Acabarà trencant-ho. Ho he de fer o He de fer-ho. El degué avisar o Degué avisar-lo.</i>
Davant del verb	En la resta de temps	<i>La premsa, la compra cada dia. La teniu a casa. L'hem convidat a casa. Ja t'has dutxat? Es preocupaven molt per la mare. L'agafà de la mà. Li portaran un producte especial. Si els calguera la meua ajuda, m'avisarien. Que m'hagueren portat un regal em va alegrar molt. Li pregà que la portara a casa immediatament. Li havia cosit el vestit. Que l'haguera esmenat no era important.</i>

- Els pronoms *les*, *hi*, *ho* i *li* no canvien mai de forma (*les porten*, *les han portades*, *porta-les*, *porteu-les*; *hi anirà demà*, *aneu-hi demà*, *cal anar-hi*, *baixa-hi*; *ho entenc*, *ho compres?*, *compra-ho*, *comprant-ho*; *li porta*, *li agrada*, *porta-li*, *portar-li*).
- El pronom *vos* es pot reduir a *us* davant del verb començat per consonant o vocal (*Us convindria que ella us estimara més*) i, també, darrere del verb acabat per vocal (*Acabe de veure-us al carrer*); però la forma plena *vos* és obligatòria quan el verb acaba en consonant o diftong decreixent (*He de dir-vos una cosa*; *Emporteu-vos el paquet a casa*). Tanmateix, la normativa accepta la forma clàssica *vos*, usada majoritàriament en valencià, tant davant com darrere del verb, independentment de com comence o acabe el verb (*Vos convindria que ella vos estimara més*; *Acabe de veure-vos al carrer*).
- Si el verb comença pel so [s], és preferible usar la forma plena *se* (*Se sentien uns sorolls estranys*; *La festa se celebrarà demà*).
- El pronom *la* no s'apostrofa davant d'un verb començat per *i* o *u* àtones: *La implicarà en el negoci*.
- Els pronoms *ens* i *vos* no s'han de canviar pel pronom *se*: *Lleveu-vos els guants* (i no **Lleveu-se els guants*); *Ens dutxem* (i no **Se dutxem*); *Ens n'anem* (i no **Se n'anem*).

Funcions sintàctiques dels pronoms febles

El subjecte (S)

Només el pronom *en* pot fer aquesta funció, però amb unes condicions molt específiques: el subjecte ha d'anar posposat al verb i ha de ser indeterminat o anar

acompanyat d'un quantificador (vegeu el CD). *Falten cadires? Sí que en falten. Han d'arribar més autobusos ara? Sí, n'han d'arribar dos/molts/uns quants.*

El Complement Directe (CD)

El CD és un complement exigít pel verb que precisa o completa el significat del verb. Pot fer funció de CD un nom o un sintagma nominal (*Vull les fotos*), un pronom (*Les vull ara*), una oració introduïda per la conjunció *que* (*Vull que mires les fotos*) o una oració d'infinitiu (*Anna volia mirar les fotos*). El CD pronominalitza de la manera següent:

CD	PRONOM	EXEMPLES
CD determinat: per l'article definit, un demostratiu, un pronom o un nom propi	el, la, els, les	<i>Em deixes el bolígraf? Sí, agafa'l.</i> <i>Portarà aquests quaderns a classe; els portarà demà.</i> <i>A Laura, la vas veure ahir?</i>
CD indeterminat: sense determinant o acompanyat d'un quantificador (quantitatiu, numeral o indefinit)	en	<i>Tens gana? No, no en tinc gens.</i> <i>Compra pa, compra'n tres de quart.</i> <i>Tens molts llibres? En tinc molts/alguns/quatre.</i>
El CD neutre: quan és un pronom neutre (<i>açò, això, allò</i>) o tota una oració	ho	<i>Tot això, on vols que ho deixi?</i> <i>Quan et digueren que vindrien? M'ho van dir ahir.</i>

El Complement Directe precedir per la preposició a

El complement directe es caracteritza per no anar precedit per cap preposició, i per això se'n diu directe (*El professor va obrir el llibre; Ahir vaig saludar el teu amic*). Però hi ha casos excepcionals en què el CD pot anar introduït per la preposició *a*.

El complement indirecte (CI)

El CI indica qui és el destinatari o qui rep la conseqüència de l'acció verbal (generalment, éssers animats; és a dir, persones o animals) i sempre va introduït per la preposició *a* (*Van regalar un mocador a Isabel*).

CI	PRONOM	EXEMPLES
SINGULAR	li	<i>He telefonat a Sandra i li ho he dit. Doneu-li un joguet, al xiquet.</i>
PLURAL	els	<i>He telefonat a Marc i a Marta i no els ho he dit.</i> <i>Doneu-los uns joguets, a les xiquetes.</i>

L'atribut (Atr)

L'atribut és un complement introduït pels verbs copulatius (*ser, estar, semblar, paréixer, creure's i aparentar*) i pronominalitza de la manera següent:

PRONOM	EXEMPLES
ho	<i>És un pianista excel·lent. Ho és; És un xic molt treballador, encara que no ho sembla; El professor està malat; ho està des de fa dos dies; Àngel aparenta ser més jove. Ho aparenta; Clara es creu molt llesta, però no ho és; És aquell el mestre del poble? Sí, sí que ho és.</i>

En registres molt formals alguns gramàtics han recomanat, de vegades, la pronominalització en *el/la/els/les*, quan l'atribut va precedit per l'article definit: *Sí, si que l'és*. També es pot utilitzar el pronom *en* amb sentit emfàtic i amb ús pleonàstic: *Sí, si que n'és el mestre*.

El complement del nom (CN)

El CN modifica un nom al qual s'adjunta mitjançant una preposició (*Han col·locat contenidors de fem; Estava contenta del resultat*). Quan el CN va introduït per

la preposició *de* (*del fem, del resultat*) i acompanya un CD, un Atr o un S (pro-nominalitzable per *en*), se substitueix pel pronom *en*.

El CN pronominalitza de la manera següent:

CN	PRONOM	EXEMPLES
Posposat al S o al CD i introduït per la preposició <i>de</i>	en	<i>Cal valorar la qualitat de l'aire. Cal valorar-ne la qualitat (en = de l'aire)</i> <i>Falten els últims fulls del llibre. En falten els últims fulls (en = del llibre)</i>
Sobreentès		<i>Manipulava la pólvora, però en desconeixia el perill (en = de la pólvora)</i>

- Si substituïm tot el complement per un pronom, el CN queda inclòs en la substitució:
No sé la solució del problema. No la sé. (la = la solució del problema = CD)
Sergi és professor de valencià. Sergi ho és. (ho = professor de valencià = Atr)
- Però també es pot substituir només el CN i deixar la resta del complement:
No se la solució del problema. No en sé la solució. (en = del problema = CN)
Sergi és professor de valencià. Sergi n'és professor. (en = de valencià = CN)

Els complements circumstancials (CC)

Els CC expressen les circumstàncies (de lloc, temps, manera, causa, finalitat, companyia, etc.) que envolten l'acció verbal (*Les tisoires estan al calaix; L'autobús ha arribat tard; L'examen m'ha eixit malament; He anat a treballar amb bicicleta*).

Generalment, els CC són opcionals; és a dir, no exigits pel verb. Si el CC no apareix, l'oració continua tenint sentit (*Comprarem flors; Comprarem flors al mercat demà de matí*). Però hi ha vegades en què l'oració sembla incompleta sense el CC. Així, si diem *Anna entrà*, possiblement preguntarem, *on va entrar?* En aquest cas, necessitem el CC (*Anna entrà a classe; Anna hi entrà*).

El CC pronominalitza de la manera següent:

CC		PREPOSICIÓ	PRONOM	EXEMPLES
Lloc	situació direcció trajectòria	Totes (excepte <i>de</i> o sense preposició)	hi	<i>Quan aniràs a Puçol? Hi aniré demà. Passe per ací, hi passe cada dia. Vindràs per casa? Sí, hi passaré. Tu, puja allà dalt. Puja-hi ara.</i>
Lloc	origen procedència	<i>de</i> (pot no aparèixer i estar sobreentesa)	en	<i>Véns de Tavernes? Sí, ara en vinc. Tu anaves al bar i jo en venia (en = del bar)</i>
Manera (introduït per preposició o no, adverbis acabats en <i>-ment</i>)		Totes (fins i tot <i>de</i>) o sense preposició	hi	<i>Camina de costat; hi camina perquè va begut. Condueix malament; sempre hi condueix.</i>
Altres CC (companyia, instrument, mitjà...).		Totes (generalment <i>amb</i>)		<i>Amb nosaltres, no hi enraona mai. Amb aquest llibre, tothom hi aprén.</i>

El complement de règim verbal (CRV)

El CRV, també anomenat complement preposicional o suplement, és un complement necessari reclamat o regit pel verb i que va sempre introduït per una preposició (*S'ha acostumat a tot; Parlàvem de tu; S'interessa per tot*). L'aparició d'una preposició o una altra davant del CRV depèn del verb. Fixeu-vos en els verbs del quadre:

PREPOSICÓ	VERBS
a	<i>accedir, acostumar-se, afanyar-se, arriscar-se, aspirar, contribuir, dedicar-se, exposar-se, jugar, negar-se, procedir, referir-se, renunciar, decidir-se</i>
de	<i>abstindre's, adonar-se, descuidar-se, discutir, estar content, fer-se càrrec, oblidar-se, ocupar-se, parlar, penedir-se, queixar-se, recordar-se, riure's (burlar-se)</i>
en	<i>creure, complaure's, confiar, consistir, delitar-se, encabotar-se, exercitar-se, fixar-se, implicar-se, incidir, influir, insistir, interessar-se, obsessionar-se, pensar, vacil·lar</i>
amb	<i>adir-se, amenaçar, conformar-se, comptar, estar d'acord, fer-se (tractar-se), tindre'n prou</i>
per	<i>preocupar-se, atabalar-se, interessar-se</i>

El CRV pronominalitza de la manera següent:

CRV	PRONOM	EXEMPLES
Introduït per la preposició de	en	<i>Sempre parlen de política, en parlen a tothora. Pep es queixa de tot! Sí, sempre se'n queixa!</i>
Introduït per una preposició altra que de	hi	<i>Es dedica a les arts. S'hi dedica. Pensem en les vacances. Hi pensen sovint.</i>

Canvi i caiguda de preposicions

Si el CRV és un infinitiu solament són possibles, normativament, les preposicions *a* o *de*. En cas que la preposició siga diferent, s'ha de canviar davant de l'infinitiu (*Confiar en la victòria; Confiar a/de vencer l'oponent; Es conforma amb poca cosa; Es conforma a/de passar les vacances a casa*).

Quan el CRV és una oració introduïda per la conjunció *que*, la preposició desapareix, i això s'ha de tindre en compte en la identificació del complement.

Confien Ø que venceran. Hi confien sempre. (hi = en la victòria).

Cal tindre en compte que, malgrat la caiguda de la preposició aquesta roman present en l'estructura profunda de l'oració. Així, els CRV en què la preposició desapareguda és *de*, són substituïts pel pronom *en*.

S'adonà Ø que havia fet tard; se n'adonà en arribar. (en = d'haver fet tard).

El complement predicatiu (CPred)

El CPred funciona amb una classe de verbs predicatius anomenats quasicopulatius, que són semblants als copulatius però de significat més ampli:

acabar	<i>Joan acabà fart d'aquell càrrec.</i>	mantindre's	<i>Elles es van mantindre callades.</i>
anar	<i>El mecànic sempre va brut.</i>	nomenar	<i>El nomenen president.</i>
aparéixer	<i>La pilota aparegué punxada.</i>	portar	<i>Maria portava el braç embenat.</i>
arribar	<i>Els ous arribaren trencats.</i>	posar-se	<i>Vicenta es va posar malalta ahir.</i>
conservar-se	<i>La tia es conserva molt bé.</i>	presentar-se	<i>El cas es presentava difícil.</i>
considerar	<i>Miquel va considerar el treball bo.</i>	quedar-se	<i>Pep s'ha quedat dret al pati.</i>
continuar	<i>Ell continuava enfadat amb tu.</i>	resultar	<i>Això resulta perillós.</i>
eixir	<i>L'alcalde va eixir content.</i>	restar	<i>La dona va restar callada.</i>
elegir	<i>Els companys han elegit Núria.</i>	romandre	<i>El gos roman quiet al costat.</i>

fer (de)	<i>Jo ara faig de cambrera.</i>	tornar-se	<i>La llet s'ha tornat agra.</i>
fer-se	<i>El xicot es fa gran de pressa.</i>	trobar-se	<i>Hui em trobe cansadíssima.</i>

El CPred pronominalitza de la manera següent:

CPred	PRONOM	EXEMPLES
La majoria dels casos.	hi	<i>El líquid s'ha fet roig; s'hi ha fet per mesclar-lo amb aquell altre.</i> <i>Acabares molt cansat? Sí, ja ho crec que hi vaig acabar!</i> <i>Caminava dret com un pal. Hi caminava.</i> <i>Portes bruta la camisa. La hi has portada tot el dia?</i> <i>Vicent es tornà boig. S'hi tornà a causa d'una malaltia.</i>
Excepcions: fer de (treballar), fer-se (soci, membre, passar a formar part...), nomenar i elegir (per a un càrrec)	en	<i>Ets soci del club? No, però me'n faré l'any que ve.</i> <i>El nomenaran president o no l'en nomenaran?</i> <i>Pep fa d'assistent. En fa des del mes passat.</i>

Pronoms sense valor sintàctic

A vegades el pronom feble no té cap valor sintàctic perquè no fa referència a cap part de l'oració, simplement acompanya el verb o matisa el sentit verbal. Això passa, per exemple, en usos lexicalitzats amb verbs de percepció (acompanyats del pronom *hi*) i en verbs pronominals que van sempre amb un o més pronoms: *Els companys es rigueren d'ell (riure's)*; *Me'n vaig a casa (anar-se'n)*; *No m'hi veig de l'ull dret ('percebre amb la vista')*; *No va haver-hi manera de posar en marxa l'ordinador (haver-hi)*.

Omissió indeguda de pronoms febles:

No es pot ometre un pronom que fa una funció sintàctica necessària:

Vols més arròs? Ara te'n pose més. (i no **Ara et pose més*)

Usos pleonàstics dels pronoms febles

Hi ha un ús pleonàstic d'un pronom feble quan, en una oració, apareixen, alhora, el pronom feble i el constituent de l'oració a què fa referència. Cal evitar aquest ús del pronom no justificat; per exemple:

Hi ha molta gent. (i no **N'hi ha molta gent*).

Ahir vaig anar a Antella. (i no **Ahir hi vaig anar a Antella*).

No s'adona de res. (i no **No se n'adona de res*).

Però és plenament correcte repetir el complement al qual fa referència el pronom, si va separat per una pausa representada en l'escriptura per una coma:

Hi va acudir poca gent, a la festa; És que no te n'adones del que has fet?

En el cas que el complement es desplaça al començament de l'oració, s'ha de repetir obligatòriament amb un pronom feble, i l'ús de la coma és opcional:

A ta mare li donaràs un disgust si fas això. (i no **A ta mare donaràs un disgust si fas això*)

Aquell premi, el guanyà un escriptor nou. (i no **Aquell premi guanyà un escriptor nou*)

Un cas particular és l'aparició del pronom *li* en casos en què el complement indirecte ja apareix darrere o davant del verb en oracions de relatiu o interrogatives. En aquest cas, l'ús del pronom *li* no és necessari i, per tant, convé evitar-lo en els registres formals:

Aquella és l'autora a qui donaren un premi l'any passat.

A qui has dit que t'ajude demà?

Tanmateix, hi ha certs casos en què l'ús pleonàstic del pronom es fa pràcticament imprescindible:

No sé que li passa al xiquet. (i no **No sé que passa al xiquet*)

Finalment, no s'ha d'usar un pronom feble quan en la mateixa oració ja hi ha un pronom relatiu amb la mateixa funció sintàctica:

És una ciutat on viu molta gent. (i no **És una ciutat on hi viu molta gent*)

Són coses de què la gent s'oblida. (i no **Són coses de què la gent se n'oblida*)

Col·locació dels pronoms en les combinacions

Quan es combina més d'un pronom feble, cal seguir un orde en la col·locació dels pronoms, tal com es descriu en la taula següent:

3a persona	2a persona	1a persona	3a persona		Adverbials	
reflexiu			CI	CD		
es/se/s'/'s	et/te/ t'/'t us/vos	em/me/m'/'m ens/nos/'ns	li els/los/'ls	el/lo/l'/'l la/l' els/los/'ls les	en/ne/n'/'n	hi ho

Quan s'han de substituir dos pronoms febles que representen el CD i el CI, es col·loca sempre primer el CI i, després, el CD: *Lluís va donar la notícia als familiars. Lluís va donar-los-la* (los = CI, la = CD).

Els pronoms combinats que acompanyen un mateix verb, han d'anar tots junts, davant o darrere del verb, tenint en compte el temps verbal.

- L'apòstrof s'ha d'escriure tan a la dreta com siga possible:
Me'l portes?; Me l'han portat; Li'n portaran; Li l'ha portada; Porta'ls-la.
- La contracció dels pronoms *el + en* és *l'en* (no hi ha cap pronom *le):
El nomenaran delegat de classe; l'en nomenaran.
- No s'ha d'invertir mai l'ordre dels grups *se + me*, *se + te* i *se + li*.
Se m'ha trencat (i no **Me s'ha trencat*); *Se li ha perdut* (i no **Li s'ha perdut*).
- Davant del verb, les formes reforçades dels pronoms *em*, *et*, *es*, adopten la forma plena (*me*, *te*, *se*) quan se situen en primer lloc d'una combinació:
Me la va comprar mon pare; Te l'has presa, la medicina?; Se n'anirà demà.
- En una combinació de pronoms darrere del verb, si el primer pronom acaba en *-s*, el segon adopta la forma reforçada (*el*, *els*, *en*, etc.):
El projecte, volia presentar-vos-el; Els llibres, torneu-los-els ara mateix.
- El pronom reflexiu *se* no pot substituir mai el pronom datiu de tercera persona de singular *li*:
Li la compraran demà (i no **Se la compraran demà*).
- El pronom *la* no s'apostrofa mai davant del pronom *hi* (perquè és àton) ni tampoc davant de verbs que comencen per *i*, *u* àtones:
Tu trobes la faena pesada, però jo no la hi trobe tant; La usaràs, la impressora?

Taula de combinacions binàries dels pronoms febles:

PRONOMS PERSONALS FEBLES QUADRE DE COMBINACIONS BINÀRIES													
	EM	ET	ENS	US	LI (CI)	ELS (CI)	EL (CD)	ELS (CD)	LA (CD)	LES (CD)	EN	HO	HI
EM					me li me li -me-li -me-li	me'ls me'ls -me'ls -me'ls	me'l me'l -me'l -me'l	me'ls me'ls -me'ls -me'ls	me la me l' -me-la -me-la	me les me les -me-les -me-les	me'n me n' -me'n -me'n	m'ho m'ho -m'ho -m'ho	m'hi m'hi -m'hi -m'hi
ET	te'm te m' -te'm -te'm		te'ns te'ns -te'ns -te'ns		te li te li -te-li -te-li	te'ls te'ls -te'ls -te'ls	te'l te'l -te'l -te'l	te'ls te'ls -te'ls -te'ls	te la te l' -te-la -te-la	te les te les -te-les -te-les	te'n te n' -te'n -te'n	t'ho t'ho -t'ho -t'ho	t'hi t'hi -t'hi -t'hi
ES	se'm se m' -se'm -se'm	se't se t' -se't -se't	se'ns se'ns -se'ns -se'ns	se us se us -se-us -se-us	se li se li -se-li -se-li	se'ls se'ls -se'ls -se'ls	se'l se'l -se'l -se'l	se'ls se'ls -se'ls -se'ls	se la se l' -se-la -se-la	se les se les -se-les -se-les	se'n se n' -se'n -se'n	s'ho s'ho -s'ho -s'ho	s'hi s'hi -s'hi -s'hi
ENS					ens li ens li -nos-li 'ns-li	ens els ens els -nos-els 'ns-els	ens el ens l' -nos-el 'ns-el	ens els ens els -nos-els 'ns-els	ens la ens l' -nos-la 'ns-la	ens les ens les -nos-les 'ns-les	ens en ens n' -nos-en 'ns-en	ens ho ens ho -nos-ho 'ns-ho	ens hi ens hi -nos-hi 'ns-hi
US	us em us m' -vos-em -us-em		us ens us ens -vos-ens -us-ens		us li us li -vos-li -us-li	us els us els -vos-els -us-els	us el us l' -vos-el -us-el	us els us els -vos-els -us-els	us la us l' -vos-la us-la	us les us les -vos-les -us-les	us en us n' -vos-en -us-en	us ho us ho -vos-ho -us-ho	us hi us hi -vos-hi -us-hi
LI (CI)							li'l li l' -li'l -li'l	li'ls li'ls -li'ls -li'ls	li la li l' -li-la -li-la	li les li les -li-les -li-les	li'n li n' -li'n -li'n	li ho li ho -li-ho -li-ho	li hi li hi -li-hi -li-hi
ELS (CI)							els el els l' -los-el 'ls-el	els els els els -los-els 'ls-els	els la els l' -los-la 'ls-la	els les els les -los-les 'ls-les	els en els n' -los-en 'ls-en	els ho els ho -los-ho 'ls-ho	els hi els hi -los-hi 'ls-hi
EL (CD)											l'en el n' -l'en -l'en		l'hi l'hi -l'hi -l'hi
ELS (CD)											els en els n' -los-en 'ls-en		els hi els hi -los-hi 'ls-hi
LA (CD)											la'n la n' -la'n -la'n		la hi la hi -la-hi -la-hi
LES (CD)											les en les n' -les-en -les-en		les hi les hi -les-hi -les-hi
EN													n'hi n'hi -n'hi -n'hi

ELS PRONOMS RELATIUS

Els pronoms relatius són nexes que introdueixen una oració subordinada de relatiu i, alhora, són pronoms que fan una funció sintàctica en l'oració subordinada. Reprenen la referència a un element present en l'oració principal que s'anomena antecedent. Així, en l'oració composta *El mòbil que em vas regalar és molt bo*, el relatiu que introdueix l'oració subordinada *em vas regalar*, de manera que no cal repetir l'antecedent *mòbil* ni fer dos oracions separades (*Em vas regalar el mòbil; El mòbil és molt bo*).

Les oracions de relatiu es classifiquen en oracions subordinades de relatiu substantives (sense antecedent explícit) i oracions subordinades de relatiu adjectives (amb antecedent explícit).

Valors diferents de la paraula *que*

No s'han de confondre els diferents valors que té la paraula *que*, tal com es pot veure en la taula següent:

que	Conjunció. Introdueix una subordinada.	<i>He dit que vingues; M'alegra que hages parlat.</i>
	Exclamatiu davant d'adjectiu i d'adverbi.	<i>Que gran! Que alt que està el xic! Que lentament beu!</i>
	Relatiu sense preposició.	<i>La faena que ha fet no està ben pagada.</i>
què	Relatiu darrere de preposició.	<i>El programa de què et parle és molt interessant.</i>
	Pronom interrogatiu.	<i>Què dius? No sé què penses.</i>

Oracions de relatiu adjectives

Les oracions de relatiu adjectives equivalen a un adjectiu; així, en *El jove que estudiava tant ha aprovat les oposicions*, la subordinada *que estudiava tant* es podria substituir per un adjectiu (*estudiós*).

Les oracions de relatiu adjectives es classifiquen en:

- **Especificatives.** Expressen una informació que limita l'extensió de l'antecedent. Van sense comes: *Els alumnes que cursen quart curs han rebut l'enquesta* (No tots els alumnes, sinó només els de quart curs).
- **Explicatives.** Afegen una informació que afecta la totalitat de l'antecedent. Van entre pauses, ortogràficament representades per comes: *Els alumnes, que cursen quart curs, han rebut l'enquesta* (Tots els alumnes cursen quart curs).

Formes dels relatius en les oracions adjectives

	RELATIUS INVARIABLES	RELATIUS VARIABLES	EXEMPLES
Sense preposició (especificatives)	que		<i>La persona que et va dir això és una xafardera.</i>
Sense preposició (explicatives)	que	el qual (la qual, els/les quals)	<i>Els músics, que (els quals) són d'Alcoi, feren tard a la cerimònia; Els cotxes, que (els quals) estaven mal aparcats, van ser retirats per la grua.</i>
Amb preposició àtona	què (antecedent de cosa)	el qual (la qual, els/les quals)	<i>La plaça a què (a la qual) aspira ja està ocupada; La ciutat en què (en la qual) vius es fantàstica.</i>
	qui (antecedent de persona)		<i>La xica de qui (de la qual) et parle viu a València. El xic amb qui (amb el qual) ix ara és de Bétera.</i>
Amb preposició tònica		el qual (la qual, els/es quals)	<i>El tema sobre el qual parlaràs ens interessa molt; Les coses sense les quals no es pot viure...</i>

- La primera cosa que cal tindre en compte és si el pronom relatiu va precedit o no per una preposició. Si hi ha preposició, cal distingir entre les preposicions àtones i les tòniques. Només hi ha cinc preposicions àtones: *a*, *de*,

en, amb, per. Totes les altres preposicions són tòniques: *sobre, contra, damunt, darrere, sense, fins*, etc.

- També tenim el pronom *on*. Aquest pronom sempre fa funció de complement circumstancial de lloc i pot anar precedit de preposició o no: *La ciutat (a) on (en què, en la qual) vas nèixer és fantàstica; La comarca d'on (de què, de la qual) procedeixes es troba en la costa.*
- En les oracions adjectives, no és correcta la combinació “preposició + article + *que*”: *La persona en qui / en la qual confiava m'ha decebut*, i no **La persona en la que confiava m'ha decebut; L'edifici en què (en el qual) viu té quatre plantes*, i no **L'edifici en el que viu té quatre plantes*. Excepcionalment, aquesta construcció sí que és correcta quan hi ha una elisió de l'antecedent (construcció que és fàcil de reconèixer perquè l'article es pot substituir per un demostratiu: *aquell, aquella*, etc.): *Sentia admiració pel trapezista que duia ulleres i pel que duia una arracada (pel que = pel trapezista que / per aquell que).*
- No es pot usar el relatiu *el qual / la qual*, etc., en les oracions especificatives sense preposició: *Arrancaran els arbres que han mort* (i no **Arrancaran els arbres els quals han mort*).
- El relatiu *que* pot alternar amb *el qual* en les oracions explicatives sense preposició, però no es pot usar *qui*: *La veïna, que/la qual ha posat en venda el pis, no ha assistit a la reunió* (i no **La veïna, qui ha posat en venda el pis, no ha assistit a la reunió*).
- Després d'una preposició tònica només és correcte el relatiu *el qual, la qual*, etc.: *L'arbre contra el qual va xocar*, i no **L'arbre contra el que/contra què va xocar*.

El relatiu possessiu del qual

El relatiu variable precedit de la preposició *de* (*del qual, de la qual*, etc.) té el sentit d'un possessiu i va darrere del substantiu que complementa (equival a 'cuyo' en castellà); però té una estructura diferent de la del castellà “antecedent + cosa posseïda + relatiu possessiu”: *La novel·la, l'autor de la qual és un conegut periodista, és tot un èxit de vendes. El pinto pels quadres del qual s'han barallat tants museus va morir en la misèria.*

A vegades, les oracions amb relatiu possessiu es poden construir també amb el verb *tindre*: *És un palau, l'escut del qual pertany als Borja* o *És un palau que té un escut que pertany als Borja*.

Els relatius cosa que, fet que, la qual cosa

Els relatius *cosa que, fet que, la qual cosa*, tenen com a antecedent tota l'oració anterior. Poden anar precedits de preposició o no. En aquestes oracions seria una incorrecció usar **lo que, *el que* o **el qual*. *L'equip ha perdut el partit, cosa que / fet que / la qual cosa (*lo que / *el que / *el qual) perjudica el club. Demà plourà, per la qual cosa / cosa per la qual / fet pel qual (*per lo que / *pel que / *pel qual) no podrem anar d'excursió.*

Una construcció alternativa, però que ja no seria pròpiament de relatiu, és amb la paraula *això... i això perjudica el club; ... per això no podrem anar d'excursió.*

Oracions de relatiu substantives

En les oracions de relatiu substantives, el relatiu no té un antecedent explícit. Bàsicament n'hi ha de dos classes:

- **De persona.** S'usa el relatiu *qui* o *que*, que pot anar precedit d'article (*el, la, els, les*), del demostratiu *aquell, aquella, aquells, aquelles*, o de tothom: *Qui / El qui / El que no vulga pols que no vaja a l'era; Qui / Aquell qui / Aquell que no atenga, no té educació; Tothom qui / Tothom que vinga rebrà un obsequi.*

- **Neutres.** Es construeixen amb *allò que* o *el que* (en castellà 'lo que'): Va complir el que / *allò que havia promès.*

Aquestes construccions sí que admeten la construcció "preposició + article + que": *Ho diré als que no ho saben encara; Enric confiava en el que li vas dir.*

Fraseologia i pleonasmes

Cal recordar que són incorrectes les expressions següents: *a cada qual = a cadascú; *tal per a qual = l'un per l'altre; *sense lo qual = si no, sense això; *no és qui = no és ningú; *a qual més = l'altre encara més; *abans de lo qual = abans d'això.

També s'ha d'evitar el pleonasma que es produeix quan en la mateixa oració s'inclou un pronom feble que repeteix la funció ja representada pel pronom relatiu:

	EXEMPLES DE PLEONASME	EXEMPLE CORRECTE
* <i>que + el</i>	* <i>És un problema que ja el tenim solucionat.</i>	<i>És un problema que ja tenim solucionat.</i>
* <i>que + la</i>	* <i>Tornen a fer aquella obra de teatre que ja la vam veure l'any passat.</i>	<i>Tornen a fer aquella obra de teatre que ja vam veure l'any passat.</i>
* <i>del qual + en</i>	* <i>És un assumpte del qual ens n'hem d'ocupar.</i>	<i>És un assumpte del qual ens hem d'ocupar.</i>
* <i>a qui + li</i>	* <i>La persona a qui li enviàrem el correu no ha contestat.</i>	<i>La persona a qui enviàrem el correu no ha contestat.</i>
* <i>on + hi</i>	* <i>És una ciutat on hi viuen moltes persones.</i>	<i>És una ciutat on viuen moltes persones.</i>

- Quan el verb de l'oració de relatiu va acompanyat d'un quantificador sí que és necessari el pronom *en*: *A classe hi havia alumnes brillants, dels quals ara només en recorde tres / uns pocs / un parell.*

ELS PRONOMS INTERROGATIUS

Els interrogatius són determinants o pronoms que s'utilitzen per a formular preguntes.

DETERMINANTS O PRONOMS (persones o coses)	quin	<i>Quin sabó gastes? Quin has comprat?</i>	
	quina	<i>Quina roba vols? Quina vols?</i>	
	quins	<i>Quins discos et falten? Quins et falten?</i>	
	quines	<i>Quines coses heu vist? Quines heu vist?</i>	
	quant	<i>Quant de peix hi ha? Quant n'ha sobrat?</i>	
	quanta	<i>Quanta gent hi havia? Quanta n'hi havia?</i>	
	quants	<i>Quants periodistes han vingut? Quants n'han vingut?</i>	
	quantes	<i>Quantes llimes hi ha? Quantes en queden?</i>	
PRONOMS INTERROGATIUS (valor adverbial)	qui	<i>quina persona</i>	<i>Qui era? Vull saber qui ha telefonat.</i>
	què	<i>quina cosa</i>	<i>Què diu? Vull saber en què pensa.</i>
	quant	<i>quantitat</i>	<i>Quant val el formatge? No sé quan val.</i>
PRONOMS INTERROGATIUS	(a) on	<i>a quin lloc</i>	<i>(A) On viu? M'han preguntat (a) on viu.</i>
	com	<i>de quina manera</i>	<i>Com prepares el peix?</i>

(valor adverbial)	quan	en quin moment	Quan acabaràs el llibre?
-------------------	------	----------------	--------------------------

- Recordeu que no s'ha de confondre l'interrogatiu i quantitatiu *quant* amb l'adverbi temporal *quan*:
Quant val això? (pronom interrogatiu de quantitat)
Espera't uns quants dies més (determinant quantitatiu)
Quan arribaràs a casa? (pronom adverbial interrogatiu de temps)
- L'adverbial *on* pot anar precedit de la preposició *a* (*a on*):
(A) on et creus que vas, vestit així?
(A) on t'has amagat, que fa dies que no et veig?
- L'interrogatiu *qui*, a diferència del castellà, no té flexió de gènere ni de nombre:
Qui és aquell xic? Qui són aquelles dones?

ELS PRONOMS EXCLAMATIUS

Els interrogatius s'usen també en exclamacions per a ressaltar la qualitat o la intensitat d'un substantiu.

INVARIABLES	com	Davant del verb	<i>Com canta la merla! Com s'ha fet de fadrí, el xic! Com! Ja has tornat? Com és d'animal!</i>
	que	Davant d'adjectius i d'adverbis	<i>Que verdes que estan les vinyes!</i> <i>Que bé que ha quedat el dibuix!</i>
VARIABLES	quin, quina, quins, quines	Davant de substantius	<i>Quin xic més alt! Quina calor que fa!</i> <i>Quins arbres més alts! Quines botes més brutes!</i>
	quant, quanta, quants, quantes		<i>Quant de fred va fer ahir! Quanta misèria!</i> <i>Quants cromos tens! Quantes mosques!</i>

Hi ha usos dels exclamatius que contrasten amb el castellà.

que (exclamatiu) sense accent	Que ben vestit que va!	<i>¡Qué bien vestido va!</i>
quin, quina, quins, quines + substantiu	Quin fred que fa hui! Quina casa més bonica! Quins camins més roïns! Quines persones més agradables!	<i>¡Qué frío hace hoy!</i> <i>¡Qué casa más bonita!</i> <i>¡Qué caminos tan malos!</i> <i>¡Qué personas más agradables!</i>

Important. Quan l'expressió exclamativa porta verb, cal posar *que* entre el substantiu i el verb: *Que valent que és!* i no **Que valent és!* *Quina calor que feia aquell dia!* i no **Quina calor feia aquell dia;* *Quantes coses que no sabem!*, i no **Quantes coses no sabem!*

LES PREPOSICIONS

Les preposicions són paraules, morfològicament invariables, que estableixen una relació de dependència o subordinació entre dos elements sintàctics: un element anterior i un element posterior subordinat (anomenat 'terme de la preposició') precedit per la preposició. Així, en l'expressió *jugar a pilota* la preposició *a* estableix una relació prepositiva entre el verb *jugar* i l'element subordinat *pilota*.

Classificació

No és fàcil precisar el nombre exacte de preposicions, ja que, a més de les preposicions pròpiament dites, hi ha també grups de paraules provinents d'adverbis de lloc, gerundis, participis i altres mots acompanyats d'una o més preposicions que fan la funció de preposició. En aquest darrer cas s'anomenen locucions preposicionals.

Les preposicions són àtones si no porten accent prosòdic (*a, amb, de, en, per, per a*) i tòniques, quan porten accent prosòdic propi (*contra, entre, segons, sense, sobre, sota, etc.*).

Les preposicions també es classifiquen en simples i compostes. Són simples si consten d'un sol mot (*a, amb, en*), i compostes quan estan formades per dos (*cap a, per a*), encara que en alguns casos la preposició simple és fruit d'una reducció de la composta (*com a, com; fins a, fins*).

Les preposicions i locucions preposicionals més importants són:

PREPOSICIONS

a, amb, barata, cap, cap a, com, com a, contra, de, des de, devers, durant, en, entre, envers, fins, fins a, llevat, malgrat, mitjançant, per, per a, salvat/salvant, segons, sense/sens, sobre, sota, ultra, vers, vora

LOCUCIONS PREPOSICIONALS

a causa de, a còpia de, a excepció de, a favor de, a força de, a mitjan, a partir de, a través de, abans de, al cap de, al costat de, al llarg de, al peu de, al voltant de, arran de, d'acord amb, de por de, després de, en compte de, en contra de, en virtut de, en vista de, enfront de, entorn de, llevat de, per mitjà de, per por de, per tal de, quant a, tocant a, etc.

No s'ha d'abusar de les locucions preposicionals (*a través de, per mitjà de, etc.*) quan es pot dir simplement *amb* o *per*: *L'he avisat amb una telefonada*, preferible a *L'he avisat per mitjà d'una telefonada*.

Coordinació i concurrència de preposicions

Cal evitar la coordinació de preposicions que comparteixen el mateix complement: *Treballa pel poble i per al poble* (i no **Treballa per i per al poble*).

Així mateix, en registres formals, convé evitar la concurrència de preposicions àtones. És *el segon de bord* (i no **És el segon de a bord*); *Vaig per pa* o *Vaig a comprar pa* (i no **Vaig a pel pa*).

Estudi de les preposicions més habituals

Usos de les preposicions *a* i *en*

Hi ha un gran nombre de situacions que impliquen l'ús de les preposicions *a* o *en*, també, casos en què es pot optar per l'una o l'altra, indistintament. A més, l'ús de *a* o *en* varia segons els parlars, per tant, es fa difícil concretar una norma vàlida per a tots els casos. A continuació en destaquem només els usos principals o aquells que contrasten, sobretot, amb el castellà.

PREPOSICIÓ A	PREPOSICIÓ EN
Precedint l'article definit, especialment amb els noms referits a parts del cos humà, en llocs físics concrets (no figurats) o en contextos de localització molt definida: <i>M'he fet mal al dit; He quedat amb els amics al bar.</i> Però també és possible usar en: <i>Tinc un mal en el muscle que no em deixa dormir; Hem quedat en la porta de l'ajuntament.</i>	En les designacions de lloc en sentit figurat o abstracte (publicacions, reunions, períodes històrics) és habitual l'ús de la preposició en: <i>Ho vaig llegir en el diari d'ahir; Un dret recollit en la Constitució; S'aprovà en l'assemblea de la setmana passada.</i>
Tradicionalment, la preposició a també s'usa davant de noms de lloc delimitats per als interlocutors (equivalents a topònims) no precedits per l'article, com ara <i>casa, classe, escola, missa, taula</i> (entre els més generalitzats); però també <i>ciutat, comarques, fira, mercat (o plaça), palau, terra</i> (entre els menys generalitzats): <i>Vos esperem a taula; Això ho explicaren ahir a classe; Estic a casa.</i>	En referència a un lloc físic precedit per l'article indefinit, demostratiu, indefinits, quantitatius, relatius i numerals, és preferible usar en i no a: <i>Ernest viu en un pis espaiós; Va pescar la truita en aquell riu; He treballat en diverses empreses; Carme ha viscut en quatre països i en moltes ciutats diferents; L'oficina en què treballa es troba en el centre de la ciutat.</i>
Davant d'un infinitiu depenent d'un verb de règim no es pot usar en, ja que només són correctes a o de. <i>Insistia a anar d'excursió (i no *en anar d'excursió) Amenacen de retirar-se de les negociacions (i no *en retirar-se).</i>	Es pot usar, indistintament, a o en davant de l'interrogatiu quin. No sé a/en quin poble viu. A/En quin lloc dius que has deixat el mòbil?; però: En quin tren has vingut? A quina hora vindràs?
Cal usar la preposició a (i no la conjunció que) entre els mots <i>res, alguna cosa</i> o un quantitatiu (<i>poc, molt, etc.</i>) i un infinitiu: <i>Que no tens res a fer? Em quedà alguna cosa a dir; Aquell individu deixava molt a desitjar.</i>	Introduint el complement de temps amb sintagmes indefinits i en localitzacions de caràcter duratiu: <i>Ho acabà en una hora; La va conèixer en un període molt difícil de la seva vida; En dies de pluja i vent val més no eixir de casa; No he fet res de treballat en tot el dia.</i>
En certes expressions: <i>a la babalà, a poc a poc, a tothora.</i>	En certes expressions: <i>passar en net, en vida de, en virtut de.</i>

Les construccions a/en + infinitiu

Les expressions formades per les preposicions a o en seguides d'infinitiu són construccions de valor temporal que equivalen a oracions introduïdes per "quan + verb conjugat", però presenten matisos diferents:

- La construcció "en + infinitiu" presenta una acció de manera puntual, no durativa, i, en general, immediatament anterior a l'expressada pel verb de l'oració principal: *En veure'm va girar la cara* (és a dir, 'Em va veure i, seguidament, va girar la cara'). *En tindre son es gita a dormir* (és a dir, 'Li entra son i, a continuació, es gita a dormir').
- La construcció "al + infinitiu", en canvi, té un valor duratiu i indica simultaneïtat, ja que l'acció expressada per l'infinitiu se superposa temporalment a l'expressada per l'oració principal: *Al passar pel carrer es va fixar en la botiga nova* (és a dir, 'Mentre passava pel carrer es va fixar en la botiga nova'); *El castell el veurà a l'anar pel camí* (és a dir, 'Mentre vages pel camí veurà el castell').

La preposició a davant de complement directe

Generalment, el complement directe no va precedit per la preposició a, fins i tot quan el CD designa entitats animades, ja siguin persones o animals: *He tret el gos a passejar; Visitaré la meua amiga demà.*

Però hi ha casos en què cal usar la preposició a davant del CD. Són els següents.

- Quan el CD és un pronom fort: *Et buscava a tu, no a elles.*
- Quan el CD es desplaça a l'inici o all final de l'oració i apareix també en forma de pronom feble: *A mon pare el vol tothom* (i no **Mon pare el vol tothom*); *Hui l'he vist, al teu cosí* (i no **Hui l'he vist, el teu cosí*).
- Optativament, davant dels pronoms *tots, totes, tothom, ningú* o *qui*: *Avisa (a) tothom*; *El cambrer a qui preguntares era molt simpàtic*; *(A) qui has saludat?*
- Optativament, davant d'un nom propi de persona no precedit per l'article: *Aviseu (a) Dolors.*

També convé usar la preposició *a* quan hi pot haver confusió o ambivalència:

- En oracions recíproques i quan hi pot haver ambigüitat entre el subjecte i el CD: *Es miraven l'un a l'altre*; *A la rata perseguia el gat.*
- Quan el CD és el segon terme d'una comparació: *L'estimava més que al seu fill* (i no **L'estimava més que el seu fill*, oració amb un significat diferent de l'anterior).

Les preposicions de i des de

La preposició *de* (amb la forma elidida *d'* i amb les formes contractes *del, dels*) s'utilitza:

- Per a indicar matèria, origen, autor, espècie, contingut: *casa de fusta, oli d'oliva, essència de vainilla, seda de Tailàndia; Ha tornat de París.*
- Per a enllaçar els complements dels noms que tenen a veure amb les percepcions i sensacions la preposició adequada és *de*: *gust de, olor de, pudor de, soroll de, remor de, so de*: *Aquest pastís te gust de canella; Sent olor de cafè; Fa pudor de cremat.* No obstant això, el verb *pudir* regeix la preposició *a*: *Pudia a all.*
- Davant de les parts del dia (alternativament es pot canviar per '*a* + article definit'); però no s'ha d'usar *per*: *Sol passejar una estona de (o a la) vesprada*, i no **per la vesprada*.
- Després de verbs com *ara parlar, saber, entendre, queixar-se, recordar-se, adonar-se, penedir-se, doldre's, dubtar, oblidar-se, tindre por*: *El mecànic entén de cotxes; El iaio s'oblida de tot.*
- Facultativament acompanya certes preposicions que indiquen situació (*davant, darrere, dalt, dins, fora, etc.*): *darrere (de) l'oficina, damunt (de) la taula.*

La preposició *de* s'utilitza també en correlació amb el pronom feble *en*, en els casos següents:

- Precedint un substantiu dislocat a la dreta o a l'esquerra i que pronominalitza en el pronom *en*: *Només en necessite dos, de fulls; De fulls no en necessitem cap.*
- Precedint un adjectiu referit a un substantiu pronominalitzat per *en*: *Li queden melons? Pose-me'n dos de madurs.*
- Darrere d'alguns quantitatius: *Ja tinc prou de pa; Ha fet molt d'esport.*
- En determinades oracions d'infinitiu: *Mira de dir-li-ho tranquil·lament; Està cansat de fer-ho.*

La preposició composta *des de*, que s'escriu sempre separada, es redueix a *des* quan va davant de la conjunció *que*: *Des d'ací fins a l'estació hi ha tres quilòmetres; Des que se n'anà del poble que no l'he vista.*

La preposició amb

La preposició *amb* equival a la preposició 'con' del castellà. Indica, generalment, companyia, contacte, mitjà, acompanyament, instrument: *Anava amb ma mare; Fes el treball amb l'ordinador; cafè amb llet; arròs amb fesols i naps.*

Per a introduir la paraula que indica mitjà de locomoció o transport, es pot utilitzar *amb* o *en*: *Vindran (amb o en) autobús; però vindran a peu, a cavall.*

S'ha d'evitar la construcció "*amb* + infinitiu" amb sentit condicional o concessiu: *Abandonant-se a la beguda no aconseguirà res* (i no **Amb abandonar-se a la beguda no aconseguirà res*).

L'expressió **poder amb* és incorrecta: *No va poder vèncer el rival* (i no **No va poder amb el rival*).

La preposició fins a

La preposició composta *fins a* expressa la idea de direcció cap a un terme o límit espacial o temporal i equival a la preposició 'hasta' del castellà. Com a norma general, es pot dir que s'usa la preposició *fins a* precedint determinacions de lloc o de temps quan en una altra construcció paral·lela s'utilitza *a*: *Anirem fins a la plaça = Anirem a la plaça*. Els usos principals de la preposició *fins a* es recullen en la taula següent.

fins a	Assenyala el punt final d'un moviment o recorregut.	<i>Arribarem fins a Alboraia caminant; Aquest tren continua fins a Nules?; Hem anat fins al barri de Sant Roc</i>
	Davant d'un infinitiu.	<i>No hem de parar fins a aconseguir-ho; Va treballar fins a esgotar-se completament; No deixarem d'investigar fins a resoldre el cas.</i>
	Davant d'un numeral.	<i>El xiquet ja sap comptar fins a cent.</i>
	Davant expressions de límit de temps precedides d'article.	<i>La vaga durarà fins al pròxim dijous; El termini de matrícula no s'obrirà fins al 3 de juny; Fins al setanta d'abril no et llesves un fil.</i>
	Davant de locucions adverbials que ja porten preposició a davant (<i>al capdavant, a la vora</i>).	<i>Va omplir el full fins al capdavant de tot; Talleu la tela fins a la vora.</i>

La preposició composta *fins a*, per la *a* i es redueix a *fins* en els casos següents:

fins	Davant d'adverbis i sintagmes adverbials de lloc i de temps (<i>ací, allà; abans, ara, ahir, demà, després; fa poc; més tard</i>).	<i>Fins ací arribà la riuada; Aneu fins allà; Fins ara no hem sabut res; Les obres no començaran fins demà; No tornarem fins després de Pasqua; No van saber res d'ell fins fa ben poc.</i>
	Davant del nom dels dies de la setmana (sense determinant).	<i>Adéu, fins dilluns; No ens veurem fins diumenge.</i>
	Precedint la conjunció <i>que</i> (per la caiguda de la preposició).	<i>No pararem fins que digueu prou; No li digues res fins que no t'ho pregunte.</i>

- Les oracions construïdes amb *des de* es completen amb *fins a*, i les que van introduïdes per *de* es completen amb *a*: *Viatge des de Castelló fins a París* (o *Viatge de Castelló a París*); però no **Viatge de Castelló fins a París*.
- Com a adverbi, s'usa *fins* quan equival a la locució adverbial *fins i tot* (cast. 'incluso'): *Fins l'avi s'atreu a ballar; El respectaven, fins els enemics.*

Les preposicions per i per a

La preposició composta *per a* s'usa, generalment, per a introduir el benefactiu, la destinació o el complement final, mentre que *per* introdueix la causa. Observeu els exemples següents:

La mare ha fet el pastís per a mi. (destinat a mi)

La mare ha fet el pastís per mi. (pensant en mi)

Però també cal tindre en compte els casos següents:

per	Davant de determinacions de temps més o menys precises (mesos, estacions, festes...).	<i>Hi anirem per Pasqua; Per Sant Joan, bacores.</i>
	Davant d'un pronom personal fort que expressa dependència (equivalent a 'si depén de').	<i>Per mi, que facen el que vulguen. Per nosaltres que no quede.</i>
	Expressant valor, consideració amb el valor de 'a favor de', 'en consideració a o de'	<i>Es conserva molt bé, per l'edat que té; Ens vam decantar per la teua proposta; Ho faig per tu.</i>
	Si l'acció expressada està pendent de realització (generalment amb el verb <i>estar</i>).	<i>La faena està per fer; Encara té uns quants bancals per vendre.</i>
	Darrere del verb <i>anar</i> ('buscar o comprar')	<i>He d'anar per pastissos al forn.</i>
	Davant d'infinitiu quan el verb principal expressa una acció voluntària per part del subjecte (equivalent a 'amb la intenció de').	<i>Estudia per aprovar; Hem vingut per aclarir les coses; Treballem per guanyar-nos la vida; Ho han fet per divertir-se.</i>
	Complements finals que fan referència a la intenció del subjecte de no realitzar una de-terminada acció.	<i>No cuinen per no embrutar. No ix de casa per no gastar.</i>
per a	Davant dels noms dels menjars del dia (<i>dinar, sopar, berenar...</i>).	<i>No has fet res per a sopar; Per a berenar menjàvem pe i xocolate.</i>
	Introduint una noció de temps, especialment referida al futur.	<i>Això ha d'estar fet per a la setmana vinent; Hem quedat per a dissabte; Ens han citat per a les nou i mitja; Aquests diners són per a quan els necessitem.</i>
	Davant d'un infinitiu posposat a un verb d'acció no voluntària (<i>ser, usar, emprar, vendre, servir, caldre, aprofitar, con-vindre, etc.</i>), d'oracions reflexives o de grups nominals que no depenen del verb principal.	<i>L'aplicació serveix per a retocar fotografies; Això no em cal per a treballar; Busquem secretari per a treballar al despatx; Li donà una carta per a tirar-la a la bústia.</i>
	En algunes locucions.	<i>No donar per a més; No haver n'hi per a tant.</i>

- És convenient remarcar que l'ús de *per i per a* presenta diferències significatives en la llengua oral espontània dels diferents parlars. En els registres formals, però, se sol diferenciar l'ús de *per i per a*, encara que en certs casos es considera acceptable l'ús tant de *per* com de *per a*.

Les preposicions *com i com a*

La preposició composta *com a* pot introduir un complement predicatiu equivalent a 'en qualitat de, en funció de': *T'ho dic com a amic; Treballa com a transportista; Ella, com a presidenta, hauria de fer la proposta; El van tractar com a heroi; Va donar com a fet segur l'aprovació de l'esmena.*

La preposició *com a* també té un ús comparatiu equivalent a 'com si fóra', 'a la manera de': *Va obrir uns ulls com a plats; Treballaren com a esclaus; Eren uns maleducats: menjaven com a porcs; Va caure i va quedar com a morta.*

Quan té un sentit comparatiu, *com a* es redueix a *com* davant d'un article, bé si-ga definit o indefinit: *Corria com un llamp; Queien pedres com el puny; S'esti-maven com uns bons germans.*

En canvi, *com a* no es redueix a *com* quan té un sentit predicatiu: *L'òpera, com a una de les arts més completes, mereix més promoció.*

La preposició *com a* també s'usa en les locucions *com a* màxim i *com a* mínim: *Això deu valdre, com a mínim, cent euros.*

Les preposicions *cap i cap a*

La composició composta *cap a* (cast. 'hacia') s'usa per a indicar direcció amb verbs de moviment com *anar, vindre, etc.*: *Anem cap al Penyagolosa; Viatgem cap a Mallorca.* També indica una aproximació temporal o locativa: *Han dit que vindran cap a les cinc.*

Cal tindre en compte que la preposició composta *cap a* es redueix a *cap* davant de demostratius i adverbis començats per la vocal *a-* (*ací, allà, amunt, avall, avant, arrere, etc.*): *Anirem cap aquella clariana; Vine cap ací; Vaig cap amunt; No mireu cap arrere.*

La locució *al cap de* no pot expressar-se amb la preposició *a* i l'article, com en castellà: *Se'n va anar i va tornar al cap de dos dies* (i no **Se'n va anar i va tornar als dos dies*).